

Θέματα:

- Πρωτοσέλιδα
- Επιφυλλίδα
- Παγκόσμια ποίηση
- Ελληνική ποίηση
- Πρωτότυπη ευρωπαϊκή πεζογραφία
- Ένα αριστούργημα του Ντιντερό
- Αντιστασιακή λογοτεχνία
- Για τα 40 χρόνια της νίκης των λαών
- Ρεαλιστική διηγηματογραφία
- Λαογραφικά αφηγήματα
- Ταξιδιωτικές εντυπώσεις από τη Δ. Ευρώπη
- Οι Έλληνες του Βελγίου
- Οι Συγγραφείς και τα βιβλία
- Αποφθεγματικά διδάγματα
- Με το σφυρί στα καμώματα
- Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα
- Πενήντα μαχητικά σχόλια
- Με την Πειθώ των αριθμών
- Μηνύματα στο «Ελ. Πνεύμα»
- Πνευματικά και καλλιτεχνικά γεγονότα

«Σ' όλο τον κόσμο ξαστεριά
σ' όλο τον κόσμο ήλιος»

Πρωτότυπη Επιθεώρηση αγωνιστικής Λογοτεχνίας και κριτικού προβληματισμού.
Μαχητικό όργανο διαφώτισης και πνευματικής καλλιέργειας του λαού.

Όσα σημειώνω, τα σημειώνω γιατί δεν υποφέρω να βλέπω το άδικο να πνίγει το δίκαιο

Μακρυγιάννης

Περιοχόμενα

Πρωτοσέλιδα	σελ.	Λαογραφικές σελίδες
.....		Κίτσιου Κόκαλη:
Για την αληθινή τέχνη: Λ. Μάλαμα65	Ο Μπήλιος ο ρουσομάλλης
Τι ωφελεί η καλοσύνη: Μπ. Μπρεχτ65	και το «σιδερικό» του:103
Ρόδα: Μαρίας Αρκαδίου65	Νίκου Καραβασίλη:
		Πάσχα διαβόλοι Πάσχα»105
Επιφυλλίδα		Στοχασμοί
Τραγικές παρανοήσεις: Γιάννη Ιωαννίδη-Φαληριώτη66	Ημερολογιακές διαπιστώσεις και παραινήσεις:
		Κ. Τσιγάρα107
Παγκόσμια ποίηση		Σκέψεις και αφορισμοί: Γ. Κατσιμπα108
Από ΕΣΣΔ Μετ. η Μίλια Ροζίδα69	Οι Συγγραφείς και τα βιβλία109
Από Σερβοκροατία Μετ. ο Λ. Μάλαμας70	Κρίνονται από τον Λ. Μάλαμα
Από Ισπανία Μετ. η Μ. Μαρία Ρούσσου71	Φάνης Μούλιος, Γιώργος Μυρσιώτης,
Από Ιταλία Μετ. ο Κ. Νίκας72	Ανδρέας Μπούτσικας, Γιάννης Σάρρας,
Από Αλβανία ο Πάνος Τσούκας73	Αλέκος Φ. Καλλίνικος, Στεφανία Καλού,
		Β. Μανώλης
Ελληνική ποίηση		Με το σφυρί στα καμώματα
Αντώνη Κυριακόπουλου: Θα γράψω		(Σχόλια του Άλκη Φωτεινού)111
την εικόνα σου74	Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα
Δuo ποιήματα: Πάνου Βοζίκη74	(Σχόλια του Στέλιου Κεντρή)117
Τα ξωκλήσια του 1820: Μίνας		Φιλοσοφικά αποφθέγματα123
Πέτρου-Βενετσάνου74	Με την κειθώ των αριθμών124
Ελεγεία της μητέρας: Στεφ. Χατζημιχαλάκη74	Μηνύματα στο «Ελ. Πνεύμα»125
Γ. Παπαστάμου:		
Πήραμε τους μακρινούς δρόμους75	«Ελεύθερο Πνεύμα»
Οι Σιαμαίες: Γούλας Σμυρνιώτη75	Ιδιοκτήτης - υπεύθυνος - εκδότης
Ψάχνω να βρω την Ειρήνη:		Λάμπρος Μάλαμας
Ν. Δημητρακόπουλου76	Διεύθυνση σύμφωνα με το νόμο:
Σβησμένες στάχτες: Τάκη Νατσούλη76	Ε. Βενιζέλου 188 - Γιάννινα
Στη μνήμη του Γιάννη Κάρη:		τηλέφωνο: 0651.22030
Α. Γιαν.-Αντωνιάδη77	Τιμή τεύχους δρχ. 175
Ενύπνιο: Γαβριήλ Βούλγαρη78	Χρονιάτικη συνδρομή 700
		Φιλική 1.000
Ευρωπαϊκή πεζογραφία		Οργανισμοί-Ιδρύματα-Δήμοι: 2.00
Συμπλήρωμα στο ταξίδι του Μπουγκαινβίλ:		Εξωτερικού δολάρια 25
Ντ. Ντιντερό78	Υψηλή - αλληλογραφία - επιταγές στον ίδιο.
Αντιστασιακή Λογοτεχνία		Φιλοξενούνται μόνο δημοσίευτες συνεργασίες και χειρόγραφα δεν επιστρέφονται.
Γ. Παπαστάμου:		
Τα φράγματα έσπασαν,		
ο ζωγράφος και το ματωμένο τρένο		
από την Ανατολή84	
Βασίλη Φυτισλή: Ομαδική απόπειρα90	
Ταξιδιωτικές εντυπώσεις		
Πενιές από τη Δ. Ευρώπη: Λ. Μάλαμα93	

εύθερο Πνεύμα

να — Στοχασμός — Τέχνη — Κριτική
ής — Διευθυντής: Λάμπρος Μάλαμας

Β' Εκδοτική Περίοδος
Χρόνος 14ος Τόμος 7ος
Τεύχος 56. Απρίλης -
Μάης - Ιούνιος 1985

Για την αληθινή τέχνη

Στοχασμοί
του Λάμπρου Μάλαμα

*Το πέρασμά μου από τη ζωή,
είναι να πω λίγες αλήθειες.*

Ποιός στ' άνθια χάρηκε την εναρμόνια συμμε-
τρία τέχνης και ζωής το μαγικό το κάλλος, και
δεν αγάπησε την τρανοδύναμη τη φύση, και δεν
πέταξε η ψυχή με τα φτερά της νιότης σ' ονει-
ρικά παλάτια ευδαιμονίας;

Η τέχνη είναι η απολυτότερη αξία κοινωνίας
και ζωής, γιατί εκφράζει το νόημα και τις μορ-
φικές ουσίες και πεμπτούσιες πολιτισμών και
εποχών.

Η τέχνη καλλιεργεί το ήθος με την ομορφιά και
την αλήθεια, την τέρψη και την πειθώ με τη
γνώση και την ευτυχία.

Η αληθινή τέχνη στο βάθος της ταυτίζει πάντα
κάποιες αρμονικές ενότητες ανθρώπων, γεγονό-
των, χρόνων και τόπων.

Η τέχνη είναι η ζηλευτή και γοητευτική ιέρεια
του αισθητικού μας βίου.

Απόλες τις ανθρώπινες αξίες, η αιωνιότερη και
η πολυτιμότερη είναι η αληθινή τέχνη, σαν
πνευματική τροφός και ψυχομάνα των λαών.

Αγαπάτε ολόψυχα τη ζωή και την τέχνη, χαρεί-
τε κάθε καλό κι αγαθό που προέρχεται απ' το
λαό και τη φύση.

Κάθε σοφία και δύναμη του λαού που μας χαρί-
ζει τα γνήσια και τίμια επιτεύγματα της τέχνης,
γεννιέται από τις αγνές κι αστείρευτες ζωοδό-
τες πηγές του.

Η κριτική της τέχνης, είναι μια αναπλαστική
επιστημονική λειτουργία, επεχτατική και δια-
στατική, ανάλογα με το πρίσμα, την ενόραση
και τη διείσδυση του κριτικού μέσα στο αντι-
κείμενό του.

(Από το ανέκδοτο έργο του
«Κορφολόγια του Νου και του Βίου»

Τι ωφελεί η καλοσύνη

Του Μπέρτολντ Μπρεχτ

Τι ωφελεί η καλοσύνη,
όταν οι καλοί παρευτός δολοφονούνται, είτε
δολοφονούνται αυτοί που δέχονται την καλο-
σύνη;

Τι ωφελεί η λευτεριά,
όταν οι λεύτεροι αναγκάζονται να ζουν αντάμα
με τους σκλάβους;

Τί ωφελεί η λογική,
Όταν το παράλογο μονάχα εξασφαλίζει την
τροφή που ο καθένας χρειάζεται;

Αντί να είστε καλοί μονάχα, προσπαθείστε
να δημιουργήσετε μια κατάσταση που να κά-
νει δυνατή την καλοσύνη, ή καλύτερα, να την
κάνει περιττή!

Αντί να είστε λεύτεροι μονάχα, προσπαθείστε
να δημιουργήσετε μια κατάσταση που και την
αγάπη για τη λευτεριά να κάνει περιττή!

Αντί να είστε λογικοί μονάχα, προσπαθείστε
να δημιουργήσετε μια κατάσταση που να με-
ταβάλλει το παράλογο στον άνθρωπο σε μια
επιχείρηση κακή!

Ρόδα

της Μαρίας Αρκαδίου

Μαγιάπριλα τα ρόδα που θα φέρω
να τ' απλώσω στη γαλάζια σου ποδιά
και να σου ειπούν, τα όσα δεν έχω
ειπωμένα,
αγάπης λόγια, χείδια και φιλιά.

Μαγιάπριλα τα ρόδα που θα φέρω
να στολίσουν τα ξανθά σου τα μαλλιά
και θά 'ναι άλικά, κόκκινα, ρουμπίνια...
γιατί θα τά 'χω κόψει απ' την ίδια μου
καρδιά.

Η επιφυλλίδα μας

Τραγικές παρανοήσεις

Το πιο μεγάλο πρόβλημα των σημερινών Ελλήνων

του Γιάννη Ιωαννίδη — Φαληριώτη

Το πιο μεγάλο και πιο καυτό πρόβλημα του νεώτερου ελληνισμού, πιστεύω πως είναι το γεγονός ότι εμείς, οι Έλληνες, μπαίνοντας στον 20ο αιώνα στηρίξαμε και διαμορφώσαμε τη ζωή μας γενικά πάνω σε μια σειρά από ΤΡΑΓΙΚΕΣ ΠΑΡΑΝΟΗΣΕΙΣ και παρερμηνείες των πολυτιμότερων εννοιών και αξιών. Έτσι στο χώρο της Πολιτικής, της Παιδείας, της οργάνωσης της εργασίας, (τόσο από την πλευρά της εργοδοσίας και της Πολιτείας όσο και από την πλευρά των εργαζομένων), στο χώρο της Επιστήμης, της πνευματικής ζωής, εκάναμε πελώριες παρανοήσεις. Στα τελευταία χρόνια, ιδίως μετά το τέλος του Β' παγκόσμιου πολέμου, οι παρανοήσεις μας έγιναν περισσότερες και καταστροφικότερες. Όμως οι καιροί δε μας περιμένουν. Οι άλλοι λαοί, (χωρίς να είναι κι αυτοί αλάθητοι), προχωρούν ορμητικά προς τα εμπρός, ενώ εμείς μένουμε πολύ πίσω, απελπιστικά πίσω. Βέβαια, αρκετά φωτεινά πνεύματα, από την εποχή του Δ. Σολωμού μέχρι σήμερα, έχουν, κατά καιρούς, επισημάνει πολύ εύστοχα τα «εθνικά» μας ελαττώματα και τους φοβερούς κινδύνους που κλείνουν μέσα τους.* Αλλά, κατά κανόνα, αυτά τα πνεύματα είναι άνθρωποι λίγοι και θεωρητικοί. Δηλ. δεν έχουν τις δυνατότητες και τα μέσα να πείσουν το λαό και τους κυβερνώντες— να πραγματοποιήσουν όλοι μαζί, πρόθυμα και ενθουσιαστικά έναν καθαρισμό, και μια εξυγίανση στη νεοελληνική σκέψη και ζωή. Και γεννιέται το ερώτημα: Τι πρέπει να κάνουμε για να βγούμε από αυτό το τέλμα; Το λιγότερο, αλλά και το καλύτερο, είναι να διατηρήσουμε, σα λαός, την εμπιστοσύνη στον εαυτό μας και μ' αισιοδοξία ν' αγωνιστούμε για να ξυπνήσουμε τα ελληνικά χαρίσματα (που «δυνάμει» ζουν ακόμα μέσα μας) και γρήγορα να τα ενεργοποιήσουμε για να δημιουργήσουμε μια σωτήρια νεοελληνική ΑΝΑΓΕΝΝΗΣΗ. Προϋπόθεση γι' αυτό το ξύπνημα είναι: ν' αρχίσει μια πλατύτατη, γενικότατη, έρευνα, ένας ευρύτατος, τίμιος, ειλικρινής ΔΙΑΛΟΓΟΣ, ελεύθερος από οποιαδήποτε

δέσμευση και οποιοδήποτε φανατισμό. Τότε θα μπορέσουμε να διαπιστώσουμε τις διάφορες παρανοήσεις που μας κρατούν τόσο χρόνια σε κατάσταση μόνιμης υποανάπτυξης και μας οδηγούν —«βραδέως αλλ' ασφαλώς»— στην αυτοκαταστροφή. Πρώτο λάθος μας είναι ότι παρανοήσαμε το μεγάλο θαυμασμό των Ευρωπαίων προς το ακτινοβόλο πνεύμα των Αρχαίων μας, που πραγματικά δημιούργησαν το λαμπρότερο πολιτισμό της Ευρώπης. Και πιστέψαμε, αφελέστατα, ότι η καταγωγή μας —και μόνον— από αυτούς, μαρτυρεί ότι έχουμε κι εμείς τις αναμφισβήτητες ΑΡΕΤΕΣ τους, άρα και την ικανότητα να δημιουργήσουμε έναν ακμαίο νεοελληνικό πολιτισμό! Αυτή η προγονοπληξία, που τη συντηρούσε, και την παραφούσκωνε ως το τέλος του Β' Π. Πολέμου, μια ρομαντική, κούφια, βερμπαλιστική, ρητορική ΠΑΙΔΕΙΑ, δεν μας άφησε να γνωρίσουμε την ουσία του (Αρχαίου) Ελληνικού Πολιτισμού και να ενστερνισθούμε τις πολύτιμες ιδέες και αρετές των Αρχαίων, που τόσο καλύτερα και τόσο βαθύτερα κατάλαβαν, μελέτησαν και εφάρμοσαν οι άλλοι Ευρωπαίοι**. Από την άλλη μεριά, βαθιά επηρεασμένοι από τις δοκιμασίες μιας πολύχρονης σκλαβιάς, (σε Ρωμαίους, Φράγκους, Τούρκους, Γερμανούς, Ιταλούς...) καλλιεργήσαμε μέσα μας, —δικαιολογημένα— κάποιες τάσεις προς την πονηριά, τη δωροδοκία, την κολακεία, την υποκρισία και ανειλικρίνεια, ενάντια της (κρατικής) εξουσίας, με το σκοπό να γλιτώσουμε από τη βουλημία, την αρπαγή, τη φορολογία, το παιδομάζωμα, (για γενιτσαροποίηση), και γενικά από την αδυσώπητη εκμετάλλευσή μας εκ μέρους των κατακτητών.

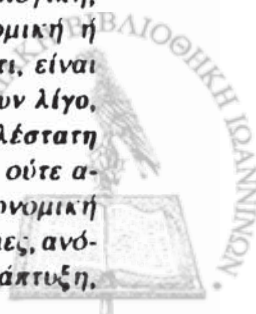
Ακόμη και η καλή ποιότητα της δουλείας μας, σε πολλές περιπτώσεις θεωρήθηκε βλακεία, αφού κι αυτή θα εξυπηρετούσε τον κατακτητή***. Το κακό είναι ότι τα ελαττώματα αυτά (που στον καιρό της δουλείας είχαν θεωρηθεί προτερήματα) τα συντηρήσαμε και μετά την απελευθέρωσή μας. Κι έτσι κάναμε τη δεύτερη παρανόηση: Παρανοήσαμε την έννοια

ΕΠΙΦΥΛΛΙΔΑ ΙΩΑΝΝΙΔΗ

της εξυπνάδας και τη μπερδέψαμε με την κατεργαριά, την κουτοπονηριά, την εξαπάτηση, την ΑΤΣΙΔΟΣΥΝΗ. Όπως έλεγε ο Ι. Μ. Παναγιωτόπουλος****. Χωρίσαμε τους Έλληνες σε δυο κατηγορίες: σε «ατσίδες» και «κορόιδα». Ο ατσίδα θεωρεί εξυπνάδα όχι το να κατέχει στην εντέλεια τη δουλειά του, (σαν τεχνίτης, εκπαιδευτικός, γιατρός, πανεπιστημιακός δάσκαλος, κ.ο.κ.) αλλά, ίσα-ίσα, το να καταφέρνει μ' ελάχιστα — ή και καθόλου—επαγγελματικά εφόδια να «βολουτεί» σε μια καλή «θεσούλα», όπου, με λίγη και μέτριας ποιότητας δουλειά, θα παίρνει καλό μισθό, και, με κάποιο πολιτικό (ή άλλο) μέσον θα έχει γρήγορη εξέλιξη, θα πάρει γρήγορα σύνταξη, και μαζί με τη σύνταξη θα εξασφαλίσει και μια νέα «θεσούλα». Έτσι ο ατσίδα θα παίρνει δυο μισθούς, ενώ κάποιοι άλλοι —άξιοι— θα είναι άνεργοι! Επειδή είναι κορόιδα, και πιστεύουν ότι θα προκόψουν με την ενσυνείδητη, και αξιόλογη ποσοτικά και ποιοτικά δουλειά τους. Και όμως: χάρη σ' αυτά τα κορόιδα, διατηρείται σε κάποιο —ανεκτό— επίπεδο η παραγωγικότητα και η αμφισβητήσιμη ανταγωνιστικότητα των ελληνικών προϊόντων, έργων και υπηρεσιών. Όσο όμως ξυπνάνε, λίγο-λίγο, τα κορόιδα και προσχωρούν στην τάξη των «ατσίδων», τόσο πιο μαύρο προμηνύεται το μέλλον της Πατρίδας μας. Γιατί εξ αιτίας τους, γενικεύεται μια φοβερά εκφυλιστική «ιδεολογία» που λέει ότι ο «έξυπνος» Έλληνας δεν πρέπει να επιδιώκει πνευματική καλλιέργεια ούτε προσόντα, αλλά απλώς μέσα. Όχι αξία προσωπική αλλά γνωριμίες και διείσδυση στα «κυκλώματα», τα οποία, θαυμάσια οργανωμένα, παραμερίζουν και θάβουν τους άξιους (με τη «συνωμοσία της σιωπής») και μέσα σ' ελάχιστο χρόνο, μπορούν να μεταβάλλουν οποιαδήποτε μηδαμινότητα, (νούλα), σε βεντέτα του τραγουδιού, του θεάτρου, της λογοτεχνίας, της πανεπιστημιακής αριστοκρατίας κ.τλ. Φυσικό υποπροϊόν της υπαρξής και της ισχύος των κυκλωμάτων, είναι: η ανάπτυξη των σαπρόφυτων της κολακείας, της φοβίας και του πνευματικού «αυτοευνουχισμού». («Γιατί να κρίνω σωστά και θαρραλέα αυτούς που είναι δυνατοί, έστω και αν η κριτική μου αποβλέπει στο γενικότερο καλό, καθώς και στο καλό του κρινόμενου; Καλύτερα να τον κολακέψω, γιατί αύριο μπορεί να τον χρειασθώ, όχι τόσο για να με εισαγάγει κάπου χαριστικά, αλλά για να μη μου παραμερίσει νόμιμα προσόντα και δικαιώματα!». Έτσι σκέ-

φτονται πολλοί). Παρανοήσαμε ακόμα την έννοια της ευγενικής φιλοδοξίας και της τιμίας άμιλλας και τη μπερδέψαμε με το χιδαίο αρριβισμό, δηλαδή, με την προσπάθεια ν' ανεβούμε ψηλά, βάζοντας τρικλοποδιές στους άλλους, λασπολογώντας, συκοφαντώντας και βλάπτοντας το γενικό καλό. Έτσι καλλιεργήσαμε τον ατομικισμό και την αντίδραση στην πειθαρχία και την πρόθυμη συνεργασία. Ο κάθε Έλληνας μόλις αντιληφθεί ότι έχει κάποια αξία, (πραγματική), σηκώνει αμέσως δικό του «μπαϊράκι», γίνεται «αρχηγός» και αναζητεί όχι πια φίλους και συνεργάτες αλλά, «οπαδούς και θαυμαστές!» Γι' αυτό είναι σπάνιο φαινόμενο στον τόπο μας να συνεργαστούν για πολύ καιρό 10-20 άνθρωποι με πραγματική αξία. Αντίθετα, προτιμούν να χωριστούν σε 10 ομάδες και να σπαταλούν την πολύτιμη ζωτικότητα τους σ' έναν άσκοπο αγώνα αλληλοεξευτελισμού. Προσέξτε πόσα κόμματα, πόσους θιάσους, πόσες εφημερίδες, πόσα λογοτεχνικά (και άλλα) σωματεία έχουμε εμείς οι Έλληνες των 10 εκατομμυρίων, όταν χώρες δεκαπλάσιες έχουν πολύ λιγότερα. Επίσης οι διάφοροι ηγέτες, (σε κάθε χώρο, της πνευματικής ζωής) αντί ν' αγωνίζονται να ξυπνήσουν το πνεύμα του Λαού, δίνοντάς του τα εφόδια (και την ελευθερία) να τους κρίνει —και να τους κατακρίνει όταν κάνουν λάθος— προτιμούν να μαγεύουν το υποσυνείδητό του καλλιεργώντας την αλλοτρίωσή του που καταλήγει στη μόνιμη συντήρηση της «αφοσίωσης στο ίνδαλμά» τους. Αλλά, ο άξιος ηγέτης δεν καταδέχεται να είναι «ίνδαλμα». Προτιμάει —και οφείλει— να είναι παιδαγωγός, δάσκαλος του λαού, και όπως το κερδί, «να λιώνει δίνοντας στους άλλους το φως».

Μια άλλη τραγική παρανόηση που κυρίως σήμερα έχουμε κάνει όλοι, (άσχετα, δυστυχώς, από ιδεολογική τοποθέτηση, οικονομική κατάσταση, κοινωνική τάξη) είναι το ότι πιστεύουμε ότι: ευτυχία (ή απλώς επιτυχία) στη ζωή σημαίνει καλοπέραση, με τη χιдайότερη, κούττερη και ρηχότερη έννοια που έχει αυτή η λέξη. Και αναρωτιέται κανείς: Ποιά κοινή λογική, κι ακόμα περισσότερο, ποιά οικονομική ή κοινωνιολογική θεωρία μας έπεισε ότι, είναι δυνατό, όλοι οι Έλληνες να δουλεύουν λίγο, να κερδίζουν πολλά, να ζουν πολυτελέστατη ζωή, και ταυτόχρονα να μην υπάρχει ούτε ανεργία, ούτε πληθωρισμός, ούτε οικονομική ανισότητα, ούτε ανηθικότητα; Με τέτοιες, ανόητες αντιλήψεις ούτε βιομηχανική ανάπτυξη,

ούτε ανέβασμα του εθνικού εισοδήματος, ούτε καλύτερη ποιότητα ζωής, ούτε άξιος, νεοελληνικός πολιτισμός μπορεί να δημιουργηθεί.

Άρα είναι καιρός όλοι οι Έλληνες —και πρωτίστως οι πολιτικοί και πνευματικοί άνθρωποι— να ξυπνήσουμε από το λήθαργο των χρονίων παρανοήσεων και της πνευματικής τεμπελιάς. Και όπως άλλοτε θεωρούσαμε εθνικό μας ιδανικό τη ΜΕΓΑΛΗ ΙΔΕΑ, (δηλ. την ανασύσταση της... βυζαντινής αυτοκρατορίας), τώρα να θεωρήσουμε εθνικό μας ιδανικό την καταπολέμηση και εξαφάνιση των εθνικών μας ελαττωμάτων, που μας κρατάνε τόσο πίσω από τους άλλους (ευρωπαϊκούς) λαούς. Να καταλάβουμε ότι, κανενός λαού ο (τεχνικός και πνευματικός) πολιτισμός δεν θεμελιώθηκε ποτέ πάνω στον καταφερτζιδισμό, στη «ραχατλίδικη» δουλειά, στην αποφυγή της εντατικής υπεύθυνης και ενσυνείδητης εργασίας, στην απειθαρχία και στην εκμετάλλευση των «κοροΐδων» στα οποία περιλαμβάνουμε και τους κουτόφραγκους...! Η εισαγωγή μηχανημάτων και τεχνολογίας από τις προοδευμένες χώρες, δεν θα φέρει κανένα αποτέλεσμα, αν μαζί δεν εισαγάγουμε και τη ΝΟΟΤΡΟΠΙΑ των προοδευμένων λαών. Κι αυτό σημαίνει ότι: η πιο επείγουσα ανάγκη για τη λύση του πιο μεγάλου μας προβλήματος είναι: η αλλαγή ΝΟΟΤΡΟΠΙΑΣ. Ναι. Ήρθε πια ο καιρός να γίνουμε κι εμείς Ευρωπαίοι (όχι γιατί μπήκαμε στην Ε.Ο.Κ., αλλά, γιατί η σύγκρισή μας με τους προοδευμένους λαούς, μας δείχνει ποιός είναι ο σωστός δρόμος. Ας πετάξουμε μακριά μας όλες τις μικρότητες και τις παρερμηνείες που μας κληροδότησε η σκλαβιά, η απαιδευσία και ο προγονόπληκτος ρομαντισμός μας. Και ας μάθουμε, πρόθυμα ν' αναγνωρίζουμε κάθε αξία και κάθε άξιο άνθρωπο. Έτσι μόνο είναι δυνατό να πραγματοποιήσουμε —έμπραχτα και όχι με ωραιολογίες— μια σωστή, δίκαιη, πολιτισμένη νεοελληνική πραγματικότητα.

Γιάννης Ιωαννίδης - Φαληριώτης

Σ η μ ε ι ώ σ ε ι ς :

* Βλ. Γιαν. Ιωαννίδη - Φαληριώτη. Μερικές και χρήσιμες αλήθειες. (Ακτίνες Ν/βριος 1955). Επίσης: Τα κλασσικά κείμενα και το πνεύμα της Νέας Παιδείας.

** Αλκίφρονα Αττικού (= Ιωαννίδη - Φαληριώτη) Η νέα θέση του Ελληνικού Πολιτισμού σε μία συγχρονισμένη νεοελληνική εκπαίδευση. «Ελ. Πνεύμα» τεύχ. 46.

*** «τι λόγο είχε τότε, (=επί τουρκοκρατίας), να

μοχθεί ο αγρότης στον κάμπο και ν' αγρυπνεί ο τεχνίτης, αφού τα προϊόντα όλων των υποδούλων ήταν στη διάθεση των μεγάλων και μικρών κυριάρχων; αφού ό,τι έσπερνε καθένας το θέριζε ο άλλος, και το κράτος τους έκλεβε όλους;» Δημ. Δανηλίδη: Η νεοελληνική κοινωνία και οικονομία, σελ. 254 κ.ε.

**** Ι. Μ. Παναγιωτόπουλου: Ένας έξυπνος λαός (μικρό αλλά τσουχτερό δοκίμιο).

***** Πρέπει να καταλάβουν οι Έλληνες ότι όλοι, και οι πιο έξυπνοι, κάνουν λάθη. Και όπως έλεγε ο υπέροχος Μακρυγιάννης: «μικροί άνθρωποι μικρά λάθη. Μεγάλοι άνθρωποι μεγάλα λάθη».

***** Θεωρούμε κοροΐδα τους κουτόφραγκους, επειδή είναι πολυσχολαστικοί (=προσεχτικοί) σ' ότι αφορά την άριστη ποιότητα της δουλειάς τους. Κι ύστερα, όταν πρόκειται ν' αγοράσουμε ένα καλό ραδιόφωνο, αυτοκίνητο, ψυγείο, τηλεόραση κ.τλ., θέλουμε να είναι κατασκευασμένο στο εξωτερικό, μολονότι υπάρχουν εδώ οι ίδιες συσκευές, της ίδιας εταιρίας, με υλικά του εξωτερικού, αλλά κατασκευασμένες από Έλληνες! Τόση εκτίμηση έχουμε στην ποιότητα της δουλειάς μας!

Κ ο ρ φ ο λ ό γ ι α

Αποφθεγματικά διδάγματα

Όπως είναι γνωστό, η ιδεολογία και η πολιτική δεν είναι το ίδιο και το αυτό. Η ιδεολογία κινείται πρώτ' απόλα στη σφαίρα του επιθυμητού· ενώ η πολιτική κινείται στη σφαίρα του δυνατού.

Λιτερατούργημα Γκαζέτα
(Εφημ. Συγγραφέων ΕΣΣΔ)

Αν θέλουμε να ξαναδώσουμε στην ανθρωπότητα την ηθική της υγεία, πρέπει να ξαναγράψουμε την ιστορία της.

Σ τ ο χ α σ τ ή ς
(αντιγρ. Ε. Π.)

Το σοβιετικό καθεστώς, ευνοεί τη δημιουργική εργασία, την άμιλλα και την ανταμοιβή των επιλέκτων εργαζομένων· ενώ αντίθετα αποθαρρύνει τους δόλιους, τους κακούς και αυτούς που εγκληματούν ενάντια στο κοινωνικό σύνολο.

Δεν είναι υπερβολή να πούμε ότι οι σοσιαλιστικές χώρες χτίζουν μια υγιέστερη κοινωνία που ωστόσο δεν είναι κι αυτή άκαμπτη αλλά προσαρμόζεται σύμφωνα με τις ανάγκες των καιρών μας.

Κ. Κωνσταντινίδης
υποστράτηγος ε.α

Παγκόσμια Ποίηση

Σοβιετική Ένωση

Δυο Ποιήματα

Του Πάβελ Αντακόλσκι

Μετ. η Μίλια Ροζίδα

Νιάτα του κόσμου

(Απόσπασμα)

... Σπάζουν σύνορα, στάχτη φωτιά κάθε χώρα
του πολέμου δυο χρόνια δε σίγησε η μπόρα.
Μα σε τούτη την άγια, τη ματώβρεχτη γη
που συντάγματα πέφτουν οι οχτροί μας νεκροί
κι έχει γίνει ένα μνήμα των βαρβάρων πικρό
της γης όλης η τύχη, τώρα κρίνεται εδώ.
Των λαών, των ηπείρων για βιβλία, σχολειά,
που δε σπούδασε ακόμα η γενιά μας παιδιά
για ρυθμούς και για δράση, για ήλιους κι αστέρια
που δεν πιάσαν ακόμα τα δικά μας τα χέρια.
Απαντείστε. Απαντείστε. Ανασαιίνει μαζί σας
τούτη η γης, που το δίκιο του κόσμου κρατεί
την αλήθεια θ' ακούσετε εδώ της ζωής σας,
σε βραχέα ή μακρά, όπου η Μόσχα μιλεί.

(Πρωτοδημοσιεύτηκε στη «Ν. Γενιά» της ΕΠΙΟΝ το 1946).

Ο γιός μου

(Απόσπασμα)

Καιρό τη μαύρη τέφρα θ' αναδεύεις.
Ημέρες, μήνες, χρόνους εκατό.
Ώσπου τυφλά τα μάτια σου να μείνουν,
το χέρι σου ένα κόκκαλο στεγνό
να γράφει τον πικρό στερνό σου στίχο,
την όψη του θα βλέπεις τη χρυσή.
Ας μένει ο γιός για σένα κληρονόμος,
ζνεις γι αυτόν, αλλίμονο, εσύ...

Μικρό βιογραφικό σημείωμα
Του Πάβελ Αντακόλσκι

Γεννήθηκε το 1896, σπούδασε στη Νομική Σχολή
του Πανεπιστημίου της Μόσχας και στη Δραματική
Σχολή Βαχτάνγκοφ, ηθοποιός στην αρχή, σκηνοθέ-
της μετά. Στη λογοτεχνία εμφανίζεται το 1915. Τα-
ξίδεψε πολύ στο εξωτερικό με τον θιασό του, απ'
όπου εμπνεύστηκε τους κύκλους των ποιημάτων του
για τη Γερμανία, τη Σουηδία, το Παρίσι. Το 1934 ο

Στην κόρη μου Άλια

Της Μαρίνας Τσβετάγιεβα

Μετ. η Μίλια Ροζίδα

Δεν ξέρω πού είσαι εσύ και πού εγώ,
ίδια τραγούδια κ' ίδιες έγνοιες,
Και πόσο φίλες είμαστε οι δυο
και πόσο ορφανές και ξένες.

Και τί καλά που είμαστε μαζί
ανέστιες, ξάγρυπνες και μόνες.
Πουλιά που κελαηδούν απ' την αυγή
σε ξένους κι αφιλόξενους ξενώνες.

Και τριγυρνάν οι δυο στις εκκλησιές
τις μητροπόλεις, μα και στα ξωκλήσια ·
κι είμαστ' εμείς — παιδί μου, εγώ και συ —
χαμένα απ' την κυψέλη μας μελίσσια.

Τα ταλέντα

Του Νταβίντ Σαμόιλοφ

Μετ. η Μίλια Ροζίδα

Έρχονται μόνα, δεν τα καρτεράμε
και δίχως άδεια δίπλα μας καθίζουν
και με φωνές σπασμένες μας ρωτάνε
για τα θολά και τ' άβολα του κόσμου.

Και ξαναφεύγουν μες στην άγρια νύχτα
με τα φτηνά, τριμμένα παλτουδάκια
μέσα στην καταχνιά και μες στο κρύο,
μικρά κορίτσια, μικρά αγοράκια.

Και ξάφνου σα νά' ρήμωσε το σπίτι,
όπως σταθμός όπου 'φυγε το τρένο
με το παιδί στο μέτωπο σταλμένο
(ω, νά 'φευγα εγώ αντί για κείνο).

Και ρίχνομαι στ' αχνάρια τους ξοπίσω
κολυμβητής μέσα στην άγρια νύχτα.
Τι ξέρω ποιό το τίμημα της νίκης
και ξέρω πως πληρώνεται μια ήττα...

ΑΝΤΑΚΟΛΣΚΙ εγκαταλείπει το θέατρο και αφοσι-
ώνεται στα γράμματα. Η ποίηση του της δεκαετίας
του '20 είναι πολυστολισμένη, απολογητική, γεμά-
τη βιβλικές εικόνες. Στο δραματικό του ποίημα
«Φρανσουά Βιγιόν» δίνεται η εικόνα ενός ρωμαντι-

κού αλήτη με γραφικό φόντο τη Γαλλία του Μεσαίωνα. Η σοβιετική πραγματικότητα μπαίνει στα έργα του πολύ αργότερα. «ΤΑ ΚΥΡΙΑ ΠΡΟΣΩΠΑ» (1931). «ΟΙ ΜΕΓΑΛΕΣ ΑΠΟΣΤΑΣΕΙΣ» (1936) «ΤΟ ΕΤΟΣ ΠΟΥΣΚΙΝ» (1938). Το 1943 φτάνει στο αποκορύφωμα της ποιητικής του δημιουργίας με το έργο του «ΓΙΕ ΜΟΥ», ποίημα συγκινητικό αφιερωμένο στη μνήμη του μοναχογιού του που σκοτώθηκε στον Πατριωτικό Πόλεμο κατά του ναζισμού.

Άλλα έργα του είναι: «Ο ΩΚΕΑΝΟΣ» (1950), «ΣΤΟ ΣΤΕΝΟ ΠΙΣΩ ΑΠ' ΤΟ ΑΡΜΠΑΤ» (1954). Έγραψε ακόμα πολλά ιστορικά άρθρα και πολεμικές, κριτικά δοκίμια, («Ο ποιητής κι ο χρόνος» — 1957), καθώς και μια συλλογή ποιημάτων με θέμα την καλλιτεχνική δημιουργία («ΤΟ ΕΡΓΑΣΤΗΡΙ» — 1958).

Ο ΑΝΤΑΚΟΛΩΣΚΙ έχει ιδιαίτερη προτίμηση στην ιστορία και ο λυρισμός του, είναι πλούσιος σε φιλοσοφικούς στοχασμούς και βαθιές σκέψεις για τον κόσμο, την εποχή, την τέχνη.

Μετά το 1930 έκανε πολλά ταξίδια στην Κεντρική Ασία και τον Καύκασο και μελέτησε την ποίηση αυτών των δημοκρατιών, που την μετέφρασε με μεγάλη επιτυχία στα ρωσικά, όπως άλλοτε τους Γάλλους ποιητές Ουγκώ, Μπωντλαίρ, Ρεμπώ, Ελύάρ, Αραγκόν.

Τιμήθηκε με το Κρατικό Βραβείο της ΕΣΣΔ (1946), με τέσσερα παράσημα και πολλά μετάλλια.

Μικρό βιογραφικό σημείωμα του Ντάρβιντ Σαμόιλοφ

Γεννήθηκε στη Μόσχα το 1920, είναι ένας απ' τους ονομαζόμενους «ποιητές των χαρακωμάτων», για τους οποίους ο πόλεμος στάθηκε ένα σχολείο ωριμότητας ανθρώπινης και καλλιτεχνικής. ΄Οντας ακόμα σπουδαστής του Ινστιτούτου Ιστορίας, Φιλοσοφίας και Λογοτεχνίας της Μόσχας έφυγε για το μέτωπο. Η ανάμνηση των αγώνων και της νίκης του λαού, που έσωσε τον κόσμο απ' το φασισμό, η πίστη στους νεκρούς συντρόφους, ζουν μέσα στις δύο ποιητικές συλλογές του: «ΣΥΓΓΕΝΙΚΕΣ ΧΩΡΕΣ» (1958) και «ΤΟ ΔΕΥΤΕΡΟ ΠΕΡΑΣΜΑ» (1963). Εκτός απ' τα γεγονότα του πολέμου εμπνέεται κι απ' τη ρωσική ιστορία (Επικολυρικό ποίημα για τον Τσάρο Ιβάν, δραματικές σκηνές: «Ξηρή φωτιά»).

Ο λαός είναι ο δημιουργός της ιστορίας. Το δικίο και η ευτυχία του είναι ο μοναδικός σκοπός, που μπορεί να δικαιώσει τις πράξεις των κυβερνήσεων.

Η ποιητική του Σαμόιλοφ είναι κλασική, ενεργός. Η ρωσική λογοτεχνία έχει εμπλουτιστεί επίσης από τις ωραίες μεταφράσεις του, προκάντων των ποιητών των σοσιαλιστικών δημοκρατιών και των σοσιαλιστικών χωρών.

Μίλια Ροζίδη (Από τα ρωσικά)

Βιογραφικό για την κορυφαία Ρωσίδα ποιήτρια Μαρίνα Τσβετάγιεβα, έχουμε δημοσιεύσει στο 53 τεύχος της περιοδικής μας επιθεώρησης.

Σερβοκροατία

Δυο ποιήματα

Του Μακ Ντιζντάρ

Μετ. ο Λάμπρος Μάλαμας

Επιτάφιο του Στρατιώτη

Εδώ πλάγιασε
ο πικρός στρατιώτης
πάνω στη γη
τη ματωμένη,
κληρονομιά
των αλλοτρίων.

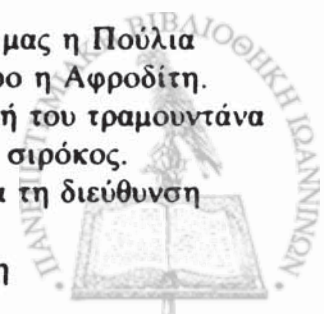
Γεύτηκε
επικλητικά το θάνατο
νύχτα και μέρα.
Δεν έκανε κακό
μήτε σε μυρμήγκι.
Βρέθηκε στρατιώτης
σε πέντε κι άλλες μάχες.
Έπεσε αθωράκιστος
αφού θα τέλειωναν
οι πίκρες μια για πάντα.

— Έχω πεθάνει
μ' αλλόκοτο πόνο
χωρίς μολοτούτο
να λαθέψω τη στράτα
μήτε βέλος φαρμακίο
έπεσε τ' άγιαντου πόνου.

(Ενώ πολεμούσα
η σχωρεμένη αγάπη
έλεξε στην αιχμαλωσία).
Αν συναντήσετε τον Κοσάρα
μακριά οι στρατές
του Κυρίου.
Σας παρακαλώ
στα δάχτυλα
η τιμιότητά μου.

Η πυξίδα

Εκεί πάνω είναι τ' άστρο μας η Πούλια
κι εκεί κάτω τ' άλλο άστρο η Αφροδίτη.
Από κείνο το μέρος η πνοή του τραμουντάνα
κι από τ' άλλο ο αιθέριος σιρόκος.
Ποιός τώρα θα μου πει για τη διεύθυνση
που πάει στην Αγάπη
και ποιός για τη διεύθυνση
που πάει στο χαμό;

Ισπανία

Αφιερώματα στον Τσε Γκεβέρα

Κοσμοαντάρτης

I: Συμβατική ελεγεία (13-10-67)

Του Ιησού Λόπες Πατσέκο (1930 —)

Μετ. η Μάγια Μαρία Ρούσσου

Αν σ' έχουν σκοτώσει, έχει πεθάνει ένα κομμάτι του κόσμου.
Αν σ' έχουν σκοτώσει, έχεις πεθάνει για μας.
Αν σ' έχουν σκοτώσει, θα πρέπει ν' αγωνιστούμε περισσότερο.

Έχουν σκοτώσει μύριους αγωνιστές,
έχουν σκοτώσει εκατό χρόνια ελπίδας.
Τι δύσκολο να ζει κανείς, αν σ' έχουν σκοτώσει.
Τι δύσκολο ν' αγωνιστεί κανείς αν σ' έχουν σκοτώσει.

Αν σ' έχουν σκοτώσει, έχει πεθάνει ένα κομμάτι του κόσμου.
Αν σ' έχουν σκοτώσει, έχεις πεθάνει για μας.
Αν σ' έχουν σκοτώσει, θα πρέπει ν' αγωνιστούμε περισσότερο.

Μιας μέρας σιγή, Αμερική, και θ' αντηχήσουν
ε'άρματα του ονοματός σου σ' ολόκληρο τον κόσμο.

II: Κοσμοαντάρτης (16-10-67)

Με τον άνεμο ήρθε από την Αμερική ο θρήνος,
η είδηση του θρήνου, του θανάτου, της οργής.
Με τον άνεμο ήρθε η είδηση η πιο μαύρη.

Έχετε σκοτώσει έναν άνθρωπο, αλλά όχι την ελπίδα του
Γιατί σήμερα, που ν' αμφιβάλλουμε δεν μπορούμε για το θάνατό σου
κανείς δεν μπορεί ν' αμφιβάλλει πώς ζεις αιώνια
Ερνέστο Τσε Γκεβέρα, κοσμοαντάρτη.

Στον Τσε Γκεβέρα

Του Αντόνιο Καμονέδα

Μετ. η Μάγια Μαρία Ρούσσου

Τη Βολιβία και σένα κι όχι το θάνατο
σκεφτόμαστε αρχηγέ. Έπεσε σιωπή
για μια νύχτα, τίποτα περισσότερο.

Πύρωσε το μολύβι
άλλη μια φορά ως τα έσχατα. Και ξημέρωσε.
Κι όλος ο κόσμος λεγόταν Ερνέστος.

Η ώρα του ήρωα

Του Χοσέ Ανχέλ Βαλέντε (1929 —)

Μετ. η Μάγια Μαρία Ρούσσου

Για να μη γίνεις ποτέ
τροφή μοναχά των τελετών και των λόγων
κι ούτε να πέσεις ποτέ απ' τον πελώριο θάνατό σου
μήτε να βλασταίνουν απ' αυτόν μονάχα αρματωμένοι
σπονδή σκορπώ το στίχο τον ανάξιο
για σένα και για την ώρα ετούτη.

Η είδησηΤου Χοσέ Αγκουστίν Γκουτίσολο

(1928 —)

Μετ. Η Μάγια Μαρία Ρούσσου

Ακόμη κι αν τα τηλέτυπα και το ραδιόφωνο και χιλιάδες τοιχοκολήσεις κι εφημερίδες συνεχίσουν με την είδηση ώσπου να κουραστούν κάποιος κι όχι οι ταπεινωμένοι της Αμερικής και του κόσμου, ούτε οι ποιητές ούτε ο κυνηγημένος που στηρίζεται ακόμη στην ελπίδα καθώς σε άρρωστο παιδί, κάποιος ακούει έναν ψίθυρο, τη νύχτα, στη μοναξιά που τον εμποδίζει να κοιμηθεί, που του ροκανίζει το στήθος μ' αγωνία, ανάμεσα στα σεντόνια, ένα σβησμένο ψίθυρο που επιμένει μέσα στ' όνειρο, έπειτα, όταν πια συναινούν γι' ανάπαυση όχι για γαλήνη όμως τα βαρβιτουρικά και που δε σταματά μα θεριεύει καθώς ο ρυθμός που ξεχύνεται από το τρένο που πλησιάζει και τότε είναι που εμφανίζεται ο φόβος ντυμένος το αντάρτικο πουκάμισό του τότε είναι που εκείνο που ήταν αμφιβολία αντηχεί ανάμεσα σε πυροβολισμούς, και γίνεται βεβαιότητα κι έρχεται η έφοδος, το ξύπνημα τότε, σαν επιστρέφει ο Τσε Γκεβάρα.

ΙταλίαΔυο ποιήματαΓια το θάνατοτου ΑλήΤου Άγγελου ΠέντολαΜετ. ο Κώστας Νίκας

Ο Αλής.
Πέθανε ο Αλής.
Μακριά από το σπίτι του
πέθανε ο Αλής.
Πέ'ω σ' ένα αφρικάνικο όνειρο
ήρθε από μακριά
να ψάξει για κάτι
χάνοντας τη ζωή.
Μόνο τα κόκκινα λουλούδια
της δάφνης
να κλαίνε για
τα δεκαεφτά χρόνια του Αλή.

Να σταματήσεις ή να σέρνεσαι

Ένα φύσημα σε κάνει να παραπατάς.
Ένα πιο δυνατό
σε ρίχνει κάτω.
Τώρα είσαι στη στροφή:
Να σταματήσεις ή να σέρνεσαι.
Διάλεξες:
Να σέρνεσαι.

Λάμπρου Μάλαμα : Εφτά Μονόπραχτες Κωμωδίες

Ἀλβανία

Ο Αθάνατος

(Απόσπασμα)

Πάνου Τσούκα

... Ὅποια πλαγιά κι αν στοχαστείς και κορυφή και ράχη,
 ὅποιο σοκάκι και στρατί κι ὅποια πολέμου μάχη,
 κ' η δόξα που στεφάνωσε των μαχητῶν τα πλήθη
 κ' η νίκη που απ' του αιμάτου'τους το πέλαο αναδύθη,
 κ' η λευτεριά που ανέμισε την πορφυρή παντιέρα,
 κ' η νιότη η γοργοπτέρουγη και τ'αξιωμένα γέρα...
 κ' η ορμή μας η αστείρευτη — και χαλαστοῦ και πλάστρα
 και τα χρυσά τα ηλεχτρικά — μυριάδες γῆν' ἄστρα,
 και τα βουνά που πιότερη τους ἔδωσες περφάνια,
 που ασκώσανε τα μέτωπα ψηλότερα στα ουράνια,
 που τα πλατιά τους ἀνοιξαν τα μαρμαρένια στήθη
 να δώσουν γενναιόδωρα των λογαριῶν τα πλήθη
 κ' οι κάμποι που απ' τα τρίςβαθα, θαρρείς αναριγήσαν
 ὅταν ζευγίτες λεύτεροι το χῶμα τους φιλήσαν,
 ὅταν τα σβῶλια ἀγκάλιασαν με περισσὴν ἀγάπη
 σα γιούς τους που απ' τη θηλειά σωθήκαν του σατράπη
 κ' οι ἀμέτρητες, δεξαμενές, που σαν γαλάζια μάτια
 φαντάζουν στα καλόργωτα τα πράσινά τους πλάτια,
 και τα κανάλια σαν ζωῆς ρώγες οπού βυζαίνουν
 τα προκομένα τα φυτά πλούσιο καρπό να δένουν,
 και τα παλάτια που θωρεῖς οθ' ἔβλεπες, καλύβια,
 και οι ἑπιπέδοι που ἔβαλαν των δέντρων τα στολίδια,
 κ' οι μαυρομάτισσες ελιές και τα πυκνά τ' ἀμπέλια,
 και των μανάδων οι χαρές και παιδιῶν τα γέλια,
 κ' οι καμινάδες που φιλοῦν τα γαλανά ουράνια,
 και τα καράβια που περνούν τα μάκρη τα ωκεάνια
 κ' οι ἀνθρακωρύχοι που απ' της γῆς τα βάθη βγάζουν πλούτη,
 κ' οι ἀκρίτες που πάντα στεγνὸ κρατάνε το μπαρούτι
 κ' οι μουσικοί, π' ολόγλυκους σκορποῦν ολόουρα ἤχους,
 κ' οι ποιητές που φωτεινούς, ζεστούς πλέκουνε στίχους,
 οι μέρες σου κ' οι μέρες μας ἀχώριστα ενωμένες,
 σα μάνες με τις κόρες τους τις πολυαγαπημένες,
 το κάθε κύτταρο ζωῆς, κάθε της γῆς λιθάρι,
 ὅλα τα ἔργα κ' η ζωὴ απ' το νου Σου ἔχουν πάρει.

Λ Α Μ Π Ρ Ο Υ
 Μ Α Λ Α Μ Α

«Ανθολογία Σύγχρονης Ιταλικής Ποίησης» (μεταφραστικό). Κορυφαίοι κι ἄλλοι Ιταλοί ποιητές με ἀνάλογα βιογραφικά και κριτικά σχόλια· και κείμενα σε γλώσσα ἐλληνική και ιταλική.

Ελληνική Ποίηση

Δυο ποιήματα

του Πάνου Βοζίκη

Μεγαλοψυχία

Όταν θυμάμαι αγαπώ.
Όταν αγαπώ δακρίζω.
Με αποστρέφονται.
Μα γώ μοιράζω αγάπη.
Συκοφαντούμαι
και τους χειροκροτώ.
Το δισεύρετο αυτό οξυγόνο
καθημερινά με διπλώνει.

Προειδοποίηση

Υπέροχη η Νέα Υόρκη
με τους κόλακες
έχοντας επ' ώμου
χαρτονομίσματα «πράσινα».
Μη θελήσεις νά' ρθεις...
κατεβαίνοντας απ' τ' αεροπλάνο
θα χειρουργηθείς...
Το «πράσινο»
θα κοκκινίσει την καρδιά σου
και θ' αναζητάς γοερά
την επιστροφή.

Τα ξωκλήσια του 1820

Μίνας Πέτρου-Βενετσάνου

Ανιστόρηση θυσίας και εγκαρτέρησης.
ελπίδας κέντημα μ' αιμάτινες κλωστές.
πίστη και φως για λευτεριάς αγώνες.
Τα πέτρινα ξωκλήσια του 1820,
ρίγος και δέος στη χλωμήν ανταύγεια
του καντηλιού, όραμα κι ανάταση
στο χέρι της γενιάς.
Τώρα στέρφες πηγές, καμμένοι πλάτανοι,
πένθημα πουλιά σε ξύλινο νεκροταφείο.
Δύση του ήλιου· πέρα η πόλη τρυγά
στο λεύτερο ρυθμό του σήμερα
τα δώρα αλλοτινών καιρών.

«Εφτά Μονόπραχτες Κωμωδίες»
του Λάμπρου Μάλαμα

Θα γράψω την εικόνα σου

Αντωνή Κυριακόπουλου

Θα γράψω την εικόνα σου κοιτάζοντας τον ήλιο
που αγνά σκορπάει στη δύση του
σε τόνους μαγικούς·
Της ομορφιάς σου, ένα θλιμμένο μου κειμήλιο
με γύρω — γύρω στόλισμα
τους κόθους ροδιανθούς.

Τα λουλουδένια χρώματα, που ανθίζουν στη ματιά σε
θα λιώσω στην καλέττα μου
με πιο πολύ χρυσό.
Ολόχρυσο ένα στέφανο, τα ολόξανθα μαλλιά σου
που πιο πολύ αγάπη μου
κι απ' όλα τ' αγαπώ.

Δυο πινελιές αιμάτινες, το φλογερό σου στόμα
που μ' ανεβάζει όμορφα
ψηλά στον ουρανό.

Ελεγείο της μητέρας

(Απόσπασμα)

Στέφανου Χατζημιχαλάκη

Πρώτα μου γράμματα, κοντύλι, δάσκαλος,
τα λόγια της μανούλας μου:
«— Αγάπα το φτωχό... τ' αδέρφια σου...
Τίμα και τον πατέρα σου, βοήθα τους ανθρώπους...».
Και το φτωχό που ήθελες στον κόσμο βασιλιά.
Είχε πολύ ψωμί κι ελιά η Κρήτη,
δεν έλειπε το μέλι,
τα κάστανα, τα γάλατα, το μανταρίνι το γλυκό
και τα ξανθά σταφύλια της.
Προς τι η τόση αδικία;
Μην υστερείς από τον άνθρωπο τους κόπους του.
Γιατί με τον ιδρώτα — το δάκρυο του Θεού,
εδούλεψε τον κήπο του, να βγάλει τους καρπούς.
Ιδρώς Θεού, οι κόσμοι, όλ' η δημιουργία.
Ιδρώς ανθρώπων, στη γη ό,τι υπάρχει.
Με το μοσχάρι του ιδρωσε, για νά' χει το τριφύλλι,
τ' αμπέλια του τα έσκαψε, με ιδρώ και με σκαπέτι.
Ποτάμια ιδρώτα
αρδέψανε τα πέρατα του κόσμου
κι εφτιάσανε τις θάλασσες.
Πού' ναι το μνημείο π' ακόμα δεν εχτίστηκε;
Πού' ναι το Ηρώο του ιδρώτα;
Του δουλευτή;
Αγάπα τους φτωχούς! Αγάπα τους Ανθρώπους!...

Πήραμε τους μακρινούς δρόμους

(Par delicatesse j'ai Pertu Ma vie
(Από λεπτότητα έχασα τη ζωή)
ΡΕΜΠΩ

Γιώργου Παπαναστάμου

Πήραμε τους μακρινούς δρόμους του κόσμου
1' ανοιχτές διεξόδους στις ώρες,
1' όλο το συγκλονιστικό άθροισμα
βιαιότητας κι ελπίδας,
για να υπάρξουμε στα χαμηλά.
Να υπάρξουμε κάτω απ' το λυκόφως
της βουβής μοναξιάς
και το βαθύ όρθρο του αμάντευτου πεπρωμένου.
Κι έχοντας δικαίωμα στη ζωή και στο θάνατο,
λευτερωμένοι απ' τον άνεμο
και τιμημένοι απ' τη θάλασσα
πρότάσαμε ως τ' ακρούρανα.
Ανεβάσαμε τη βίγλα των οραματισμών μας
στα κατάψηλα, για να δούμε
όλους τους λαούς της οικουμένης,
ν' αφουγκραστούμε το βαθύ στεναγμό τους,
το ταχύ βήμα τους,
το μετέωρο ν' ακούσουμε·
και στην υψοποιό ταπείνωση της Ειρήνης
θα σταθούμε για να περάσουν οι λαοί
τη στενή πύλη του εικοστού πρώτου αιώνα.
Πέρα και δώθε απ' τις ακρολιμνιές των αβύσσων,
με το προσωπίο του χρόνου
που θα σκεπάζει το στόμα
της πείνας και της δίψας,
της στέρησης και της ανάγκης.
Και πίσω ο Αγαπήνορας σκοτεινός, αμφιθαλής ήλιος
να μαντεύει την τραγική μοίρα του κόσμου,
στον αρχαίο δρυμό τον αδιαπέραστο
μέσα στο λυκαυγές το γεμάτο φόνους
και στην όλο θρήνο απρόσωπη εσπέρα.

Οι Σιαμαίες

Γούλας Σμυρνιώτη

Αγάπη και Ειρήνη
δυσ Σιαμαίες·
κοινά πού' χουνε σπλάχνα
και χωρισμό δεν επιδέχοντα!·
Από το χειρουργείο λοιπόν
των διαπραγματεύσεων
την Ειρήνη πως
ζωντανή να τη βγάλουμε;

Στον Παπαναστάση Φ. Σχίζα

(1901-1985)

(Απόσπασμα)

Του Θ.Κ. Τρουπή

Θροιάστηκες στο σύθρονο
των διαλεχτών της μνήμης μου.
Κλείσανε τα βημόθυρα
κ' η λησμονιά δε θα σ' αγγίξει.
Είναι γιατί με κράτησες γυμνό βρέφος
στις απαλάμες σου· μ' έλουσες
στης κολυμπήθρας τα νάματα
κι έψαλες πρώτος τ' όνομά μου.
Είναι που έμαθα πως δάκρυσες
πάνω από τον ανοιχτό τάφο
του νιόγαμπρου πατέρα μου
καθώς ψιθύρισες το:
«χους ει και εις χουν...».
Είναι γιατί αμέτρητες φορές
κράτησα αναμένα τα κάρβουνα
στο μαγκάλι του ιερού
και τ' τοίμασα το ζέον...
Κι ασπάστηκα το χέρι σου,
που βλόγαγε το θυμιατό
και θυμιάτιζε:
την αποσταμένη αγροτιά
και τη βασανισμένη μαστοράντζα
τις Κυριακές και τις βαριές γιορτάδες.

Είναι γιατί νύχτα όρκισες
τους πρωτεργάτες της Αντίστασης
στης Τρανηβρύσης το ξωκλήσι...

Είναι γιατί στην ερημιά της ορφάνιας μου
με χαϊδολόγησες με τρυφεράδα· καθώς
μ' έκραζες πάντοτε: Θουδράκο!
και το αστέρευτο χαμόγελό σου
μ' έντυνε με στοργή.

Είναι γιατί κλαδούχοι στα «Κοκκινάλωνα»
με τον παπούλη μου κουβεντιάζανε
από τ' αλάργα, για τους σεισμούς
στην Κόρθο και στην Καλαμάτα...
Κι εγώ μάθαινα: για τις πίκρες,
τις συφορές και τους καημούς του κόσμου!...
'Αρχοντα Παπαναστάση!
Εκεί αλλάξαμε και τον τελευταίο ασπασμό.
Χωρίσαμε.
'Εφυγες κι εσύ για πάντα·
και δεν έχω κανέναν πια
να με φωνάζει: Θουδράκο.

Λάμπρου Μάλαμα:

Ποιητικές Παρενθέσεις

Ψάχνω να βρω την Ειρήνη
Νίκου Στ. Δημητρακόπουλου

Μου είπαν πως η ειρήνη, βρίσκεται εκεί
 που αλητεύουν και μοσχοβολούν οι έρωτες,
 καταμεσής στα γέλια και τις σιωπές,
 και τις κομμένες ανάσες των ερωτευμένων...
 Μου είπαν, πως βρίσκεται σαν έκθεμα
 σε προθήκες Μουσείων και σε πάρκα
 δίπλα σε μάρμαρα με ηδονικές καμπύλες Αφροδίτης...
 Μου είπαν, πως την είδαν σε λιμάνια,
 που ευωδιάζουν το πρωί, με το ιώδιο της θάλασσας
 και την ψαρίσια κακαβιά, φρεσκοβρασμένη,
 στην πλώρη του καϊκιού για το τσούρμο των ψαράδων...
 Μου είπαν άλλοι, πως την είδαν
 να περπατάει ξυπόλητη και πληγωμένη
 στις ματωμένες γειτονιές του κόσμου,
 εκεί που δεν ανθίζει και δε μοσχοβολάει τίποτα,
 μα βρέχει, όλο βρέχει αίμα, μόνο αίμα και θάνατο...
 Μα εγώ, μπερδεύω την ειρήνη με τα δάκρυα
 του κόσμου, και δεν τη βρίσκω πουθενά, και ψάχνω
 όλο ψάχνω να βρω πού μένει η ειρήνη.
 Ενώ, η αγωνία μπεινοβγαίνει στις καρδιές μας
 κ' η κραυγή η δική σου γίνεται κραυγή του δικλανού σου,
 καθώς ένας πελώριος χτικιάρης ίσκιος
 τριγυρνάει να μας κυκλώσει, με νετρόνια
 και ανελέητο θάνατο...

Σβησμένες στάχτες

Τάκη Νατσούλη

Στο Στέλιο Ξεφλούδα
Βαγγέλη Σουλτάνη

Πρόσωπο ωραίο κι ωραία ψυχή
 Κι ωραίο το ύφος της γραφής σου.
 Άφησες έργο κι εποχή
 που φέρνουνε στο νου μας τη μορφή σου.

Καθώς τα βράδια το φεγγάρι
 ρίχνει στη γη φεγγοβολιά
 πάνω·μας άπλωνε η δική σου χάρη
 κι όλη φωτίζονταν η συντροφιά.

Κι απάνω στ' αρβανίτικα βουνά
 έφεδρε υπολοχαγέ είχες πολεμήσει
 κι έγγραφες τότε κι έγγραφες ξανά
 να πάψουνε οι πόλεμοι να πάψουνε τα μίση.

Μες στην καρδιά σου ένα λουλούδι ανθούσε
 — ακριβοθώρητο — η Ειρήνη
 φιλοσοφία της ζωής που όλο μιλούσε
 γι' αγάπη, για φιλία, γι' αδερφοσύνη.

Τα μακροπράγματα
 σβήνουν μέσα στις σκιές
 των σημαντικών πραγμάτων.
 Ένα όραμα
 λαμπυρίζει στον αέρα·
 μια αντανάκλαση
 από έναν άλλο τόπο και χρόνο.
 Νιώθω συντριμμένος.
 Οι άνθρωποι γίνονται ματαιόδοξοι
 όταν έρχονται αντιμέτωποι
 με την πραγματικότητα.
 Κι εγώ...
 εγώ ψάχνω για την ελευθερία
 και το δικαίωμα του ανθρώπου
 στην Ύ π α ρ ξ η...

... Σβησμένες στάχτες
 από τα παλιά όνειρα.
 Πόσοι αγώνες...
 Πόσες πίκρες...
 Και ξάφνου νομίζεις
 πως δεν υπήρξε ποτέ τίποτα!
 Ω! Είμαι, λοιπόν, φοβερός ποιητής!
 Και τώρα...
 τώρα αρχίζει η αντίστροφη μέτρηση.
 Η ατέλειωτη φωνή της δυστυχίας...
 (Ανέκδοτο)

Διακλαδώθηκε το αίμα μου
Μάνθου Σκαργιώτη

Διακλαδώθηκε το αίμα μου
στους δώδεκα βωμούς του Γκουρντασπούρ,
στους λέβητες του Φάλαρι,
στο Μαντείο του Άμμωνα.

Είδα τον ήλιο απ' όλες τις μεριές.
Μια πελώρια πέτρα πολύχρωμη,
άσπρη κόκκινη μαύρη μαβιά,
με χαραγμένα γράμματα
που δε διαβάστηκαν ακόμα.

Διακλαδώθηκε το αίμα μου στα νεύρα των βράχων
και βγήκε αετός και πικροδάφνη,
διακλαδώθηκε το αίμα μου στ' αυλάκια των βουνών
και τραγουδώντας ροβολήσανε τα ρέματα,
διακλαδώθηκε το αίμα μου βέργες κισσού
πάνω στις τρύπιες στέγες των σπιτιών
και κουρνιαχτός σηκώθηκε στου φεγγαριού τον κάμπο.

Είδα τη νύχτα απ' όλες τις μεριές.
Μια βλοσυρή γερόντισσα με μάτια οχιάς,
δόντια σκυλιού και ματωμένα νύχια
να κλείνει μες στον κρύο κόρφο της
το θάνατο.

Διακλαδώθηκε το αίμα μου
στις πόρτες των ωκεανών και των ανέμων
κι όπου σταλάζει αστράφτει φως
κι ένα χωράφι στάρι κυματίζει.

«Οδηγητής» Νο 2

(παρωδιακό σε βαρνάλειο ύφος)

Στη μνήμη του Γιάννη Κάτρη

Αλέκου Γιανακού-Αντωνιάδη

Ναι! Είμ' εγώ σπορά της τύχης
ο κήρυκας νέας ζωής...
Με γεννοβόλησε η λαχτάρα
ειρηνικής στιγμής!

Ναι! Κατεβαίνω από τα νέφη
όπου με πλάνεσαν «θεοί»
κι ελληνικό γυρεύω χώμα
να μείνω πια στη γη!

Εγώ του Διονύσου γόνος
απ' τα «σταφύλια της οργής»
πάντα διαλέγω το πιο φινό:
«Ειρήνη, ειρήνη επί γης»!

Μέσα στο νου και στην κερδιά μου.
αιώνων ρίζωσαν ευχές
κ' η αγκαλιά μου είναι γεμάτη
από παιδιών χαρές...

Ένας δεν είμαι, μα μυριάδες
— όχι μονάχα οι ζωντανοί
κ' οι σκοτωμένοι ακλουθάνε
σε μιαν αράδα σκοτεινή
φωνάζοντας μ' οργή και πάθος:
— Όχι αδέρφια, άλλο λάθος!

Ναι! Δίνω λέξεις παρηγόριας
παίρνω μαχαίρι απ' ολουνούς
παλιό βαγγέλιο ξαναγιώνω:
όπου καρδιά και Νους!

Άκου πως παίρνουν οι αγέρες
χιλιάδων χρόνων τη φωνή!
ο λόγος πια να γίνει πράξη
— κ' η ανθρωπότητα συμφωνεί...

Όθε περνά γκρεμίζει κάστρα
σαν το βοριά σαν το νοτιά
πολέμους πα' στη γη, ή στ' άστρα
σχέδια - πλάνα και ψεφτιά!

Κι ένα στυλώνει κι ανασταίνει
το χάρισμα της ανθρωπιάς
(Ειρήνη! ειρήνη!) το ρηγάτο
χειροπιαστής φιιλιάς!

Ευρωπαϊκή Πεζογραφία

Διαλογική και μονολογική πραγματεία

Συμπλήρωμα στο ταξίδι του Μπουγκαινβίλ ή Διάλογος ανάμεσα στον Α και τον Β

Του Ντενί Ντιντερό (1713-1784)

Μεταφράζει ο Κώστας Ραγάτσας

Το «Ε. Πνεύμα» βρίσκεται στην περίχαρη θέση, που δίνει στο αναγνωστικό του κοινό σε συνέχειες το νεοκλασικό αριστούργημα του κορυφαίου Γάλλου συγγραφέα που πρώτη φορά δημοσιεύεται στην πατρίδα μας σε γλαφυρή κ' υπέροχη μετάφραση του σεβαστού κι ανεκτίμητου φίλου αγωνιστή Κ. Ραγάτσας. Στο πρωτότυπο αυτό έργο, ο μεγάλος Ντιντερό, αγκαλιάζει τα παιδιά της φύσης, και τα υπερασπίζεται με περισσή αγάπη, παλικαριά και ειλικρίνεια.

«Δεν είναι σωστό να βάζουμε ηθικό περιεχόμενο σε πράξεις που δεν έχουν καθόλου τέτοιο»

Χρονολογικές σημειώσεις

(αντί για πρόλογο)

Όπως δείχνει κι ο τίτλος του, το βιβλίο αυτό είναι εμπνευσμένο απ' το λεπτομερέςστατο κι εμπεριστατωμένο η-

μερολόγιο, που υπόβαλε στο Λουδοβίκο 15ο ο Bougainville μετά την επιστροφή του απ' το ταξίδι του γύρω στον κόσμο, και που το 1771 εκδόθηκε σε βιβλίο, που είχε μια πρωτάκουστη κυκλοφορία την εποχή εκείνη.

Το ταξίδι εκείνο διάρκεσε πάνω από δυο χρόνια (Δεκέμβρης 1766 - Μάρτης 1769).

Για την αποστολή αυτή του Bougainville ο Λουδοβίκος

XV είχε θέσει στη διάθεσή του δυο ιστιοφόρα, ένα πολεμικό, τη φρεγάτα «Boudeuse» με 26 κανόνια, και το «Etoile» που είχε πλοίαρχο τον De la Giraudais.

Το επιτελείο του Bougainville αποτελούνταν από 11 αξιωματικούς και τρεις εθελοντές. Μαζί με τους αξιωματικούς ήταν και γιατροί, βοτανολόγοι, φυσικοί κι άλλοι ερευνητές. Το πλήρωμα απο-

Ενύπνιο...

Γαβριήλ Βούλγαρη

Σ' είδα σ' ένα όνειρον απόψε
σαν άνεμος να διαπερνάς
σαν θύελλα το παν να ορίζεις
σαν καταιγίδα να εφορμάς...

Σ' είδα και στέκοσουν απάνω
σ' άλογο μέγας πορθητής
και προπορεύοσουν του κόσμου
του νέου καιρού σου οδηγητής...

Κι ακολουθούσαν Αρβανίτες
Βλάχοι και Βούλγαροι μαζί
κι ήσουν μπροστά επί αγρίου αλόγου
πίσω σου αμέτρητοι πεζοί...

Σ' είδα στον ύπνο μου, ήμουν ίσως

και μεθυσμένος από φως...
σ' είδα κι ανέβαινες το βράχο
ήρωας ημίθεος καταπώς...

Κι απόκει πάλιν επί αλόγου
λόγον εξέπεμπες βαρύν
κι έμεινες άγαλμα εκεί πάνω
μ' όψιν αγριαν και φοβερήν...

Ήταν ενύπνιο, Παναγιώτη
ήταν ένα όραμα βαρύ
που είδα ίσως ήμουν μεθυσμένος
ίσως το θέλουν οι καιροί...

Άκου το ρέμα των αιώνων,
μ' άγρια καλπάζουσα ιαχή,
άκου σε κράζει και μας κράζει
σε νέα να ορμήσουμ' εποχή.

τελούντιν από 203 αξιωματικούς του ναυτικού, ναύτες, στρατιώτες κι υπηρέτες.

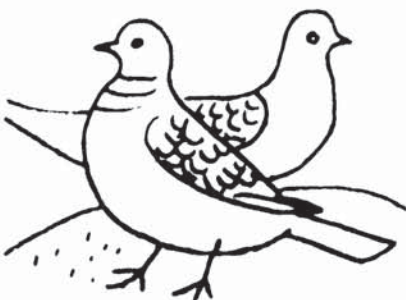
Ο 18ος αιώνας ήταν η ιστορική εποχή, που οι αυτοκράτορες κι οι βασιλιάδες των μεγάλων τότε κρατών (Ολλανδία, Πορτογαλία, Ισπανία, Αγγλία, Γαλλία) εξακολουθούσαν ακόμα να οργανώνουν αποστολές, οι οποίες ανακάλυπταν νέα νησιά, ιδιαίτερα στον Ειρηνικό ωκεανό, και που, με το δίκαιο φυσικά του ισχυρότερου, μετέβαλλαν σε αποικίες και τα πρόσθεταν κι αυτά στις άλλες αποικίες των.

Επειδή το ημερολόγιο για τα ήθη κι έθιμα της Ταϊτής θα ήταν μεγάλη προσβολή για τις αντιλήψεις της τοτινής καθολικής κοινωνίας της Γαλλίας, ο Bougainville έκανε και μια ξεχωριστή έκθεση για ορισμένες πτυχές των ηθών κι εθίμων των Ταϊτινών, που την υπόβαλε κι αυτή στον αυτοκράτορα.

Από τις πτυχές ακριβώς αυτές των ηθών κι εθίμων των Ταϊτινών είναι εμπνευσμένο και το μεγαλύτερο μέρος απ' το «Συμπλήρωμα στο ταξίδι του Bougainville» του Diderot, ο οποίος ήταν σύγχρονος του Bougainville.

Το 1974 το «Συμπλήρωμα στο ταξίδι του Bougainville» διασκευάστηκε σε θεατρικό έργο και παίχτηκε στο Παρίσι.

Κ Ραγιάτης

Κριτική του Ταξιδιού του Μπουγκαινβίλ

(Διάλογος μεταξύ του Α και του Β)

A. Ο υπέροχος ξάστερος ουρανός, που υπόσχονταν ότι θαχαμε σήμερα μια ωραία ημέρα, δεν κράτησε το λόγο του.

B. Περίμενε. Πού ξέρεις;

A. Έξω είναι τόσο πυκνή η ομίχλη, που δεν μπορούμε να ιδούμε ούτε τα πιο κοντινά δέντρα.

B. Σωστά. Αν όμως η ομίχλη, που στέκει όλο υγρασία στα χαμηλά της ατμόσφαιρας, πέσει στη γη;

A. Κι αν, αντίθετα, ανέβει πιο ψηλά, όπου ο αέρας, όπως λένε οι χημικοί, δεν είναι «κορεσμένος»;

B. Ας περιμένουμε.

A. Στο μεταξύ, εσύ τι κάνεις;

B. Διαβάζω.

A. Το ταξίδι του Μπουγκαινβίλ πάντα;

B. Ναι.

A. Δεν καταλαβαίνω τίποτα απ' τον άνθρωπο αυτό. Τα μαθηματικά, που προϋποθέτουν μια ζωή καθιστική, τού'φαγαν όλα τα χρόνια της νιότης του. Και να, τώρα, από ένα τρόπο ζωής πνευματικής και κλειστής, περνάει σ' ένα επάγγελμα, που είναι όλο δράση, κόπους, περιπλανήσεις, όπως είναι το επάγγελμα του θαλασσοπόρου.

B. Λε νομίζω. Όταν σκεφτούμε ότι το πλοίο είναι ένα σπίτι που επιπλέει κι ότι ο ναυτικός που διασχίζει τεράστιες αποστάσεις, είναι περιορισμένος κι ακίνητος σ' ένα πολύ στενό χώρο, θα τον ιδούμε να κάνει το γύρο του κόσμου πάνω σε μια σανίδα, όπως εσύ κι εγώ κάνουμε το

γύρο του σύμπαντος πάνω σε τούτο το παρκέτο.

A. Ένα άλλο παράξενο πράγμα σ' αυτόν είναι η αντίφαση ανάμεσα στο χαρακτήρα του και στο εγχείρημα που ανέλαβε. Ο Μπουγκαινβίλ αγαπάει πολύ τις διασκεδάσεις, τις γυναίκες, τα θεάματα, τα καλά φαγητά. Ρίχνεται με το ίδιο κέφι και στον κοσμικό ανεμοστρόβιλο και στην αστάθεια του θαλασσινού στοιχείου. Είναι αληθινά αξιαγάπητος. Συνδύαζει και τ' ανώτερα μαθηματικά και τα ταξίδια, κάνοντας το γύρο του κόσμου.

B. Κάνει, όπως όλοι. Διασκεδάζει ύστερα απ' τη μελέτη και μελετάει ύστερα απ' τη διασκέδαση.

A. Αλήθεια, τι ιδέα έχεις για το ταξίδι του;

B. Όσο μπορώ να κρίνω, ύστερα από μια σύντομη ανάγνωση, τρία είναι, νομίζω, τα κυριώτερα σημεία: Έχει μια σωστότερη γνώση για τον πλανήτη μας και τους κατοίκους του, μεγαλύτερη σιγουριά στις θάλασσες που διέσχισε με τη σόντα στο χέρι, και περισσότερες διορθώσεις στους γεωγραφικούς χάρτες μας. Ο Μπουγκαινβίλ ξεκίνησε έχοντας τις αναγκαίες γνώσεις και τ' απαραίτητα προσόντα: δηλαδή, μια φιλοσοφημένη σκέψη, θάρρος κι αγάπη προς την αλήθεια, ένα βλέμμα που αγκαλιάζει σαν αστραπή τα πράγματα, περίσκεψη κι υπομονή μεγάλη, ζήλο να ιδεί, να φωτιστεί και να μορφωθεί, την επιστήμη του υπολογισμού, της μηχανικής, της γεωμετρίας και της αστρονομίας, και τέλος αρκετές γνώσεις φυσικής ιστορίας.

A. Και το στυλ της συγγραφής του, πώς σου φαίνεται;

B. Ανεπιτήδευτο, απλό, καθαρό, κι ιδιαίτερα, όταν ξέρει

κανείς τη γλώσσα των ναυτικών.

Α. Ήταν πολύ μεγάλη η διαδρομή του;

Β. Τη χάραξα πάνω σ' αυτή την υδρόγειο σφαίρα. Βλέπεις αυτή την κόκκινη γραμμή;

Α. Που ξεκινάει απ' τη Νάντη;

Β. Ναι. Και που φτάνει μέχρι το στενό του Μαγγελάνου, μπαίνει ύστερα στον Ειρηνικό, προχωρεί σαν φίδι ανάμεσα απ' τα νησιά, που σχηματίζουν το τεράστιο αρχιπέλαγο απ' τις Φιλιππίνες ως τη Νέα Ολλανδία, περνάει πλάι στη Μαδαγασκάρη και στο ακρωτήριο της Καλής Ελπίδας μέχρι τον Ατλαντικό, ακολουθεί τις ακτές της Αφρικής και ξανασμίγει με την αφετηρία, απ' την οποία ξεκίνησε ο μεγάλος αυτός θαλασσοπόρος.

Α. Έκαθε πολλά στο μεγάλο αυτό ταξίδι;

Β. Κάθε θαλασσοπόρος ξέρει καλά πως εκτίθεται στους κινδύνους των ανέμων, της φωτιάς, της γης και του νερού. Όμως, το πιο σκληρό απ' όλα είναι, όταν, αφού περιπλανηθεί μήνες ανάμεσα σ' ουρανό και θάλασσα, μεταξύ ζωής και θανάτου, αφού χτυπηθεί από αρρώστιες, πείνα, δίψα, φθάσει τέλος θαλασσοδαρμένος, ξέψυχος από εξάντληση, και πέσει στα πόδια από ένα ψυχρό σα μάρμαρο τέρας, που του αρνιέται κάθε βοήθεια... (1) (1) Οι παρακομές στην τελευταία σελίδα]

Α. Αυτό είναι σωστό έγκλημα.

Β. Είναι μια απ' τις δυσάρεστες περιπέτειες, που δεν τις είχε υπόψει του ο θαλασσοπόρος μας.

Α. Κι εγώ είχα τη γνώμη πως οι ευρωπαϊκές δυνάμεις έστελναν στις υπερπόντιες κτήσεις των σαν διοικητές ανθρώπους τίμιους, μ' ευγε-

νικά αισθήματα, με καλοσύνη κι ανθρωπισμό κι ευαίσθητους στη δυστυχία των άλλων...

Β. Ω, δεν νοιάζονται καθόλου γι αυτό!

Α. Υπάρχουν πολλά περίεργα στο ταξίδι αυτό του Μπουγκαινβίλ;

Β. Πολλά.

Α. Είναι αλήθεια αυτό που λέει, πως τ' άγρια ζώα πλησιάζουν τον άνθρωπο, ότι τα πουλιά έρχονται και κάθονται απάνω του, αγνοώντας τον κίνδυνο απ' αυτή την οικειότητα;

Β. Κι άλλοι το είχαν πει πριν απ' αυτόν.

Α. Πώς εξηγεί το ότι υπάρχουν ζώα στα νησιά, που τα χωρίζουν απέραντες θάλασσες απ' τη στεριά των ηπειρών; Ποιός μετέφερε εκτί το λύκο, την αλεπού, το σκυλί, το ελάφι, το φίδι;

Β. Δεν εξηγεί τίποτα. Απλούστατα βεβαιώνει το γεγονός.

Α. Και συ, πώς το εξηγείς;

Β. Ποιος μπορεί να ξέρει την προϊστορία του πλανήτη μας; Πόσα τμήματα της γης μας, που τώρα είναι ξεκομμένα απ' τη στεριά, ήσαν κάποτε ενωμένα μαζί της; Τη μόνη ένδειξη, γι' αυτό θα μας την έδινε ίσως η κατεύθυνση που έχουν τα θαλάσσια ρεύματα, που έκαναν αυτό το χωρισμό.

Α. Πώς αυτό;

Β. Απ' τη μορφή που έχουν τ' αποσπασμένα κομμάτια. Κάποτε θα έχουμε ίσως μεγάλη ικανοποίηση να κάνουμε τέτοιες έρευνες. Βλέπεις αυτό το νησί που λέγεται νησί των Λανσιέ; Απ' τη θέση του μέσα στον ωκεανό, αναρωτιέται κανείς ποιός έβαλε εκεί τον άνθρωπο; Τι είδους επαφή είχαν άλλοτε αυτοί με τους άλλους ανθρώπους; Τί γίνεται με τον κολλαπλασιασμό τους μέσα σ' ένα χώρο, που δεν έχει ούτε μιας λεύγας διάμετρο;

Α. Φαίνεται, ο ένας τρώει

τον άλλο. Απ' αυτού γεννήθηκε ίσως η ανθρωποφαγία, που στην αρχή ήταν νησιώτικο φαινόμενο.

Β. Ή ίσως περιορίζεται η αύξηση του πληθυσμού με κάποιο θρησκευτικό νόμο. Πνίγεται π.χ. το παιδί μόλις γεννηθεί μπροστά σε μια ιέρεια.

Α. Ή σφάζεται ο άνθρωπος με το μαχαίρι ενός ιερέα. Ή εφαρμόζουν τον ευνουχισμό των αρσενικών...

Β. Ή των γυναικών. Όλα αυτά δείχνουν την αναγκαιότητα και την ωμότητα μερικών εθίμων, που τα αίτιά τους, χαμένα στο σκοτάδι του χρόνου, βασανίζουν τους φιλόσοφους. Φαίνεται πως τα υπερφυσικά φαινόμενα και τα θεία καταλήγουν με τον καιρό σε πολιτικούς κι εθνικούς νόμους. Και τα πολιτικά κι εθνικά θέματα ιεροποιούνται και, με τον καιρό, γίνονται υπερφυσικά και θεία προστάγματα.

Α. Αυτό αποτελεί μια θλιβερή καλιγγενεσία.

Β. Μάλλον, μια ακόμα γερή κλωστή στα δεσμά που μας σφίγγουν.

Α. Δεν ήταν στην Παραγουάη, όταν διώχναν τους Ιησούιτες;

Β. Μάλιστα.

Α. Και τι λέει γι αυτό;

Β. Λιγότερα απ' όσα θα μπορούσε να πει. Αρκετά όμως για να μας πληροφορήσει ότι οι ωμοί αυτοί Σαρτιάτες με μαύρη ζακέττα φέρνονταν προς τους σκλάβους Ινδούς, όπως οι Λακεδαιμόνιοι προς τους είλωτες. Τους είχαν καταδικάσει σε αδιάκοπη εργασία, πίνοντας τον ιδρώτα τους, τους στερούσαν κάθε δικαίωμα σε ιδιοκτησία, τους κρατούσαν στο σκοτάδι των προλήψεων. Απαιτούσαν να τους σέβονται, περπατούσαν ανάμεσά τους μ' ένα μαστίγιο στο χέρι και χτυπούσαν μ' αυτό γέροντες,

παιδιά, γυναίκες. Ακόμα έναν αιώνα, και το διωξιμό τους θα ήταν αδύνατο, ή θα γίνονταν αιτία πολέμου ανάμεσα στους καλόγερους και το βυσιλιά τους, που σιγά-σιγά είχαν κλονίσει το κύρος του.

Α. Κι οι Παταγόνες, για τους οποίους ο δόκτωρ Ματού κι ο ακαδημαϊκός Λα Κονταμίν έκαναν τόσο θόρυβο;

Β. Είναι καλοί άνθρωποι. Άμα σε δουν, έρχονται και σ'αγκαλιάζουν φωνάζοντας σάουα. Είναι γεροί, με ζωντάνια, μάλλον κοντοί. Έχουν πολύ αναπτυγμένο το σώμα, χοντρό κεφάλι και χοντρά πόδια.

Α. Και για τους άγριους τι σκέφτεται;

Β. Φαίνεται, ότι ο ωμός χαρακτήρας του άγριου οφείλεται στον καθημερινό αγώνα, που είναι αναγκασμένος να κάνει ενάντια στ' άγρια ζώα. Είναι αθώος και πράος, όταν δεν του χαλάνε την ησυχία του και δεν του απειλούν την ασφάλεια. Ο πόλεμος, φίλε μου, γεννιέται όταν δυο διεκδικούν ένα πράγμα, ποιός να το κάνει δικό του. Το ίδιο, δυο πολιτισμένοι άνθρωποι, όταν διεκδικούν έναν αγρό, φτάνουν κι αυτοί σε πόλεμο μεταξύ των.

Α. Όπως κι ο τίγρης διεκδικεί απ' τον άγριο άνθρωπο την κατοχή σ' ένα δάσος. Κι αυτή είναι ίσως η πρώτη διεκδίκηση κ' η αρχική αιτία των πολέμων... Αλήθεια, είδες τον Ταϊτινό, που ο Μπουγκαινβίλ κουβάλισε μαζί του εδώ;

Β. Τον είδα. Τον έλεγαν Αοτουρού. Η πρώτη στεριά που είδε, όταν ξεμπαρκάρισαν απ' την Ταϊτή, την πατρίδα του, νόμισε πως ήταν η πατρίδα του Μπουγκαινβίλ. Τόση είναι η άγνοιά του σχετικά με την έκταση της γης. Οι σχέσεις των δύο φύλων στην πατρίδα του ήσαν τόσο φυσικά

ριζωμένες μέσα του, που προσφέρθηκε να περιποιηθεί, όπως θά'κανε στην Ταϊτή, την πρώτη γυναίκα που τον υποδέχτηκε με ευγένεια. Πάντως, έπληττε ανάμεσά μας και του ήταν πολύ δύσκολο να μάθει τη γλώσσα μας. Δέν έπαυε ν' αναστενάζει για την πατρίδα του. Έτσι, ο Μπουγκαινβίλ τον ξανάστειλε στην πατρίδα του, αφού του εξασφάλισε τα έξοδα και τη σιγουριά της επιστροφής.

Α. Ώ, Αοτουρού! Πόσο πρέπει νά'σαι ευτυχισμένος να ξαναϊδείς τον πατέρα σου, τη μητέρα σου, τ' αδέρφια σου, τις αδερφές σου, τους συμπατριώτες σου! Τι θα τους πεις άραγε για μας;

Β. Λίγα πράγματα, που δεν θα τα πιστέψουν κιόλας.

Α. Γιατί λίγα;

Β. Διότι λίγα αντιλήφτηκε και διότι δεν θα βρει στη γλώσσα του, τους αντίστοιχους όρους και λέξεις για όσα έχει εδώ γνωρίσει.

Α. Και γιατί δε θα τον πιστέψουν;

Β. Διότι, όταν συγκρίνουν τα ήθη τους με τα δικά μας, θα προτιμήσουν μάλλον να πάρουν τον Αοτουρού για ψευταρά, παρά εμάς για τρελούς.

Α. Αλήθεια;

Β. Δεν αμφιβάλλω. Η πρωτόγονη φυσική ζωή τους είναι τόσο απλή κ' οι δικές μας κοινωνίες είναι τόσο πολύπλοκες μηχανές!. Ο Ταϊτινός είναι ακόμα κοντά στην αρχή του κόσμου κι ο Ευρωπαίος βρίσκεται κοντά στα γηρατειά του. Η απόσταση που τον χωρίζει από μας είναι πιο μεγάλη απ' την απόσταση που χωρίζει το παιδί απ' το γέρο που καταρρέει. Δεν μπορεί ν' αντιληφθεί τους νόμους, τα ήθη μας, στα οποία δεν βλέπει τίποτ' άλλο παρά χίλια λογίων εμπόδια, που προκαλούν, φυσικά, τον οίκτο

και την περιφρόνηση σ' έναν, που το αίσθημα της ελευθερίας είναι το πιο βαθύ απ' όλα τ' άλλα αισθήματα.

Α. Πιστεύεις εσύ τα παραμύθια αυτά για την Ταϊτή;

Β. Δεν είναι καθόλου παραμύθια. Κι αν γνώριζες το συμπλήρωμα του ταξιδιού του, δε θά'χες την παραμικρή αμφιβολία για την ειλικρίνεια του Μπουγκαινβίλ.

Α. Και πού μπορεί να βρει κανείς αυτό το γραφτό;

Β. Να, εκεί πάνω στο τραπέζι.

Α. Θα μπορούσες να μου το εμπιστευθείς;

Β. Όχι, αλλά μπορούμε να το διαβάσουμε καλά, αν θέλεις.

Α. Και βέβαια θέλω. Α, να κ' η ομίχλη που άρχισε να διαλύεται και να καθαρίζει ο γαλάζιος ουρανός. Η τύχη μου τό'χει φαίνεται, νά'χω πάντα άδικο μαζί σου, ακόμα και στα πιο ασήμαντα πράγματα. Πρέπει νά'μαι πολύ καλός για να σου συγχωρώ πάντα... αυτή σου την ανωτερότητα!

Β. Να, διάβαζε. Άσε αυτή την προεισαγωγή κι έμπα ίσια σ' εκείνα, που είπε ένας απ' τους αρχηγούς του νησιού στους δικούς μας, όταν τους ξεπροβόδιζε. Έτσι θα πάρεις και μια ιδέα για την ευφράδεια αυτών των ανθρώπων.

Α. Και πώς κατάλαβε ο Μπουγκαινβίλ το νόημα αυτού του αποχαιρετισμού, αφού δεν ήξερε τη γλώσσα;

Β. Θα το δεις.

2. Ο αποχαιρετισμός του γέρου

Μιλάει ένας γέρος, πατέρας μεγάλης οικογένειας. Όταν είχαν έρθει οι Ευρωπαίοι, τους είδε με περιφρόνηση. Δεν ξαφνιάστηκε, ούτε φοβήθηκε, ούτε έδειξε περιέργεια. Αυτοί

τον πλησίασαν, αλλ'αυτός τους γύρισε την πλάτη και κλείστηκε στην καλύβα του. Ησιωπή του κι οι έννοιες τους έδειχναν αρκετά τις σκέψεις του. Θρηνούσε, γιατί πρόβλεπε ότι η χώρα του δεν θά 'βλεπε πια ωραίες ημέρες. Όταν ήταν να φύγει ο Μπουγκαινβίλ κ' οι κάτοικοι τρέχαν ομαδικά στην παραλία, άγγιζαν τα ρούχα του, έσφιγγαν στην αγκαλιά τους συντρόφους του κι έκλαιγαν, ο γέρος αυτός προχώρησε σοβαρά κι είπε τούτα τα λόγια:

«Κλάψτε, δυστυχισμένοι Ταϊτινοί! Κλάψτε. Μα θά 'πρεπε να είχατε κλάψει για τον ερχομό κι όχι για το μισεμό αυτών των κακών και φιλόδοξων. Μια μέρα θα τους γνωρίσετε καλύτερα. Μια μέρα θα ξανάρθουν, έχοντας στο ένα χέρι αυτό το κομμάτι ξύλο, που τό 'χουν τώρα δεμένο στη μέση τους, και στο άλλο χέρι αυτό το σίδερο, που κρέμεται απ'τη ζώνη τους. Θά 'ρθουν για να σας αλισσοδέσουν και να σας πνίξουν ή να σας υποτάξουν στην αχορτασιά τους και στα βίτσια τους. Μια μέρα θα σκλαβωθείτε σ'αυτούς και θα γίνετε διεφθαρμένοι και χυδαίοι, αλλά και δυστυχισμένοι σαν αυτούς. Ένα μονάχα μου φέρνει παρηγόρια. Πλησιάζω στο τέλος της ζωής μου και τα δεινά που σας προλέγω δεν θα ζω για να τα ιδώ. Ω, Ταϊτινοί, ω, φίλοι μου, θα είχατε ένα μέσο να ξεφύγετε απ'το θλιβερό μέλλον, μα θα προτιμούσα να πέθαινα, παρά να σας το συμβουλεύσω. Ας φύγουν, κι ας πάνε στο καλό».

Γυρίζοντας ύστερα προς τον Μπουγκαινβίλ, του λέει:

«Και συ, αρχηγέ των ληστών, που είναι κάτω απ'τις διαταγές σου, φύγε γρήγορα με το καράβι σου. Εμείς είμα-

στε απλοί και καλοί. Είμαστε ευτυχισμένοι, κι εσύ δεν μπορείς άλλο παρά να χαλάσεις την ευτυχία μας. Εμείς ζούμε μια εντελώς φυσική ζωή, κι εσύ ήρθες να σβύσεις απ'τις ψυχές μας το χαρακτήρα αυτής της ζωής. Εδώ το κάθε τι ανήκει σ'όλους μας, κι εσύ μας δίδαξες τη διάκριση ανάμεσα στο δικό σου και το δικό μου. Τα κορίτσια κι οι γυναίκες μας, μας είναι κοινά και μοιράστηκες αυτό το προνόμιο μαζί μας. Κι ήρθες και τοις άναψες άγνωστες μανιές. Αυτές έγιναν τρελές μέσα στην αγκαλιά σου, κι εσύ έγινες θηρίο μέσα στη δική τους. Αυτές άρχισαν ν' αλληλομισούνται κι οι δικοί σου άλληλοσκοτώθηκαν για τις γυναίκες μας. Κι αυτές μας ήρθαν βαμμένες απ'το αίμα σας. Εμείς είμαστε λεύτεροι, και να, εσύ ήρθες κι έστησες στη γη μας τον τίτλο της μελλοντικής σκλαβιάς μας. Δεν είσαι ούτε θεός ούτε δαίμονας. Ποιός είσαι λοιπόν, που θέλεις να μας κάνεις σκλάβους; Ορού, συ που καταλαβαίνεις τη γλώσσα αυτουών, πες το σ'όλους μας αυτό που είπες σε μένα, αυτό που έγραψαν σ'αυτή τη μετάλλινη κλάκα: «Η χώρα αυτή είναι δική σου! Και γιατί; Επειδή έβαλες το πόδι σου εδώ; Κι αν ένας Ταϊτινός ξεμπαρκάρει μια μέρα στις ακτές σας και χάραζε πάνω σε μια πέτρα ή σ'ένα απ'τα δέντρα σας: «Αυτή η χώρα ανήκει στους Ταϊτινούς», τί θάλεγες; Βέβαια είσαι πιο δυνατός! Και μ'αυτό, τί;

Όταν σου πήραν ένα απ'αυτά τα παλιοπράματα, που είναι γεμάτο το καράβι σου, έμπηξες τις φωνές κι εκδικήθηκες. Την ίδια κιόλας αυτή στιγμή κατάστρωνες μέσα

σου τα σχέδια για το κλέψιμο μιας ολόκληρης χώρας! Εσύ δεν είσαι σκλάβος. Θα προτιμούσες το θάνατο παρά τη σκλαβιά. Κι όμως, θέλεις να κάνεις εμάς σκλάβους! Πιστεύεις πως ο Ταϊτινός δεν ξέρει να υπερασπιστεί τη λευτεριά του και να πεθάνει; Αυτός, που θέλεις να πάρεις μαζί σου σαν ένα ζώο, ο Ταϊτινός, είναι αδερφός σου. Είστε δυο τέκνα της φύσης. Ποιό δικαίωμα έχεις εσύ πάνω του, που αυτός δεν έχει πάνω σε σένα; Σου επιτεθήκαμε μήπως, όταν ήρθες; Ληλατήσαμε το πλοίο σου; Σε βάλαμε στόχο στα βέλη των εχτρών μας; Σε βάλαμε να δουλέψεις μαζί με τα ζώα μας στα χωράφια; Στο πρόσωπό σου σεβαστήκαμε την εικόνα του εαυτού μας. Αφησέ μας λοιπόν στα ήθη μας. Είναι πιο σοφά και πιο σύμφωνα με την τιμή, παρά τα δικά σου. Δε θέλουμε ν'ανταλλάξουμε αυτό που εσύ το λες άγνοια με τα ανώφελα φώτα σου. Ό,τι μας είναι αναγκαίο και καλό τό 'χουμε. Είμαστε μήπως άξιοι περιφρόνησης, επειδή δεν δημιουργήσαμε περιττές ανάγκες; Όταν κεινάμε, έχουμε πάντοτε να φάμε. Όταν κριώνουμε έχουμε με τι να ντυθούμε. Μπήκες στις καλύβες μας. Τι είν' κείνο που κατά τη γνώμη σου λείπει; Κυνήγα εσύ όσο θέλεις εκείνο που λες ανέσεις της ζωής. Αφησε όμως ήσυχους εκείνους που σκέφτηκαν να σταματήσουν το κυνηγητό, όταν πια δεν είχαν να πετύχουν, με συνεχείς κόπους και βάσανα, παρά φανταστικά αγαθά. Αν μας πείσεις να περάσουμε τα όρια του αναγκαίου, τότε θα σταματήσουμε να μοχθούμε; Πότε θ'απολαύσουμε; Εμείς περιορίσαμε όσο ήταν δυνατό το ποσό του χρονιάτικου και του καθημερινού

μόχθου, γιατί τίποτε δεν μας είναι προτιμότερο απ' την ανάπαυση. Πήγαινε στη χώρα σου να βουρλίξεις και να βασανίζεσαι όσο θέλεις. Άσε μας στο χουζούρι μας. Μη μας πονοκεφαλιάς με τις αφύσικες ανάγκες σου και τις χιμμερικές αρετές σου. Κοίταξε αυτούς τους ανθρώπους. Δες, πώς είναι ίσιοι, γεροί, δυνατοί. Κοίτα τις γυναίκες, πώς είναι σωστά κυπαρίσια, γερές, φρέσκες, ωραίες. Πάρε αυτό το τόξο. Είναι δικό μου. Φώναξε έναν, δυο, τρεις, τέσσερις απ' τους συντρόφους σου και δοκιμάστε να το τεντώστε. Εγώ το καταφέρνω μόνος μου. Οργώνω τη γη, ανεβαίνω στο βουνό, περνάω το δάσος. Κάνω σε λιγότερο από μια ώρα πάνω από μια λεύγα στον κάμπο. Οι νεαροί σου λαχάνιαζαν για να μ' ακολουθήσουν. Κι έχω περάσει τα ενενήντα!

Δυστυχία σ' αυτό το νησί. Δυστυχία στους Ταϊτινούς, τους τωρινούς και σ' αυτούς που θα γεννηθούν, απ' την ημέρα που ήρθες! Εμείς δεν ξέρουμε παρά μονάχα μια αρρώστια. Αυτή που βρίσκει και τον άνθρωπο και το ζώο και το φυτό: τα γερατεία. Και σύ μας έφερες μιαν άλλη και μόλυνες το αίμα μας. Θα χρειαστεί ίσως να εξοντώσουμε με τα χέρια μας τα κορίτσια, τις γυναίκες μας, τα παιδιά μας. Αυτούς που πλησίασαν τις γυναίκες σου κι αυτές που πλησίασαν τους άντρες σου. Τα χωράφια μας θα πνιγούν απ' το ακάθαρτο αίμα που πέρασε απ' τις φλέβες σου στις δικές μας φλέβες. Αλλιώς, τα παιδιά μας θα είναι καταδικασμένα να συντηρούν και να διαιωνίζουν το κακό που έδωσες στους πατέρες και στις μητέρες και που θα μεταδίδουν παντοτινά στους απογόνους.

Δυστυχισμένε! Θα είσαι ένοχος ή για το χαλασμό που θ' ακολουθήσει τα μολυσμένα χάρδια των δικών σου, ή για το φονικό, που θα κάνουμε για να σταματήσουμε το μόλυσμα. Μιλάς για εγκλήματα! Ξέρεις κανένα άλλο πιο μεγάλο έγκλημα απ' το δικό σου; Ποιά είναι στην πατρίδα σου η τιμωρία για κείνον που σκοτώνει το γείτονά του; Ο θάνατος με το σίδερο. Ποιά η τιμωρία για τον άνανδρο που δηλητηριάζει το γείτονά του; Ο θάνατος με τη φωτιά. Σύγκρινε το αδίκημά σου με τον τελευταίο και πες μας, δηλητηριαστή των λαών, ποιά τιμωρία σου πρέπει; Να, μόλις προ ολίγου η νεαρή Ταϊτινή αφήνονταν στ' αγκαλιάσματα του νέου Ταϊτινού. Περιμένε μ' ανυπομονησία να της βγάλει η μητέρα της το πέπλο της ανωριμότητας και να φανεί γυμνός ο λαιμός της. Ήταν περήφανη ν' ανάβει τους πόθους, να ερεθίζει τις ερωτικές ματιές του άγνωστου, των γονιών της, του αδελφού της. Μπροστά μας, στη μέση ενός κύκλου από αθώους Ταϊτινούς, που χόρευαν ενώ έπαιζαν οι φλογέρες, δέχονταν, χωρίς δισταγμό, χωρίς αίσθημα ντροπής, τα χάρδια εκείνου, στον οποίο την οδηγούσε η καρδιά της κ' η μυστική φωνή απ' τις αισθήσεις της. Η ιδέα εγκλήματος κι ο κίνδυνος αρρώστιας ήρθαν σε μας μαζί με σένα. Οι απολαύσεις, οι τόσο γλυκείες άλλοτε, συνοδεύονται τώρα από τύψεις και φόβο.

Ο μαύρος αυτός άνθρωπος, που είναι κοντά σου και που μ' ακούει, μίλησε στ' αγόρια μας. Δεν ξέρω, τί είδε και στα κορίτσια μας. Τ' αγόρια μας τώρα διστάζουν. Και τα κορίτσια μας κοκκινίζουν. (2) Πήγαινε συ, αν θέλεις, στο σκο-

τεινό δάσος με την όλο βίτσια συντρόφισά σου. Όμως άφησε στους απλούς και καλούς Ταϊτινούς ν' αναπαράγονται χωρίς ντροπή στον ξέσκεπο ουρανό και στο φως της ημέρας. Ποιό αίσθημα τιμιότερο κι αγνότερο θα μπορούσες να βάλεις στη θέση αυτουνού, που εμείς τους ενσπείραμε και που τους εμπνέει; Χαίρονται, όταν νιώθουν πως ήρθε η ώρα να πλουτίσουν το έθνος και την οικογένεια μ' ένα νέο πολίτη κι είναι υπερήφανοι γι' αυτό. Τρώνε για να ζουν και να μεγαλώνουν και μεγαλώνουν για να πολλαπλασιάζονται. Και δεν βρίσκουν σ' αυτό ούτε βίτσια, ούτε ντροπή. Άκου τώρα τη συνέχεια των εγκλημάτων σου. Δεν πρόλαβες να φανείς ανάμεσά τους κι έγιναν κλέφτες. Δεν πρόλαβες να πατήσεις το πόδι σου σ' αυτή τη γη και την πότισε το αίμα. Αυτόν τον Ταϊτινό, που έτρεξε να σ' ανταμώσει και σε υποδέχτηκε φωνάζοντας «Τάιο! φίλε, φίλε», τον σκοτώσατε. Και γιατί τον σκοτώσατε; Επειδή τον είχε μαγέψει η ομορφιά των αυγών φιδιού που είχατε. Αυτός σου έδινε απ' τα φρούτα του, σου πρόσφερε τη γυναίκα του, την κόρη του. Σε άφηνε στην καλύβα του. Κι εσύ τον σκότωσες για μερικά αυγουλάκια, που πήρε χωρίς να σου τα ζητήσει! Κι αυτός ο λαός; Ο κρότος του δολοφονικού όπλου σου τον τρόμαξε κι έφυγε πάνω στο βουνό. Νά'σαι βέβαιος όμως, πως δεν θ' αργούσε να κατέβει και σε μια στιγμή θα χανόσατε όλοι σας, χωρίς την επέμβασή μου. Α! Γιατί τους καθησύχασα; Γιατί τους συγκράτησα; Γιατί τους συγκρατώ ακόμα και τώρα; Κι εγώ δεν το ξέρω. Δεν αξίζει να σε λυπηθεί κανείς, γιατί έχεις

Αντιστασιακή Λογοτεχνία

Πρωτότυπα συγκλονιστικά Διηγήματα
Χρονικογραφική τραγωδιακή νουβέλα

Τα φράγματα έσπασαν
ο ζωγράφος και το ματωμένο
τρένο (κινητό σφαγείο) απ' την Ανατολή

Του Γιώργου Παπαστάμοι

Με την ευκαιρία των 40 χρόνων της νίκης των λαών, της ήττας και της καταδίκης του χιτλερικού φασισμού.

«Στοχάστηκα πως, όταν οι άνθρωποι δουλεύουνε συλλογικά και τρανοδύναμα, δαμάζουν τα κακά σημεία των καιρών. Σπάνε τους πάγους κάθε χειμωνιάς, τους πάγους των τυφλόλυσσων παθών. Κι ενωμένοι στη δουλειά και στην αγάπη, προκόβουνε κι ευημερούν...»

Λ. Μάλαμας
(Από το έργο του «Σημειώσεις ενός ταβερνιάρη»)

Β ΔΟΜΑΔΕΣ τώρα χιονίζει. Σήμερα χιονίζει, χθές, προχθές χιονίζει πάλι. Είναι ένα χιόνι σχεδόν αναλυωμένο, κίτρινο, θολό, δριμύ κι ανελέητο, που πέφτει αργά και πένθιμα πάνω από ζωντανούς και πεθαμένους και σαβανώνει τα πάντα...

Θα τη θυμάμαι εκείνη την παράξενη νεκρική βαρυχειμωνιά. Βαρυχειμωνιά, στ' αληθινά, διαβολεμένη. Η θύελλα του καιρού και του πολέμου μαινονταν σε όλα τα μέτωπα. Κι εμείς εδώ στο Μπέρκεν — Μπέλσεν στα κρυφά στα φανερά... μαθαίνουμε γι' αυτές τις άγριες κι αδυσώπητες, χιονοθύελλες.

Ο Κόνιεφ, με αφετηρία το προγεφύρωμα του

άγρια ψυχή, που δεν αιστάνθηκε ποτέ τη λυποσύνη. Περπάτησες κι εσύ κ' οι δικοί σου πάνω στο νησί μας και σε σεβάστηκαν. Τα χάρηκες όλα και δεν αντάμωσες ούτε εμπόδιο, ούτε άρνηση. Σε προσκαλούσαν και στρογγυλοκαθόσουνα, κι αράδιαζαν μπροστά σου όλα τα καλά του νησιού. Θέλησες νέες κοπέλες; Εξόν απ' αυτές, που δεν είχαν βγάλει ακόμα το πέπλο της ανωριμότητας, οι μητέρες σου πρόσφεραν όλες τις άλλες ολόγυμνες. Και συ χάρηκες τα τρυφερά θύματα του καθήκοντος της φιλοξενίας. Κ' έστρωναν ολόκληρο στρώμα από φύλλα και λουλούδια. Κ' οι μουσικοί έπαιζαν τα ερωτικά τραγούδια στα όργανά τους. Κ' οι άλλοι τραγουδούσαν τον ύμνο που σε παρακινούσε να φανείς άντρας, κι εκείνη, να φανεί γυ-

ναίκα, γυναίκα χαδιάρα και γεμάτη φλόγα. Και κανένας δεν τάραξε τη γλύκα κι ούτε έγινε εμπόδιο στα δικά σου χάρδια και στα δικά της προς εσένα. Και χόρεψαν γύρω απ' το ερωτικό σου στρώμα. Κι ακριβώς, όταν τέλειωσες απ' τ'αγκαλιάσματα αυτής της γυναίκας, αφού χάρηκες πάνω στον κόρφο της το πιο ηδονικό μεθύσι, σκότωσες τον αδερφό της, το φίλο της, τον πατέρα της ίσως. Έκανες ακόμα κάτι χειρότερο. Κοίτα εδώ. Βλέπεις αυτή τη φαρέτρα γεμάτη βέλη; Τα όπλα αυτά, που δεν τά'χαμε παρά για τους εχθρούς μας, θα τα στρέψουμε τώρα προς τα ίδια μας τα παιδιά. Κοίταξε τις δυστυχισμένες συντρόφισσες την ηδονής σας. Κοίταξε τη θλίψη τους. Δες τον πόνο των πατέρων τους, της απελπισία των μανάδων. Να, εκεί κάτω

είναι καταδικασμένες να χαθούν ή απ' τα δικά μας χέρια ή απ' το κακό που τους μετάδωσες. (3) Φύγε μακριά μας, εξόν αν, όπως έχεις άγρια αισθήματα, σου αρέσει το θέαμα του θανατικού. Φύγε μακριά μας κι είθε οι ένοχες θάλασσες, που σε λυπήθηκαν ως τώρα στο ταξίδι σου, να σε καταπιούν πριν προφτάσεις να γυρίσεις στην πατρίδα σου! Και σεις, Ταϊτινοί, μείνε μέσα στις καλύβες σας όλοι. Κι ας μην ακούσουν αυτοί οι ανάξιοι ξένοι στο μισέμό τους, παρά τη βουή των κυμάτων, κι ας μην ιδούν παρά τον αφρό, που η μανία του ασπρίζει μιαν έρημη ακτή!»

Δεν πρόλαβε να τελειώσει το λόγο του κι όλοι οι κάτοικοι έγιναν άφαντοι. Μια απέραντη σιωπή ξαπλώθηκε στο νησί.

(Η συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

Μπαρνανώφ πέρασε την Κρακοβία και μάχεται ανάμεσα Μπρεσλάου και Γκλογκάου. Άμα πέσει, που πέφτει αυτές τις μέρες, το τελευταίο σπλοστάσιο του Γ' Ράιχ, η Σιλεσία, η νίκη και η λευτεριά θα φτάσουν σύντομα έως εμάς.

Το θερμόμετρο, μέρες πολλές τώρα δείχνει συνέχεια 20° κάτω απ' το μηδέν. Η παγωμένη γη στέκει γυμνή κι ανήμπορη να σημάνει την καμπάνα του όρθρου μιας καλύτερης μέρας. Νεκρώνει βαριά την ψυχή. Την αδυνατίζει. Την τρομάζει. Και πάνω στο βρώμικο τσόφλι της οι νεκροί πληθαίνουν. Αμέτρητοι ξαπλωμένοι σε κάθε μεριά. Κι εμείς οι ζωντανοί κολλασμένοι τους κοιτάμε με φρίκη. Μερικοί φαντάζουν ιεροί κι ασύγκριτοι στη μεγαλοπρέπειά τους.

Τους σκέφτεσαι και λες αυτούς τους αδερφούς σου νεκρούς αλήθεια, ένας νεκρός ζητιάνος έχει πλειότερη μεγαλοπρέπεια από ένα ζωντανό βασιλιά. Ύστερα, στις αργόσχολες ώρες μας, ερχόμαστε πιο σιμά τους. Δεν τους κλαίμε. Δεν έχουμε δάκρυα για τόσες μυριάδες πεθαμένους. Μόνο τους λέμε:

Βοηθείστε μας νά 'μαστε πιο γήινοι κάθε μέρα... γιατί χώμα είμαστε ζωντανοί και νεκροί. Βοηθείστε μας νά 'ρθουμε σύντομα κοντά σας.

Με σφραγίδες θανάτου, και οι ανατολικοί γερμανικοί πληθυσμοί κινούνται δυτικά, ατέλειωτα караβάνια αθλιότητας και ντροπής. Κινούνται με πρωτόγονα μέσα μεταφοράς — οι σοφοί αυτοί κατασκευαστές των πάτζερς. Ταξιδεύουν εποχούμενοι σε κάρρα και αραμπάδες, που τους σέρνουν ψόφια, πεζοπορούν ατέρμονες ώρες, χιλιόμετρα χιλιομέτρων και βρίσκουν απ' τις κακουχίες κατά χιλιάδες τραγικό θάνατο, στους ατέλειωτους δρόμους μιας παντέρημης γης.

Οι μάχες των ναζί, είναι τώρα πια απεγνωσμένες κι ασυνάρτητες. Οι προσπάθειες ασύνδετες μεταξύ τους, ενάντια σε μια πλημμυρίδα στρατιών, που ξεχύνονται ακράτητες, ανάμεσα από σιδερένια φράγματα, που έσπασαν. Οι συσκευές «Γολιάθ» παραγεμισμένες εκρηκτικές ύλες, κι άντησαν παιγνίδια για μωρά. Παντού παναλεθρία. Και οι V2 δεν προκαλούν πια δέος και πανικό σαν πέφτουν στο Λονδίνο.

Και οι μικρο φύρερ απελπίστηκαν: ο φύρερ-ισμός όλος, ως πνεύμα, σ' ολάκερο το θρίαμβό του, βρυκολάκισσε. περπατάει σ' όλες τις ερειπωμένες πολιτείες ο Φύρερ. Ηγείνεται σαν εφιάλτης την κάθε ομιχλωσμένη νύχτα από το μούνκερ του. Έχει ισχνή και αδύνατη πια κράση. Παρουσιάζεται ράθυμος

χορτοφάγος και υποφέρει τρομερά απο ποδάγρα. Ταυτίζει τον εαυτό του σ' όλη την κτηνώδη του αναισθησία με τον Κάρολο τον Μέγα. Αυτή του η ταυτοπροσωπία τον αυτο-παρηγορεί, έτσι καθώς είναι εντελώς απογοητευμένος από το αυτοκρατορικό του μεγαλείο. Θρυλείται πως ο «νέος» Κάρολος — φύρερ, με μαύρο θλιβερό μανδύα και κουκούλα μεσαιωνικού δημίου, κρατώντας αναμμένη λαμπάδα, κυκλοφορεί ανάμεσα στο πλήθος σαν θεατής της δικής του κηδείας.

Η θλιβερή και άδοξη αυτή τελετή, έληξε τις προάλλες καθώς ο φύρερ παρέδωσε τη νεκρική του λαμπάδα στα χέρια του ιερέα —σημάδι, ότι, όλα κοντεύουν να τελειώσουν, ή είχαν τελειώσει. Και παρέδινε το πνεύμα του στον... Κύριο μέσα στη φοβερή πυρκαγιά της Βαλχάλας.

Γύρω του θρηνούν ένα σωρό αλκοολικοί, περιθωριακοί, ναρκομανείς, θεομπαίχτες, αλήτες, κάθε λογής ανώμαλοι και αδίσταχτοι δημαγωγοί... θρηνούν την πτώση και το θάνατο του «γερμανικού μεγαλείου».

Και η ψυχή ακόμα του απρόβλεπτου είχε πεθάνει.

Όλοι αυτοί οι μακάβριοι οραματισμοί και άλλα ηχηρά παρόμοια τέτοια της ιστορίας, έχουν εμπνεύσει, το ζωγράφο Ίβο Πότσεβιτς, απ' τη Λιουπλιάνα ή το Ζάγκρεπ, δε θυμάμαι ακριβώς.

Ω, ναι βέβαια, τον εμπνέουν οι «αποτυχημένοι συνάδερφοί» του ζωγράφοι, καθώς εκείνος ο αυστριακός υδρο-χρωματιστής και όσοι άλλοι όμοιοί του όπου είναι και ταυτόχρονα στοιχία παρασιτικά και σχεδόν, αλλά όχι εντελώς, αλήτες.

Κάνει πορτραίτα κρυφά, εκείνος ο Πότσεβιτς με χαρακτήρες μαυριδερούς και με μικρο-μικρό μαύρο μουστάκι, με χάντρινα και μαγνητικά μάτια κι «επιβλητική» προσωπικότητα. Οι χερνομορίες, όπως είναι δοσμένες στα σκίτσα δείχνουν, πως ο εικονιζόμενος έχει έκδηλα συμπτώματα μισοπαράφρονα.

Ο Ίβο ήταν Βαλκάνιος και ήξερε απ' την ιστορία τί είχε πει κάποτε με μαύρο χιούμορ ο Βίσμαρκ για τους Βαλκάνιους «Όλη η Βουλγαρία, επομένως και όλη η Βαλκανική δεν αξίζει τα κόκκαλα ενός και μόνου Πομερανού γρεναδιέρου...»

Εγώ νόμιζα πως ζωγράφιζε πλοίο, που βυθίζεται το «ΒΙΣΜΑΡΚ» και πάνω του τεράστιες φλόγες καίγαν μεγάλα πτώματα ζωγραφιστά μικρούς κοκκαλιάρηδες πεθαμένους.

Τον κάρφωσαν για τούτα τα «παράνομα»

ζωγραφημάτά του κάποιοι Ιταλοί απόλεμοι — εκτοπισμένοι. Εκείνος, λένε, ο φασιστής Λούτσι Μπετινό...

Και τον έπιασε το δύστυχο τον Ίβο το γραφείο κατασκοπείας. Τον οδήγησαν στην ανάκριση κάποιοι φανατικοί ναζιστές: Μυλλεγκάμφ και Χάαρχάιζ, που δουλεύανε ανάμεσα στους αιχμαλώτους. Τον ανέκριναν: ο Φρήντριχ Ρέμμερ κι ο Έρνστ Χίλλ.

Στην Κουμαντατούρα, κόλαση και έρεβος ανεξιχνίαστο, πίσω από μυστικές αόρατες πόρτες και παράθυρα ακούγαμε την απάνθρωπη στιχομυθία: ... Λοιπόν, σας τάζουν ελευθερία και σας έχουν όλους πουλημένους... Σας έχουν όλους πουλήσει για ένα καπικί, για ένα κομμάτι μαύρο ξερό ψωμί, για μια πρέζα καπνό, για μια φούχτα καρρότα... Απ' τους πουλημένους και συ Ίβο Πόζεβιτς... Και διάβαζε ο ανακριτής του την καρτέλλα του δελτίου ταυτότητας.

Είσουν παρτιζάνος του Τίτο, λοιπόν και ζωγράφος στο επάγγελμα...

— Ναι, δεν το αρνούμαι ήμουν παρτιζάνος και ζωγράφος.

— Ωστόσο δεν ξέχασες τη δουλειά σου, ζωγραφίζεις κι εδώ μέσα στο λάγκερ... Είναι αλήθεια, πως ζωγραφίζεις το «Βίσμαρκ» καταβιθιζόμενο και τον Βίσμαρκ... γελοιοποιημένο...

Λέγε Ίβο Πόζεβιτς καθαρά, χωρίς να χρονοτριβούμε.

— Όχι, όχι ποτέ μου... Ποτέ... μήτε που σκέφτηκα να ζωγραφίσω κάτι τέτοιο. Προς τι...

Έκανε αμήχανα ο Ίβο και γινόταν πιο καχεκτικός άνθρωπος, απ' ότι ήτανε και το πρόσωπό του πιο χλωμό και πιο απερίγραπτα στεγνό, σκιθρωπό και θλιμμένο.

— Και όμως, συνέχισε ο ανακριτής εμείς μάθαμε καλά πως σκितσάρεις προκλητικά τον μεγάλο μας Βίσμαρκ και παραπλεύρως το ομώνυμο θωρηκτό μας φλεγόμενο...

Φυσικά, αυτό θα πει πως κάνεις προπαγάνδα ανάμεσα στους Haftlinge...

Και θα πρέπει να ξέρεις πολύ καλά τι σε περιμένει, αν πράγματι έχεις κάνει κάτι τέτοιο.

Αλλά πιο πολύ μ' ενδιαφέρει να μου πεις, ποιός σου ανέθεσε, τέλος πάντων αυτή τη θλιβερή εκστρατεία προπαγάνδας... Τι σημαίνουν όλα αυτά; Και με ποιούς συνδέεσαι, που σε καθοδηγούν;

— Δεν ξέρω... Δεν ξέρω τίποτα... γκαουλάιτερ Ρέμμερ. Εγώ δεν γελοιογραφώ παρά μονάχα τον εαυτό μου και τους ομοίους μου — συ-

γκατάδικους.

— Ω, γελοίο ανθρωπάκο, ναι, ζωγραφίζεις, σκितσάρεις θα έλεγα επιτυχημένα και τη δική μου γελοιογραφία. Αλλά να... ιδού, τα τεκμήρια. Άνδρες του γραφείου έρευνας βρήκαν στο 25ο παράπηγμα αυτά...

Και έδειξε ένα μάτσο χαρτιά, με ποικίλα σκίτσα και ζωγραφήματα, που σκόρπισαν επάνω στο μαύρο τραπέζι.

Δοκίμασε στην πρώτη εντύπωση μίαν άμεση και ανείπωτη φρίκη. Τώρα θα έπρεπε να διαλέξει ανάμεσα σε μίαν αργή και σε μίαν επιταχυσμένη αγωνία θανάτου. Διάλεξε το δεύτερο.

— Λοιπόν... συνέχισε παράφορα δριμύωνος ο γκαουλάιτερ. Σε δυο λεπτά πες μου ποιός σου ανέθεσε να κάνεις τον προπαγανδιστή, εδώ μέσα στο στρατόπεδο; Λέγε...

Ο Ίβο σιωπούσε κεισματικά. Μία φλυαρία ασυνάρτητη για δικαιολογία, δε θα τον έσωνε. Και το ελάχιστο φωτάκι είχε εντελώς χαθεί, μέσα στην άφεγγη νύχτα της ελπίδας του.

...Ε, δε θέλεις να μιλήσεις κύριε... «παρτιζάνε». Έκαμε χολωμένος ο ανακριτής κι ένεψε διακριτικά στο στρατιώτη. Με μίας το μολύβι του βούρδουλα σημάδεψε όλο το θλιμμένο πρόσωπο και το αίμα, όσο λίγο του είχε απομείνει στάλαζε πάνω στον ώμο, με μαύρες πηχτές σταλαματιές.

Ο στρατιώτης συνέχισε να δέρνει αλύπητα τον Ίβο πέρα απ' τη σκάλα της Κομαντατούρας. Κι εκείνος μέσα στον ανήλεο δαρμό του, σήκωνε τα χέρια του ψηλά, λες και χόρευε το χορό των Κοζάκων σ' ένα τελευταίο γύρο θανάτου.

Χάραζε, και θα ξεκινούσαμε, όπως πάντα, περνώντας απ' την κεντρική κύλη, για να βγούμε για δουλειά έξω απ' το στρατόπεδο. Μέσα στο χλωμό φως της αυγής, διέκρινα πολύ καλά, τα χιλιάδες πρόσωπα των αδερφών μου αιχμαλώτων. Απ' τις ακατάπαυτες φοβερές κακουχίες τα πρόσωπα αυτά, είχαν φριχτά αγριέψει. Ήταν κατακίτρινα και τα γένια τους είχαν μεγαλώσει πολύ. Δεν είχαν τίποτα το ανθρώπινο. Έμοιαζαν σα θηρία, ή σαν να είχαν λιποταχτήσει απ' τους τάφους νεκροταφείων.

Προχωρούσαμε όλοι μας άτακτα, άτσαλα, νωθρά, και λίγοι μπροστάρηδες αλαζονικά κι αξιοδάκρυτα. Μόλις προσπεράσαμε την κύλη, είδαμε εκεί σ' έναν ψηλό τοίχο, οι Μίλλεγκαμφ, να έχουν στήσει το ικρίωμα. Ήταν τόσο ευδιάκριτο απ' το μεγάλο δρόμο. Και σ' αυτό το φοβερό ικρίωμα... στεκόταν κρεμασμέ-

νος ο άμοιρος παρτιζάνος του Τίτο, Ίβο Πόζεβιτς και με ψυχρά γυάλινα μάτια, μας κοιτάζε όλους από ψηλά απαγγέλοντας θαρρείς τη «μπαλλάντα των κρεμασμένων» του Βιγιόν. Μας κοιτούσε σαν άχρηστο κακοστημένο άγαλμα, αυτός που θεωρούσε απατηλές κι επικίνδυνες όλες τις επιμνημόσυνες τελετές κι όλα τ' αγάλματα των μεγάλων ανδρών, κι έβρισκε την αξιοπρέπεια μόνο στη λήθη και στο μηδέν. Μας κοιτούσε, θαρρείς, όλους εμάς, με θλίψη και οίκτο. Εμάς τους ζωντανούς νεκρούς βασανισμένους αδερφούς του, που περνούσαμε κάθε μέρα, πρωί και βράδυ και ρίχναμε το βλέμμα μας πάνω του, θέλαμε δε θέλαμε. Να τον δούμε... να τον χαιρετήσουμε...

Έμεινε κει μέρες και νύχτες πολλές. Σάπιζε εκεί βουβός, αγέρωχος και κατάμονος μέσα στην άγρια και μεγάλη γερμανική νύχτα. Τον έσερναν οι μαύρες βροχές. Τον πάγωναν οι χιονοθύελλες. Τον βοσκολογούσαν τα πεινασμένα κοράκια των κάμπων. Τον μούσκευαν οι νωθρές ομίχλες. Του ζέσταιναν τον κρύο σκελετό του οι σκιαγμένοι θλιβεροί ήλιοι του βορρά, τον έκλαιγαν τα πικρά φεγγάρια των θολών άγριων νυχτών. Ήταν ο ελεύθερος παρτιζάνος Ίβο Πόζεβιτς απ' τα βουνά της ανυπόταχτης Ερζεγοβίνης.

Κάποια βοερή και σημαδιακή νύχτα, με πολλούς και σφοδρούς ανέμους σωριάστηκαν κατά γης οι μουσγές λυωμένες σάρκες του, η σαπισμένη του λερή φόρμα, με μίαν αγκαλιά μαζί κίτρινα κόκκαλα ιερά... μπροστά στο μεγάλο λασπερό δρόμο.

Από τότες όλη η σοφία του κόσμου τούτου για μας, δεν είχε πια καμιά σημασία, μπροστά σε κείνο, στο καυτερά φοβερό περιστατικό του θανάτου.

Εκείνος, ο νεκρός, ανάτρεψε, λες, απ' τις ρίζες του όλες τις πιο τολμηρές προσδοκίες μας, με τελείως διαφορετικές εξελίξεις απ' αυτές, που επιθυμούσαμε. Και οι φριχτές αναρίθμητες θλίψεις πλάταιναν ολοένα σ' όλων τις απελπισμένες ψυχές. Τα πρόσωπά μας γίνονταν όλο και πιο άτριχα, τσαλακωμένα απ' τις ριτίδες, ανέκφραστα με πληγές σαν και των λεπρών.

Τα παραπήγματα των πειθαρχικών τμημάτων υπολειπουργούν. Όμως οι φούρνοι δουλεύουν ασταμάτητα. Οι ομαδικοί τάφοι πολλαπλασιάζονται, χωρίς καμιά χρονοβόρα διαδικασία.

Η ατμόσφαιρα γίνεται όλο και πιο πνιγηρή. Μέρα νύχτα βλέπουμε μια λάμπα που το φως

της πέφτει από κάποιο αόρατο παράθυρο σε κάποια σκιερή χαράδρα. Μες στο υγρό σκοτάδι, φωτίζει πένθιμα μοναχικά δέντρα και ακαθόριστες σκιές.

Και καθώς ανατέλλει πότε πότε κάποιος παράξενος ήλιος, η στιγμή γίνεται ψυχρότερη. Είναι πελώριος κόκκινος ήλιος, τυλιγμένος σε κάτι που μοιάζει με καταχνιά. Μια παγωνιά φριχτή σχίζει την πέτρα και τα ισχνά κορμιά μας. Και πως να σταθούμε σοβαρά στο αβέβαιο δάπεδο της ελπίδας. Αυτοπαρηγορούμαστε, λέγοντας πάντα στον εαυτό μας: Δεν χρειαζόμαστε τίποτα. Να μια νίκη για μας απερίγραπτη! Κι όμως χρειαζόμαστε... τροφή. Υποσιτιζόμαστε επικίνδυνα. Οι караβάνες μας χτυπάνε άδειες. Και οι μερίδες όλο και λιγοστεύουν. Κι αυτοί κάθε τόσο μας μετράνε. Πόσοι ζούμε, πόσοι πεθάναμε. Εις φάλαγγα κατά πεντάδες. Πρώτη, δεύτερη, τρίτη... πεντάδα! Άιν τσβαίν, τράιν... μετράνε, πλάι μου πέφτουν λιπόθυμοι από πείνα και ευκοιλίες. Οι δυσεντερικές θερίζουν. Οι γραμμές μας κάθε μέρα αραιώνουν. Οι νεκροί τρακαδιάζονται στις γωνιές του λάγκερ και παγώνουν τα σπλάχνα των ζωντανών.

Και γω σ' αυτές τις φοβερές τελετουργίες του θανάτου συγκλονίζομαι και υποφέρω για τους πολλούς και για τον έναν. Υποφέρω, για κείνον το φίλο μου τον ξυλουργό, που πέθανε μέσα σε τούτο το πρωτάκουστο στην ιστορία μαρτύριο. Πηγαίναμε, ξέρεις, μαζί κάποτε σε τραπέζια κι έρημους δρόμους, σε πολέμους λευτεριάς και σε ειρηνικές διαδηλώσεις και σε άγρια χωριά δαιμονισμένων και ανασταίναμε νεκρούς... Τώρα χάθηκε ο φίλος μου ο ξυλουργός και απόμεινε στα όνειρά μου ο Μιχαήλ Ποτάπιτς, ένας παλιός πατροπαράδοτος αρκούδος, που μου λέει στις μοναξιές μου το παραμύθι της ύπαρξης.

Σήμερα η μέρα είναι θαμπή και βροχερή. Είμαστε στο κέντρο του λάγκερ και μας διαλέγει ο υπαρχηγός της φρουράς Φρόμμ Χάγκεν. Προχωράμε κατά το μεγάλο φυλάκιο. Εκεί είναι μια καμιονέτα. Μας περιμένει. Είμαι από τους διαλεγμένους. Μαζί μου και ο Γιόρκ Σπόνεκ, ο κόμης. Φοράει στραβά ένα ξεφτυσμένο πηλίκιο Πομερανού χωροφύλακα κι ένα χιτώνιο χακί εγγλέζικο απ' αυτά που είχαν δώσει οι Βρετανοί κάποτε «δώρο» στους στρατιώτες του Κολτάκ. Όλοι τον φωνάζουν «Κόμπ» τούτο τον Γιόρκ Σπόνεκ, που τον είχαν πνίξει τα μαλλιά και τα γένια και γω τον θαρρούσα όμοιο του Ροβινσώνα Κρούσου· κάθε άλλο παρά για κόμη τον έπαιρνα.

— Είσαι κόμης, βρες κουμπάρε, του λέω. Με κοιτάζει παράξενα και σαν αποβλακωμένος.

— Για, για... μου κάνει απελπισμένα.

— Σώσε με κύριε κόμη, να μη πάω στη φυλακή... τον παρακαλώ, κοιτάζοντας το πέτο του. Βλέπω το βυσσινί άστρο του και λέω μέσα μου: Πούσ... είσαι, σκατόγερε.

— Ποιά φυλακή... μου απαντά και το βλέμμα του στέκει απάνω μου αποχαυνωμένο και ηλίθιο. Ύστερα σιωπά και ξαφνικά με ρωτάει.

— Ξέρεις πού πάμε, πού μας πάνε;

Φυσικά δεν ήξερα, μα του είπα, δείχνοντας τους φρουρούς μας.

— Ρωτείστε όλους αυτούς τους... «ήρωες» να σας το ειπούν. Μα τι να σας πουν όλα είναι ανόητα...

Ω, βέβαια δεν ξέραμε κανέναν μας τίποτα. Έρημοι δρόμοι, μπροστά μας, χώμα λασπερό, ζυμωμένο με αίμα και θάνατο.

Περάσαμε το σταθμό των τελευταίων δακρύων.

— Λέτσερ — Τρένεν — Στάσιον — κι εκτείνεται απέραντος ένας κάμπος χιονισμένος κάτω απ' τον ανοιχτό ουρανό. Στη μέση του υπάρχει ένας κελώριος κάσσαλος με μια επιγραφή: Διεύθυνση Στρατοπέδου και στη θλιβερή εξώθυρα η δολερή μακιαβελλική προस्ताγή, ή τόσο γνωστή μας με γοτθικά γράμματα: *a l d e i t m a c h t f r e i*. Η ΕΡΓΑΣΙΑ ΔΙΝΕΙ ΕΛΕΥΘΕΡΙΑ.

Παντού το ίδιο σύνθημα! Ωστόσο εμείς είμαστε χαρούμενοι γιατί περάσαμε την πύλη των δακρύων και η «εργασία μας λευτέρωσε...». Ο κόμης Σπόνεκ είναι απ' όλους μας πιο χαρούμενος, γιατί μια φράου κατάμονη σ' ένα χωράφι μας στέλνει φιλιά. Θα σκεφτόταν ασφαλώς στη χαρά του. Υπάρχουν άνθρωποι, λοιπόν, που μπορούν να επι-κοινωνήσουν με μας.

Απ' όλους μας βλέπω, πως μόνο ο Γιόρκ Σπόνεκ, ο κόμης, λέει σωστά πράγματα σαν τους τρελούς του Σαίξπηρ. Είναι μια ψυχή άθλια μοναξιασμένη που κινείται αδιάκοπα μέσα στις πικρές περιοχές της σιωπής, της ερημιάς, της άσκοπης φυγής και της νοερής αποδημίας.

— Είστε οπαδός κύριε κόμη, τον χλευάζουν, κάτι παιδαρέλια — αιχμάλωτοι απ' τη Δουνκέρκη — του μυστικισμού και της υποταγής...

Εκείνος πασχίζει να δικαιολογήσει την αμηχανία του, σε τέτοιες πονηρές ερωτήσεις με τη σιωπή.

Ο κόμης Σπόνεκ φαίνεται πως μας διασκέδαζε καλά στην καμιονέτα, γιαυτό και φτάσα-

με στον προορισμό μας, δίχως να το καταλάβουμε.

Ένας συνταγματάρχης ο Βίλλεμ Τσάιπφ ήταν επικεφαλής αυτής της τρομερής επιχείρησης: Ημι—θάνατος! Αυτός ο απάνθρωπος Τσάιπφ έμοιαζε τίγρης έτοιμος να σε σπαράξει γιατί τον κοίταζες. Σκληρός αιμοβόρος, αυταρχικός στο έπακρο, μ' ένα βλέμμα θολό και διαπεραστικό που σ' έκανε να τρέμεις. Μιλούσε με κοφτές μονοσήμαντες λέξεις. Έδινε συνεχώς διαταγές, ένα ελατήριο σε διαρκή κίνηση. Και στο θλιβερό κατευνασμό του δικαιολογούσε τον εαυτό του για την αγριότητα του λέγοντας: Μπεφέλ ιστ μπεφέλ. Οι διαταγές είναι διαταγές!

Η τελευταία διαταγή του ήταν να βαδίσουμε. Πήγαμε μισή ώρα με τα πόδια ως ένα σιδηροδρομικό σταθμό. Εκεί μας περίμενε ένα τεράστιο μπλόκ χάους αμαξοστοιχίας κατάφορτο τραυματίες απ' το Ανατολικό Μέτωπο: Γερμανοί, Αυστριακοί, Ιταλοί, Λετοεσθονοί, Βούλγαροι, Ισπανοί, Ρουμάνοι, Λευκορώσοι, απ' όλες τις ευρωπαϊκές ρατσες, φρακαρισμένοι, στα κατάκλειστα, σφραγισμένα βαγόνια.

Στρατιώτες του υγειονομικού προστάχτηκαν ν' ανοίξουν το διπλοσφραγισμένο σφαιγείο. Και το φοβερό εκείνο χασαπλειό ξέρασε με μιας από τις πόρτες του — σάπιες σάρκες — τους άμετρους μακελεμένους και κληγώνους του. Παντού φασκιωμένα σώματα με πλατιούς άσπρους επίδεσμους κατάστιχτους από κελώρια αιματώματα.

Με μιας πάγωσε όλων μας το αίμα απ' το φόβο, τον τρόμο και την αγωνία. Ο θάνατος μας ζύγωσε πολύ σιμά. Περπάτησε μαζί μας. Μας τριγυρνούσε όλους με την εφιαλτική του παρουσία.

Πιο πολύ απ' όλους μας σοκαρίστηκε ο «κόμης» Σπόνεκ που κάθησε λιπόθυμος πάνω στην άκρη της πλατφόρμας και ξερνοβλούσε ασταμάτητα. Μα κι εγώ προσωπικά είχα συγκλονιστεί. Αυτό που έβλεπα ήταν κάτι άλλο. Εγώ που είχα δει και είχα ακούσει να καίγεται το ανθρώπινο κρέας στα κρεματορία, είχα πέσει σ' ένα άλλο πιο θλιβερό αυτοκριτικό ολοκαύτωμα. Μπροστά μου ζωντανός ο δεύτερος κύκλος της κόλασης... Εδώ, είδα ανθρώπους με σβησμένα εντελώς μάτια, με ακρωτηριασμένα πόδια, σπασμένα κεφάλια, κομμένα χέρια εξαρθρωμένα. Ανθρώπους με σαλεμένα μυαλά που ρέκαζαν απ' τους πόνοους, που φώναζαν εφιαλτικά και παράξενα κάποιον άγνωστο να τους βοηθήσει. Άκουσα τέλος ανθρώπους που βρίζανε χυδαία και ταπεινωτικά τον εαυτό

τους, την πατρίδα, το Θεό, το σπίτι τους, το λαό τους, το μεγάλο τους ακόμα, φύρερ: Το φονιά, το λεχρίτη, το συφιλητικό δεκανέα, το βρωμερό σκύλο...

Και πολλοί, όλοι σχεδόν αναθεματίζανε την ώρα, που γεννήθηκαν άνθρωποι. Κι απ' την άλλη μεριά οι άνθρωποι του Τάιπφ οι ένα σωρό Φέλλγκίμπελ, οι Ζάουκελ, οι Λέμπερ, οι Χάαρχάιτ, οι Χόυζινγκ στέκονταν στεγνοί και ασάλευτοι, άχρωμοι κι ανέκφραστοι, ψυχροί και σιωπηλοί. Τόσος σπαραγμός, τόση λύπη, τόσος στεναγμός, τόση οδύνη και καμιά μήτε η παραμικρή συγκίνηση, έστω και επίπλαστη, έστω και κυνική.

Αλλά ποιά συγκίνηση; Είχε αυτή πεθάνει, είχε αφανιστεί για πάντα απ' τις καρδιές αυτών των σκληρών ανθρώπων, από καιρό, από αιώνες θα έλεγε κανείς. Γι αυτό στέκουν αγάλματα βουβά και ασυγκίνητα της εποχής του Αττίλα και των Βησιγότθων. Δε δάκρυσε κανένας. Δακρύζουν τ' αγάλματα; Ήταν αγάλματα πεθαμένα. Κι όταν πεθάνουν τ' αγάλματα ματώνουν, λένε, μ' ένα αίμα άσπρο και ψιλό σαν χιόνι, αλάτι πικρό για τις πληγές.

Δεν διάβασα, σ' αυτά τ' αγάλματα — στρατιώτες — κανένα τους πόνο. Κανένα. Μονάχα έτσι αμίλητοι και συλλογισμένοι που στέκονταν, ίσως ν' αναλογίζονταν πως μπορεί κι αυτοί νά 'χαν την ίδια τύχη σύντομα με τους μακελλεμένους συμπολεμιστές τους, του Ανατολικού Μετώπου. Μπορεί να τους θρηνούσαν, οι οβίδες και τα πολυβόλα γίνονταν όμοιοι μ' αυτούς, που ξεφορτώναμ' εμείς απ' τα βαγόνια.

Μα εμείς, όλοι οι εκφορτωτές των ζωντανών - νεκρών - πληγωμένων βρισκόμασταν σε μιαν άλλη τελείως διαφορετική ψυχική κατάσταση. Νιώθαμε βαθιά ταραγμένοι και τρομαγμένοι και σαν να είχαμε κι εμείς την ευθύνη και την ενσχέγι αυτή την πρωτοφανή φοβερή τραγωδία.

Μα όταν ανοίξαμε βαγόνια με Γερμανούς τραυματίες, το σοκ ήρθε κεραυνός και συγκλότισε όλους ακόμα και τ' ασυγκίνητα αγάλματα του Τσάιπφ. Όλοι βρεθήκαμε μπροστά σε μιαν αληθινή φρίκη.

Ακοίγαμε κάτι πικρές, συγκλονιστικές, ακατανόητες κραυγές με θρήνους ανάκατες και κοιτετούς.

Θέλω ένα πορτραίτο αγάπη μου για σένα και να φύγω... φώναζαν κάτι νεαρές γυναίκες... Ο Σαμουήλ Ιωσαφάτ εκδικείται... Ρέκαζε κάποιος τυφλός... Άλλος έλεγε: «Που είσαι Κάρολε να παίξουμε ζάρια;...» ...«Μην είδατε τ'

αδέρφια μου; Πού χάθηκαν, πώς χάθηκαν στο λόφο του Μαμάι, στο Μαμάγιεφ, για στο Κουργκάν; Πού πέσανε; Είναι εδώ τραυματίες; Είναι εδώ;...

Άκουγα εκείνες τις κραυγές της παραφροσύνης κι έβλεπα μπροστά μου σκιές θανάτου να βγαίνουν σεργιάνι με την ανάκουστη ηχώ. Έβλεπα το δαίμονα, τον Κάιν να με πιλατεύει και δεν είχα πια τη δύναμη ν' ανεχθώ τα καταχθόνια χαμόγελά του.

Σε στιγμές έχτιζα μέσα μου έναν εσταυρωμένο, με το ξύλο της θλίψης, με το ξερό ξύλο της ύβρης, των εμπαιγμών και των λοιδορισμών με το ματωμένο ξύλο των πόνων και των φόβων μου. Κι ήθελα να το κάψω αυτό το ξύλο για να ζεσταθώ, να ζεστάνω τη ρημαγμένη καρδιά μου, να πάρω ανάσα φωτιάς να ξεπαγώσω την ψυχή και το μυαλό και του φίλου μου Γιόρκ Σπόνεκ, που είχε στο μεταξύ τελείως τρελαθεί.

Όλες αυτές οι λυπηρές μου σκέψεις, ήταν ένα πολύτιμο αγαθό μπροστά σε κείνη την απάνθρωπη τυραννία, της κόλασης, των λαβωμένων.

Ξεφορτώναμε πέντε ολάκερες ώρες με το ρολόι. Σε μερικούς απ' τους βαριά λαβωμένους καθώς τους μετακινούσαμε άνοιγαν οι μεγάλες πληγές τους. Και το πηχτό σκοτωμένο αίμα κουρνέλιαζε σ' όλο τον τόπο γύρα. Ήταν αίμα μαύρο, παχύρευστο, αίμα που μύριζε βαριά και σ' έφερνε λιποθυμιά και ναυτία.

Οι πιο πολλοί από μας του «Σωφρονιστικού τάγματος αιχμαλώτων πολέμου», είχαμε την αίσθηση πως δεν ξεφορτώνουμε πληγωμένους μα σφαχτάρια από σφαγείο, που τα στέλναμε στην αγορά κρεάτων για πώληση. Τα βάζαμε σε νοσοκομειακά τάχα, λευκά αυτοκίνητα με ερυθρούς σταυρούς, για να τα μεταφέρουν σε κάτι άθλιους θαλάμους που τους λέγανε χοσμιτάλια - νεκροτομεία, για να γειάνουν και να γίνουμε ξανά άνθρωποι.

Είχαμε όλοι βουτηχτεί στο αίμα, είμασταν κατακόκκινοι και νιώθαμε νά 'μαστε χασάπηδες σε κάποιο μεγάλο χασαπλειό - σφαγείο της απάνθρωπης και φριχτής χιτλερικής Γερμανίας.

Μυρίζω, μυρίζουμε όλοι θάνατο και αίμα. Τόσο αίμα, που αν έπεφτε μέσα στο Ρήνο απ' το αυστριακό Τυρόλο, ως τον κόλπο του Ρότερνταμ, όλο το μεγάλο αυτό ποτάμι, θα έμεινε για πολύν καιρό κατακόκκινο.

Ξαναγυρίσαμε νύχτα, στη μεγάλη πύλη, που κατοικούν τα σκληρά, άγρυπνα φαντάσματα της λύπης; και του θρήνου. Ο Ιανουάριος ο

Αφήγημα

Ομαδική απόπειρα

του Βασίλη Φυτσίλη

Η μέρα ήταν γελαστή και χαρούμενη...

Χαρούμενος κι ο «αναμορφωτής» του «Γραφείου ηθικής αγωγής», πού, με βοηθούς τους αλφαμίτες με τα ρόπαλα, είχε αναλάβει την «εθνική διαπαιδαγώγηση» των ανηλίκων, μας ανακοίνωσε την ευχάριστη είδηση.

— Σήμερα, παιδιά, ο κύριος διοικητής σας κάνει και ένα ωραίο δώρο! Μια χάρη... Έδωσε την άδεια και σας επιτρέπει, μετά το μάθημα, να κάνετε ένα ωραίο μπανάκι στη θάλασσα. Μαζί με τον εξαγνισμό των ψυχών πρέπει να καθαρίσουμε και να δροσίσουμε και το σώμα. Δε συμφωνείτε;... «Νίψον ανομήματα, μη μόναν όψιν», όπως έλεγαν και οι Βιζαντινοί μας πρόγονοι!...

Είχα πιάσει παράμερα μια πέτρα, και καθόμουν, κοιτάζοντας πέρα βαθιά τη θάλασσα. Μια αηδία ένιωθα να μου ανακατείνει από μέσα το στομάχι.

Ο «διαφωτιστής» πλησίαζε τα παιδιά που στέκονταν αδιάφορα γύρω στα βράχια.

— Εσείς εδώ, δε θα κάνετε μπανάκι;...

Ήρθε και στάθηκε πάνω απ' το κεφάλι μου.

— Εσύ, γιατί δεν κάνεις μπάνιο;

— Είμαι κρωμένος. Δε μπορώ.

Όταν ήμουν πολύ μικρός, ο πατέρας μου που ήταν κυνηγός, είχε φέρει στο σπίτι ένα πληγωμένο γεράκι. Δεν είχε κανένα άλλο τραύμα. Μονάχα ένα βόλι το πέτυχε στη μια φτερούγα και του την τσάκισε.

Είχαμε φτιάξει με σανίδες και με σύρμα ένα μεγάλο κλουβί, και το βάλαμε μέσα. Του δέσαμε και με μια λουρίδα πανί τη σπασμένη φτερούγα του, να μένει ακίνητη, μήπως πιάσει το κόκαλο και ξαναγίνει καλά.

Λευκός, άσπιλος μήνας της καρδιάς του χειμώνα, για μένα κι όλους τους συγκαταδίκους μου είχε γίνει θανατόχρωμος και κατακόκκινος.

— Αλλίμονο, μου έλεγε, ο θεότρελος Γιόρκ Σπόνεκ, ο «κόμης» του Τυρόλου, οι Ρώσοι δάγκωσαν

δυνατά τους Γερμανούς,
εκεί που αμάρτησαν!!!

Προσπαθούσαμε να το ταΐσουμε, να του δώσουμε να πιεί νερό. Δεν άπλωνε να πάρει τίποτα. Περήφανος και ασυμβίβαστος. «Απ' το χέρι σας, φονιάδες, τίποτα!» Έμοιαζε να λεί με το άγριο μάτι του. Στεκόταν εκεί στη μέση του κλουβιού, ασάλευτος. Και μας κοίταζε με περιφρόνηση, με αηδία. Ίσως, ακόμα και με οίκτο... Έμεινε έτσι νηστικός και διψασμένος, εκεί μέσα στο συρματένιο κλουβί, τρεις μέρες. Ώσπου πέθανε όρθιος!...

Τον νιώθω τώρα αδερφό μου... Σύντροφο στην αιχμαλωσία μου και στα βασανιστήρια. Αναδρομικά...

...Προτιμώ να πεθάνω, παρά να πάρω απ' το χέρι σας έστω κι ένα τσιγάρο.

Δε θέλω καμιά «χάρη» απ' τους βιαστές. Πάτησαν κάτω την τιμή και την αξιοπρεπεία μας, και τώρα μας κάνουν και χάρες... τα σκουλήκια!...

Να μπορούσα να γίνω ένας Τατόκης... Ένας στρατιώτης Τσιρογιάννης... Να σταθώ όρθιος εκεί στον ήλιο του καταμεσήμερου και στ' αγιάζει της νύχτας, τριαντατρία ολόκληρα μερόνυχτα!... Να τους βγάζω τη γλώσσα και να τους φτύνω κατάμουτρα. Να μουτζώνω με τα δυο τα χέρια, και να σαρκάζω προς όλες τις κατευθύνσεις. Προς όλα τα επιτελεία τους!...

... Μακάρι να μη με είχαν εξαιρέσει, τότε στη Λαμία, απ' το θάνατο, «λόγω του νεαρού της ηλικίας». Χίλιες φορές να με είχαν στήσει και μένα στη μάντρα της Ξηριώτισσας, μαζί με την αθάνατη Βαγγελιώ... και τ' άλλα παλικάρια... Θα είχα γλιτώσει τώρα απ' όλα ετούτα. Θα είχα πεθάνει, πιασμένος χέρι με χέρι, με τον Τσιρώνη, το Χαλκιά, το Γαλανίτσα, το μπαρμπα-Μήτσο και τ' άλλα πέντε ανταρτόπουλα. Θα είχα πεθάνει όρθιος, χορεύοντας και τραγουδώντας: «για μια ιδέα ευγενικά δίνομε τη ζωή μας»...

Δεν τον άγγιζε τίποτα. Ούτε η γλυκιά ηλιόλουστη μέρα, ούτε η θάλασσα που απλωνόταν μπροστά στα πόδια του καταγάληνη. Έκατσε σ' ένα ξερολίθι, πιο πέρα απ' το αντίσκηνο. Ολομόναχος. Μπροστά του τα σκουριασμένα συρματοπλέγματα, φαγωμένα απ' την αρμύρα. Τα βράχια. Η στενή λωρίδα της θάλασσας. Κι απέναντι το Λαύριο, τα σπίτια, τα εργοστάσια με τα καπνισμένα φουγάρα τους.

... Παπούδες ανέμελοι... Εδώ ο κόσμος βουλιάζει, κι αυτοί, πέρα βρέχει... Καπνίζουν, όλο καπνίζουν τα βαριά τσιμπούκια τους, σα να μη συμβαίνει τίποτα...

Η ματιά του αγναντεύει αόριστα, βαθιά στον

ορίζοντα, κάτι άσπρα στενόμακρα συνεφάκια. Δε σκέφτεται. Δε θέλει να σκέφτεται τίποτα.

Ένα βαθύ χαντάκι νιώθει να χωρίζει στα δύο το στέρνο του. Κάθετα, από πάνω ως κάτω. Σα να έχει αδειάσει το στήθος του!... Ένα απέραντο κενό...

Ένα μεγάλο κάτασπρο καράβι, βγάζοντας καπνό κι απ' τα τρία φουγάρα του, περνούσε ανοιχτά απ' τη μύτη του Σούνιου.

...Ταξιδεύει, ξένοιαστο... Για τις Κυκλάδες, για τα Δωδεκάνησα...

Το πρωί τους είχαν καλέσει πάλι στο «Γραφείον ηθικής αγωγής». Τους προειδοποίησαν, για τελευταία φορά. «— Τα ψέματα τέλειωσαν! Ο καθένας να ξεκαθαρίσει τη θέση του. Ή με την Ελλάδα, ή με τη Βουλγαρία και τον ξενοκίνητο κομμουνισμό»...

— Αυτά που υπογράψατε ήταν μπουρμπουλήθρες! Θα υπογράψετε νέες δηλώσεις. Οικειοθελώς. Θα στείλετε και από δυο επιστολές στις Αρχές. Μία στον πρόεδρο και μία στον παπά του χωριού σας. Θα διαβάσετε και μια ομιλία, εδώ. Και θα εξηγείτε πως παρασυρθήκατε από τα κηρύγματα και τα συνθήματα των ξενοκίνητων κομμουνιστών, και πώς τώρα με τη βοήθεια του Οργανισμού αναμορφωτηρίων Μακρονήσου, ξαναβρήκατε τον εαυτό σας και τάσσεσθε παρά το πλευρόν της μητέρας πατρίδος. Αλλιώς, ετοιμαστείτε να πεθάνετε!...

Το καράβι χάθηκε πίσω απ' τον κάβο, και μονάχα ο καπνός απ' τα φουγάρα του απόμεινε, να σέρνεται και να ξεφτίζει σιγά - σιγά στον καταγάλανο ουρανό.

...Να μπορούσε να πεθάνει... Έτσι, ήσυχα κι αθόρυβα, όπως καθόταν εκεί στο ξερολίθι, να σταματούσε η καρδιά και νά 'ρθει γλήγορα και ανώδυνο το τέλος... Δε θά 'νιωθε καμιά λύπη. Κανένα παράπονο, που αφήνει τόσο πρόωρα ετούτον τον άδικο, το χαλασμένο κόσμο. Το βασανιστή...

Το κλάμα ανεβαίνει επίμονο μέχρι το στόμα του. Πικρή αρμύρα στα χείλια του και μέσα στο καρύδι του λαιμού, που ανεβοκατεβαίνει απελπισμένα.

«... Περύλοπος εστίν η ψυχή μου έως θανάτου»... Κάπου την έχει ακούσει ετούτη τη φράση. Στο σχολείο, στην εκκλησία... Έρχεται και ξανάρχεται τώρα σαν επίμονο ρεφραίν, και κουδουνίζει μέσα στο κεφάλι του, που του φαίνεται άδειο σα σπηλιά...

...Να μπορούσε να πεθάνει... Να γλυτώσει απ' όλη ετούτη την αηδία... Να πάρει τουλάχιστο μαζί του τη λίγη ανθρώπινη υπόσταση που του απόμεινε.

Κρίμα στα σχέδια... κρίμα στα όνειρα που έκανε παιδί...

...«Παιδί»... Αυτή η λέξη του φαινόταν τώρα σα να ερχόταν από εκατό χρόνια πίσω. Απ' τον άλλο κόσμο... Ένιωθε σα να είχε γεράσει, μέσα σε μια βδομάδα...

Την άλλη μέρα, πρωί - πρωί, τους ξανακάλεσαν στο «Γραφείο». — Ναι, ή όχι;...

Ξύλο, φάλαγγα, βασανιστήρια. Τρεις ώρες, πέντε ώρες... Ύστερα, μια «ανάπαυλα».

Οι αλφαμίτες, πάνοπλοι, τους κύκλωσαν πάλι γύρω - γύρω, με τα ματσούκια.

— Ναι ή όχι;...

Τότε, τους έπαιξαν και κείνοι μια «ματσαραγκιά».

— Αφήστε μας να πάμε για λίγο στις σκηνές. Να το ξανασκεφτούμε.

... «Τσάκισαν»..., σκέφτηκαν από μέσα τους με χαρά οι βασανιστές. Και τους άφησαν να πάνε για λίγο στις σκηνές τους.

Το συζήτησαν μεταξύ τους.

— Καλύτερα να πεθάνουμε!

— Ν' αυτοκτονήσουμε; Είναι πράξη δειλίας.

— Τα παλικάρια δεν αυτοκτονάνε. Αντέχουν σε όλα.

— Μακάρι να μπορούσαμε. Να σταθούμε δίπλα στον Τατάκη και τους άλλους αθάνατους. Μα είμαστε παιδιά. Η αντοχή μικρή. Καλύτερα να πεθάνουμε.

— Μπροστά στον εξευτελισμό και την ατίμωση, χίλιες φορές προτιμότερος ο θάνατος!...

— Αν υποκύψουμε, και στείλουμε «επιστολές» και διαβάσουμε «ομιλίες», θα ζήσουμε — αν ζήσουμε — μια ζωή γεμάτη περιφρόνηση και τύψεις. Ράκη ψυχικά στον καλάθο των αχρήστων της ιστορίας.

— Καλύτερα να πεθάνουμε. Θα γράψει κάποιος μια μέρα και για μας δύο λέξεις κατανόησης και συμπόνοιας...

— Ν' αυτοκτονήσουμε! Είναι η καλύτερη λύση. Δεν έχουμε άλλη εκλογή. Και, γιατί είναι δειλία; Οι Σουλιώτισσες στο Ζάλογγο ήταν δειλές; Ο Καψάλης, ο Σαμουήλ, ήταν δειλοί; Οι Κρητικοί στ' Αρκάδι;...

Ήταν μεσημέρι. Αυγούστου 18, 1949. Κ' ήταν όλοι τους, γύρω στα δεκαοχτώ τους χρόνια...

Σκόρπισαν, καθένας στη σκηνή του. Άλλοι τσάκισαν τις ουρές απ' τα κουτάλα τους και τις κατάπιαν, σπρώχνοντάς τες βαθιά στον ουρανίσκο με το δάχτυλο. Άλλοι ήπιαν πιτρέ-λαιο, που τό 'κλεψαν απ' τα μαγειρεία. Σου

καίει μέσα τ' άντερα, μία και τέρμα... Άλλοι τσάκισαν γυαλιά ψιλά ψιλά και τα κατάπιαν, άλλος κομμάτι σύρμα διπλωμένο, άλλος αναπτήρα, ό,τι βρήκε ο καθένας κατάλληλο, για να δώσει τέλος. Μια ώρα αρχίτερα...

Ξάπλωσαν, καθένας στη σκηνή του, και περίμεναν.

Και οι άλλοι, απάνω στο «Γραφείο» περίμεναν... Μισή ώρα. Μιά ώρα... Τίποτα!...

Ύστερα ακούστηκαν απ' τ' αντίσκηνα σπαραχτικές φωνές.

— Βοήθεια! Βοήθεια!... Ο Γιώργος ήπια πετρέλαιο. Πεθαίνει!...

— Ο Μιλτιάδης!...

— Ο Φώτης!...

— Ο Κυριάκος!... Πεθαίνουν!...

Έγινε αναστάτωση. Αλφαμίτες, «διαφωτιστές», βαθμοφόροι, τρέχουν ξαναμμένοι. Περικυκλώνουν το στρατόπεδο. Ψάχνουν μία μία τις σκηνές.

— Εδώ είναι δύο!... Κι άλλος εδώ. Κι άλλος...

Αρχίζουν να τους κουβαλάνε. Άλλους οι αλφαμίτες, σβαρνώνοντας τους απ' τα ποδάρια, άλλους τα ίδια τα παιδιά, σηκώνοντάς τους στα χέρια.

Τους συγκέντρωσαν κάτω στην «πλατεία», στην είσοδο του κλωβού. Δέκα, είκοσι, εικοσιοχτώ παιδιά! Κάτω στο χώμα. Αραδιασμένα στη σειρά, σαν τ' αρνιά τα σφαγμένα...

Η εξουσία αιστάνθηκε ξαφνικά αποπλισμένη. Στέκονταν όλοι γύρω γύρω, και τους κοίταζαν σα χαμένοι.

— Τι να τους κάνουμε τώρα;...

Τι μπορούσαν πια να τους κάνουν...

Ο Λιούμπης, ο καινούργιος διοικητής του κλωβού, έφτασε λαχανιασμένος. Δεν ήταν πολλές μερες που είχε αναλάβει αυτή τη «διοίκηση», και έβλεπε τώρα τη θέση του να κλονίζεται. Αναλογίστηκε ίσως και τις ευθύνες του. Τριάντα παιδιά!... Να τα πάρει στο λαιμό του... Πως να το σηκώσει τόσο βάρος...

— Σταματείστε! Σταματείστε!... φώναξε απελπισμένα στ' άλλα παιδιά, και δεν ήξερε αν διέταξε ή αν παρακαλούσε.

— Σταματείστε! Και μην κάνετε τίποτα. Ούτε δηλώσεις, ούτε επιστολές...

Έδωσε εντολή να μαζέψουν γλήγορα απ' τις σκηνές τα κουτάλια και ό,τι άλλο, που θα μπορούσε να χρησιμέψει σαν όργανο αυτοκτονίας.

— Να σταματήσει τουλάχιστο ως εδώ το κακό...

Έφεραν αυτοκίνητα. Φόρτωσαν άρον άρον

τους «αποπειραθέντες» απάνω στις καρότσες και τους μεταφέρανε στο Γ' Κέντρο.

Τους ξάπλωσαν και κει κατάχαμα, μπροστά στο «ιατρείο», και δεν ήξεραν τι να τους κάνουν.

Ο κύριος διοικητής ζήτησε και τη γνώμη της επιστήμης.

— Τι λές και συ γιατρέ; Ρώτησε έναν στρατιωτικό γιατρό, «ανανήψαντα». Μπλέξαμε τώρα εδώ, με τούτα τα τσογλάνια... Ο γιατρός, σαν ειδικός χειρουργός που ήταν, βρήκε τη λύση.

— Να τους περάσουμε έναν έναν στη σκηνή. Να τους ξαπλώσω απάνω στον πάγκο και να τους ανοίξω τα στομάχια. Κι όποιος ζήσει, κι όποιος ψοφήσει! Κοίταξε φίλε μου κείσμα! τα παλιοτόμαρα...

Τελικά, προτίμησαν να τους διώξουν για την Αθήνα, κι όσοι φτάσουν ζωντανοί. Ας βγάλουν άλλοι, πιο πέρα, το φίδι απ' την τρύπα...

Στον κλωβό των ανηλίκων έφτασε σε λίγη ώρα και ο «μεγάλος». Ο κύριος Ξαρουχάκος, «Γενικός στρατοπεδάρχης Μακρονήσου»!

Έφυγαν τ' άλλα παιδιά, οι μελλοθάνατοι. Μα αυτοί που έμειναν πίσω, ζωντανοί, δεν έπρεπε να τρέφουν καμιά αυταπάτη. Καμιά ελπίδα.

— Δώστε τους πίσω τα κουτάλια τους! Διέταξε μέγφος αυστηρό κι αγέρωχο. Είναι ελεύθεροι να καταπιούν όσα κουταλοπήρουνά θέλουν! Ύψωσε με στόμφο τη φωνή του, για να τους ακούσουν όλα τα παιδιά.

— Νεκροταφεία έχουμε μπόλικά. Και τους χωράνε όλους! Οι Ελληνίδες μητέρες θα γεννήσουν άλλα παιδιά. Και θα είναι καθαρά, γνήσια Ελληνόπουλα!...

Ύστερα γύρισε στα παιδιά.

— Το κράτος είναι πανίσχυρον! Ούρλιαξε, χαλκοπράσινος απ' το θυμό του. Το κράτος δεν πτοείται! Ούτε συγκινείται από τας μαχητικές κομμουνιστικές εκδηλώσεις. Εάν δεν συμμορφωθείτε προς τας εντολές της Διοικήσεως και τας υποδείξεις του Γραφείου ηθικής αγωγής, δεν πρόκειται να φύγει κανείς σας ζωντανός από την Μακρόνησον!

Τα ρουθούνια του ανοιγόκλειναν σφυρίζοντας, και γύρω γύρω είχαν κιτρινίσει σαν το ράμφος του κότσυφα. Έσταξε ολόκληρος φαρμάκι.

Κίνησε να φύγει, αλλά σταμάτησε απότομα και ξαναγύρισε προς τα παιδιά.

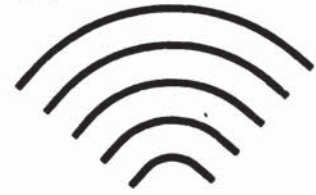
— Έχετε να πείτε τίποτε; Μήπως θέλει κανείς να μου πει τίποτε;...

Μια νεκρική σιγή και χίλια μάτια βουβά και

Ταξιδιωτικές εντυπώσεις

Πενιές από τη Δυτική Ευρώπη

του Λάμπρου Μάλαμα

1. Πετώντας για το Βέλγιο
2. Βρυξέλλες (πρόσωπα και μορφές)
3. Στο Βατερλώ
4. Οι Έλληνες του Βελγίου
5. Ο Σύλλογος Ηπειρωτών (ΣΗΒ)
6. Η ζωή στο Βέλγιο
7. Μια εκδρομή Αμβέρσα - Ολλανδία
8. Γαλλία - Παρίσι
9. Ματιές στην αιώνια πόλη

Πετώντας για το Βέλγιο

Παρασκευή 23 Μάη 1985.

Όμορφη και δροσερή ανοιξιάτικη μέρα.

Αθήνα - Βρυξέλλες. Πετάμε στον αέρα τρισημίση ώρες. Αφήνοντας το Ιόνιο, τ' ατσάλινο φτεροπούλι, τραβάει κατά βορρά κι οργώνει τον αιθέρα πού 'χει όλο διαφάνεια και ξαστεριά, λαγάρα. Αντικρύζουμε κάτω την Ιταλία. Χώρα με πολλές αγροικουλτούρες. Γαϊτάνια παράλια χωριά, πολιτειούλες που ασπρουλιάζουνε στο μάκρος τ' Αδριατικού πελάου. Κ' ύστερα, η αετόβουλη χαρά των ψυχών σε θωριές των Άλπεων. Αραδαριές βουνοκορφές· κι αντιλαμιπές των ηλιαχτινών

σε οροπέδιες λιμνούλες, και ιριδίσματα, από λευκές μαρμαρυγές κι αειπάρθενα χιόνια σ' αμόλευτες πλαγιές.

Μπαίνοντας στον ικάρειο χώρο της Δυτικής Γερμανίας. Κάτωθέ μας, μακρόθωροι, ατέλειωτοι κάμποι. Ευθύγραμμοι και φιδοκόγγυλοι δρόμοι, που πάνω τους σαν έντομα στραφτόβολ' απ' τον ήλιο τα τροχοφόρα, σ' αδιάκοπη μυρμηγκόθωρη κίνηση. Βαθυπράσινα χρώματα σε καμπίσκους και δάση. Κίτρινα, φυτριά κι ανθηρά, σε μια σπάνια σ' αντιθωρέματα γλύκα κι ομορφιά!

Πόλεις και χωριά κι αγροικίες, καθαρά και πυκνά. Χρώματα του Μαγιού ξομπλιστά, σα νά 'ναι περσικά αραβουργήματα χαλιά.

Θολά ποτάμια που βυζαίνουν αγάλια τα χιόνια των Άλπεων. Πάνω τους κάπου κάπου, αργοσαλεύουνε κάποια λειψά κι αραιά συννεφάκια, σαν τρανά ειρηνικά λευκοπερίστερα και κύκνοι· σα να θυμιατίζουν τη σφαίρα της άνοιξης. Οργωμένα χωράφια, χτενισμένα σπαρτά.

Μα το θέαμα τούτο δεν κρατάει πολύ. Τις γλυκόθωρες άρπες, μας τις κόβει ένα γεύμα καλό...

παγερά απάντησαν στην ερώτηση του κυρίου γενικού.

Σαν κουρδισμένο μηχάνημα έκανε πάλι στροφή, κι άρχισε ν' απομακρύνεται, σέρνοντας πίσω του μια κουστωδία από αξιωματικούς και ροπαλοφόρους μπράβους.

Αλλά, δεν πρόφτασε να περάσει την πύλη, κι αναγκάστηκε να κοκαλώσει για λίγο εκεί μπριστά στην είσοδο του στρατοπέδου, κι αυτός και όλη η κουστωδία του.

«Σε γνωρίζω από την κόψη του σπαθιού την τρομερή

σε γνωρίζω από την όψη που με βιά μετράει τη γή»!

Ακίνητοι, σε στάση προσοχής, όλοι οι νεαροί αγωνιστές άρχισαν —τραγική απόκοσμη χορωδία— να ψέλνουν τον Εθνικό Ύμνο!

Κι αυτός, ο «μέγας» γενικός στρατοπεδάρχης, αναγκάστηκε να μείνει ακίνητος, μαζί με όλη την ακολουθία του, εκεί στο έμπα του κλωβού, ώσπου τέλειωσαν τα παιδιά το τραγούδι τους. Κι ύστερα ξεκίνησε πάλι, ξεφυσιώντας σαν το θεριό, που του τσάκισαν τα δόντια και δε μπορεί πια να δαγκώσει.

Έπειτα μπαίνουμε μέσα στα όρια του Βελγίου. Δεν αργούμε και χάνοντας ύψος προσγειωνόμαστε στον Βρυξελλών τ' αερολίμανο.

Βρυξέλλες (πρόσωπα και μορφές)

Το Βέλγιο, με 30.507 χλμ. έκταση και 10 περίπου εκατομμύρια κατοίκους, έχει την ίδια χλωρίδα και φύση, το ίδιο ευμετάβλητο κλίμα με τις πολλές βροχές και την πυκνή βλάστηση· όπως οι άλλες χώρες της Ευρώπης.

Οι Βρυξέλλες είναι μια παλιά και σύγχρονη πολυδιάστατη πολιτεία, πολυπρόσωπη και πολύπλαγκτη. Την κατοικούνε Βέλγοι και κυρίως Φλαμανδοί, Γάλλοι, Άγγλοι, Αμερικανοί, Αραπάδες, Ιταλοί, Έλληνες, Μαροκινοί, Αλγερίνοι, Τούρκοι κ.α. Κύρια γλώσσα η γαλλική και η φλαμανδική. Μια πανσπερμία φυλετική, όπως είναι οι παλιοί και νέοι λογιαστοί ρυθμοί στην αρχιτεκτονική δομή της πόλης. Περιορισμένη η έκταση της βελγικής γης, μα πολύ πυκνοκατοικημένη. Βλέπει κανείς να δεσπόζουν τα μεγαθήρια οικοδομήματα της ΕΟΚ και του ΝΑΤΟ. Από το μοντέρνο Ατόμιο, αντικρύζει κανείς παντού ένα γύρω το Βέλγιο που μέσα από τις όψεις του, κι από την επιβλητική του θέα, παρατηρώντας, ξεκρίνει τ' αμερικάνικο προτεχτοράτο, με όχι σταθερή κι ευ-

Πολυκατοικίες και ναός στις Βρυξέλλες.

χάριστη οικονομική ζωή, που τη ρυθμίζουνε σκληρά ντόπιοι και ξένοι αφέντες. Κυβερνήσεις πομποδούρικές, λουδοβίκειων τύπων, με το βασιλικό ζεύγος Μποντουέν και Φαμπιόλα... Με περίλαμπρα παλάτια, καμωμένα παλιά, από τους πιο τρανούς καλλιτέχνες αναγεννητικών περιόδων, περασμένων αιώνων. Μοτίβα αρχαιοελληνικού τεχνικού πολιτισμού, με κορωνίδες αετώματα· που επιπλέον στα πιότερα μέγαρα οι κορινθιακοί και οι ιωνικοί ρυθμοί.

Η πόλη είναι χωρισμένη διοικητικά σε μικρούς δήμους. Οι παλιοί δρόμοι, με γρανιτένια καλτερίμια, όπως των άλλων πρωτευουσών της μάνας Ευρώπης. Σπίτια ψηλά κι αδερφωμένα με σκαλιστές μπορντούρες απέξω, με δίρηγες, γοθικές και τετράρηγες στέγες ρωμαϊκού στυλ. Μα και πολλά σύγχρονα πολύπτυχα κτίρια. Έξω από τα βασιλικά ανάκτορα, ως και γλυπτές, χυτές κινέζικες παγόδες. Πάρκα με άφθογα δέντρα που κυριαρχούν οι *occidentali* πλάτανοι, οι συμίδες, οι ημερο-

Λυο γωνίες των παλατιών στη «Γκραν Πλας» των Βρυξελλών.

καστανιές και τα σφεντάμια, οι φτελιές, τα κοκκινοέλατα, κ. α.

Η «Γκραν - Πλας» φκιαγμένη επί σπανιόλικης αυτοκρατορίας στα 1698, είναι από τις ωραιότερες πλατείες του κόσμου! Τετράγωνη μες στην καρδιά των Βρυξελλών· στη μέση ανθοπωλεία και γύρω - γύρω περίτεχνα παλατάκια, που θαρρείς κι έχουν κάνει ένα θαύμα πολυμήχανο, τα σοφά μυαλά και τα χέρια των απλών κι ανώνυμων καλλιτεχνών του λαού.

Μας δυναστεύει ο χρόνος.

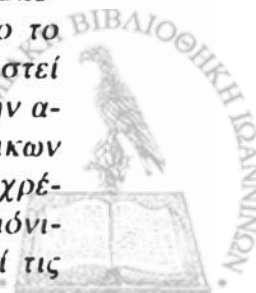
Κάνουμε μια φευγαλέα περιδιάβαση με τον πρόεδρο των Ηπειρωτών κ. Νίκο Μούτσιο. Βγαίνουμε στο «Μάνεκεν Πις». Είναι ένα περίφημο άγαλμα που παρασταίνει ένα παιδί στη γωνιά ενός δρόμου, να κατοικιάει από το σπίτι του ψηλά τους χιτλερικούς του 1940 επιδρομείς. Το παιδί κοροϊδεύει και ταπεινώνει το φασισμό...

Παραπέρα, ναοί με σκαλιστές πυραμυ-

δωτές προσόψεις και τα γνωστά κωνικά και γοτθικά σχήματα. Διάφορα αναχτορικά κτίρια μ' επιβλητικές κολωνάτες μετώπες και κιονόκρανα, με πλήθος παραστάσεις αγαλμάτων, όπως το χρηματιστήριο, το δικαστικό μέγαρο με τον καπιτώλιο τρούλο, και άλλα υπουργεία. Στην παλιά πόλη βρίσκεται και η μεγάλη αψιδωτή πύλη στο «Παλαί Ντε Σεκαντενέρ». Εκεί γύρω είναι και τα πιότερα και πλούσια Μουσεία. Εκεί γίνονται εκθέσεις, καθώς και τα Ευρωπαϊκά. Το μεγαλόπρεπο Δημαρχείο, με τις αιχμηρές χυτές οροφές, και τους πολύπλοκους μπαρόκικους ρυθμούς. Είναι τόσα πολλά τα παλιά και νεώτερα δομικά και ιστορικά διαφέροντα στις Βρυξέλλες, που ο χώρος δε μας επιτρέπει να τ' απαριθμήσουμε όλα.

Στο Βατερλώ

Νότια των Βρυξελλών 20 χλμ. είναι το θρυλικό Βατερλώ. Κάνουμε μια επίσκεψη. Εκεί ο περιηγητής που έχει και κάποια γνώση της ιστορικής και περιβόητης μάχης, ανάμεσα στις δυνάμεις του Βοναπάρτη και του Ουέλλιγκτον, διδάσκεται, προβληματίζεται, σκεπτόμενος την πανωλεθρία του Μ. Ναπολέοντα στις 18 Ιούνη 1815. Βλέπει από κοντά τον τόπο της ήττας και του ολέθρου. Καταριέται την ουτοπία, τον εγωισμό, την τρέλα κάθε επιδρομικού πολέμου. Φρονηματίζεται. Νιώθει ένα ρίγος για το αδικοχυμένο αίμα. Κάνει αναδρομή στα τρελά πολεμικά παρελθόντα. Τα κρίνει, τα συγκρίνει και τα ταυτίζει, πέρα από τις μορφές αλληλοεξόντωσης, με τα σφαγιαστικά και απειλητικά παρόντα, της αιμοβόρας και σαρκοβόρας πολεμοκαπηλίας και της «πανούκλας κερδοσκοπίας» όπως θά 'λεγε κι ο Ζαν Ζωρές. Ο ψυχικά πολιτισμένος επισκέπτης, βλέποντας από το Μουσολείο το θλιβερό τριγύρα τοπίο, θα επικαλεστεί και θα συνειδητοποιήσει πιότερο την αναγκαιότητα της κατάργησης των άδικων πολέμων· και θα νιώσει βαθύτερα το χρέος του αγώνα για την παγίωση μιας μόνιμης παγκόσμιας Ειρήνης. Αναπολεί τις

ρήσεις των προφητών:

«Φράττων τα ώτα αυτού δια να μην ακούει περί αίματος» (Ησαΐας) ή το άλλο του ίδιου: «οι λαοί να μετατρέψουν τις σπάθες εις άροτρα και τις λόγχες εις δρέπανα». Θ' αναμνηστεί λοιπόν ο προσκυνητής του Βατερλώ τ' αξιώματα της ειρήνης κι αδερφοσύνης των λαών από τον 8 π.χ. αιώνα, των μεγάλων προφητών, κι άλλων λαϊκών ηγετών, ίσαμε τα μηνυματοφόρα τραγούδια της Εθνικής Αντίστασης των χρόνων μας:

«Τι τα θέλουμε τα όπλα
τα τουφέκια τα σπαθιά
θα τα κάνουμ' εργαλεία
να δουλεύει η εργατιά».

Αλλά, πώς να γίνουν σε κάθε ρηχό και πεζό επισκέπτη, του όποιου Βατερλώ, «οι οφθαλμοί του, πηγή δακρύων, δια να κλαίει ημέραν και νύκτα τους πεφονευμένους των λαών», όπως θρηνεί ο Ιερεμίας:

Ανεβαίνεις 226 σκαλοπάτια, σ' ένα λόφο που έφτιαξαν οι γυναίκες, κουβαλώντας το ματωβαμένο χώμα με την πλάτη τους, διαμαρτυρόμενες για κάθε πολεμικό αφανισμό· και στην κορφή του έστησαν ένα μνημείο με θεόρατο λιοντάρι.

Βιγλίζοντας γύρω, απλώνεται ο κάμπος που τάφιασε τη βοναπάρτεια εξαλλοσίνη, ουτοπία και υπεροψία.

Αναθυμιάσαι την περιβόητη λέξη του Καμπρών «σκ...» στο «παραδοθείτε» του Ουέλλιγκτον... καθώς και την ερώτηση του νικητή στο νικημένο Βοναπάρτη για το ποιά δύναμη νικάει ανάμεσα στην ύλη και στο πνεύμα. Κι ο Ναπολέων καταρακωμένος του απάντησε: «Το πνεύμα».

Τούτο τ' ομαλό υψωματάκι μόνο 46 μ. ύψος σαν σύμβολο μόχτου αντιπολεμικής κατακραυγής, γίνεται κάθε ώρα κι ένα ύψος διδαχής, καθώς ορθώνεται και προεξέχει στη γύρω αιματόρουφη πεδιάδα της τρέλας του ιστορικού Μολώχ. Κι ανατριχιάζει η ψυχή τ' ανθρώπου, βλέποντας τις ζωντανές και τραγικές παραστάσεις εκείνων των μακελλάρικων γεγονότων στο με ασύλληπτη φαντασία καλλιτεχνικό ζωγραφικό πανόραμα του πύργου, που όμοιο

του έχουμε ιδεί στη Μόσχα και στο Πλέβεν της Βουλγαρίας, όπου οι Ρώσοι στρατηγοί Σκόμπελεφ και Τότλεμπεν, κατατρόπωσαν το 1877 τον Οσμάν Πλέβνα με 40.000 Τούρκους νεκρούς.

Στο Βατερλώ, που έχει και Μουσείο με κέρινα ομοιώματα των πρωταγωνιστών του ολέθρου, είναι κοντά και η συνώνυμη πόλη, με 15 χιλ. κατοίκους. Γύρω στον κάμπο, από το λόφο αντικρύζεις ΒΔ το χωριό Πρεν - Αλόντ και πιο πέρα την πόλη Νιβέρ.

Οι Έλληνες του Βελγίου

Στη χώρα τούτη βρίσκονται ακόμα σήμερα 26.000 περίπου Έλληνες. Πρόεδρος στην Ελληνική Κοινότητα είναι ο Β. Καβουζούδης απ' τη Θράκη. Τα τελευταία χρόνια απόχτησε και δική της στέγη. Υπάρχουν και οι πολιτικές κομματικές οργανώσεις. Σε κάποιες πρόσφατες εκλογές, έλαβαν το ΠΑΣΟΚ 3 έδρες, το ΚΚΕ 4, και η ΝΔ 2. Έχουν όμως πάνω απόλα και τις κοινωνικές τους οργανώσεις, τους ενωτικούς Συλλόγους· μ' άλλα λόγια τις Αδελφότητες τους. Κάθε χρόνο κάνουν μια λαϊκή πανηγυρική σύναξη 12 χλμ. νότια των Βρυξελλών στο Ίζικεν. Εκεί σμίγουν οι πιότεροι ομογενείς τρώνε, πίνουν, γλεντούν και χαίροντ' όλη μέρα με τη ζεστασιά και την αναζωπύρωση των πατριωτικών αισθημάτων, το νόστο και το έθιμο της πονεμένης Ρωμισσύνης. Γίνεται σύναξη κι αντάμωση πλατιά, κι απ' άλλα μακρινότερα μέρη. Το Ίζικεν, εί-

να ένα εξοχικό τοπίο, και γιορτάζουν εκεί οι Έλληνες κάθε Μάη στην εξοχή.

Σ' όλες τις εκδηλώσεις, διακρίνονται Πόντιοι, Μακεδόνες και νησιώτες· μα πότερο και πάνω από όλους, υπερέχουν οι Ηπειρώτες. Τους παραδέχονται όλοι.

Βρισκόμαστε λίγες μέρες ανάμεσά τους... Μας αναζητεί μια καλή Ελληνίδα που εργάζεται στη Ραδιοτηλεόραση του Βελγίου, η κ. Στέλλα και μας παίρνει συνεντεύξεις, για να προβάλλει ξεχωριστά κι επάξια τις ετήσιες γιορτές, με αφορμή τις διαλέξεις του γράφοντα... και το θεατρικό του έργο που παιζόταν εκεί. Έχει μαζί της όλο το συνεργείο της Τ.Υ.

Ο δ/ντής της Περιοδικής μας Επιθεώρησης Α. Μάλαμας σε μια συνέντευξη με την Τηλεόραση του Βελγίου. Δεξιά η κ. Στέλλα Γκλας, μπροστά σε σκηνή του Δημ. Θεάτρου.

Στο Βέλγιο, οι Έλληνες πρωτοπήγαν στα 1955. Και οι Ηπειρώτες ήταν σχεδόν από τους πρώτους. Δούλεψαν σκληρά και βασανιστικά στα θανατοφόρα ανθρακωρυχεία 1500 μ. μέσα στα έγκατα της γης. Έβλαψαν την υγεία τους ανεπανόρθωτα. Πολλοί απ' αυτούς πληγώθηκαν και αχρηστεύτηκαν. Αρκετοί μας άφησαν ζωή.

Έπειτα σιγά σιγά, μετά τις δετείς πρώτες συμβάσεις, βγήκαν από την κόλαση της μίνας κι απασχολήθηκαν σε δουλειές μέσα στις πόλεις κι έξω απ' αυτές. Άνοιξαν μαγαζιά, μπήκαν σ' εργοστάσια, έγιναν υπάλληλοι σε διάφορες επιχειρήσεις, και χαίρουν εκτίμησης και καλής φήμης στο Βέλγιο, από την ευσυνειδησία και τη φιλοτιμία τους.

Η πύλη της νίκης στις Βρυξέλλες κοντά στα Μουσεία.

Τα τελευταία χρόνια έχουν εγκατασταθεί στις Βρυξέλλες κι εκατοντάδες υπάλληλοι στους ευρωπαϊκούς και διεθνείς Οργανισμούς. Ορισμένοι μάλιστα, απ' αυτούς είναι και μεγαλόμισθοι...

Εφημερίδες στο Βέλγιο, βγαίνουν στην ελληνική γλώσσα ο «Πρωτοπόρος» που διευθύνει ο συνδικαλιστής κ. Σάκης Δημητρακόπουλος κάθε μήνα· και ο «Ευρωπαϊκός Παρατηρητής» που τον διευθύνει η κ. Ειρήνη Δημακάκου.

Στη βελγική πρωτεύουσα, περνώντας από την πλατεία της «Μπέθλεεμ Πλας» όπως τη λένε, βλέπεις εστιατόρια, καφενεία, ζαχαροπλαστεία, μπακαλομανάβικα κι άλλα καταστήματα ελληνικά. Μοσκοβολάει κνίσσα ρωμιοσύνης. Ο απόδημος λαός μας στο Βέλγιο, μόνος του, «εκ των κάτω, και εκ των ενώντων» με τους Συλλόγους του, αποκρούει όσο μπορεί τα ξένα ήθη και διατηρεί την εθνική του ταυτότητα. Αρκετοί Έλληνες στην ξενιτιά, γίνονται δημιουργικοί και προκομμένοι κύρια σαν άτομα, και προσφέρουν ευεργεσίες στο εθνικό σύνολο. Μα σαν ομάδες δεν προοδεύουν διακριτικά, μέσα σε δύσκολες συνθήκες και περιβάλλοντα διασπαστικά.

Ο Σύλλογος Ηπειρωτών Βελγίου

Ο ΣΙ'Β που διαπρέπει σε όλους τους πολιτισμικούς τομείς (θέατρο, παιδεία, τέχνες, χορό, τραγούδι κ.λπ) αν και νεοσύστατος, έχει αναπτύξει μεγάλη και ποικί-

λη πολιτιστική δραστηριότητα. Παρά τις ενδογενείς αδυναμίες, εγωιστικές τάσεις και αρνητικές κατά καιρούς αντιθέσεις, καταφέρνει πάντα να ξεπερνάει πολλές δυσκολίες. Πετυχαίνει με μια θαυμαστή και μεγαλόκαρδη ενότητα κι αλληλουχία, να καλλιεργεί τις παραδόσεις του λαϊκού μας πολιτισμού, μέσα σε πλαίσια αξιόπαινων δυνατοτήτων, συγκερασμένα με τις απαιτήσεις της σύγχρονης ζωής.

Οι Ηπειρώτες όταν πρέπει, αγαπιούνται και παραμερίζουν τις διαφορές. Ενώνονται και με θυσία του πολύτιμου χρόνου τους, εργάζονται και αποδίδουν πολλές φορές αξιοθαύμαστα έργα για το γενικό καλό.

Σκηνές από το έργο του Α. Μάλαμα «10 Όραμα του Αυτρωμού» που είχε επανειλημμένες παραστάσεις στο Βέλγιο.

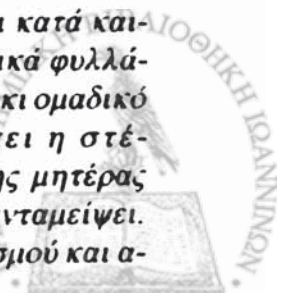
Θα μπορούσε κανείς ν' αναφέρει μερικούς του ΣΗΒ που παρουσιάζουν κάποιες αξιόπαινες πολιτιστικές ενότητες κι επιδόσεις' ιδιαίτερα στη σωστή θεατρική και μουσικοχορευτική διαπαιδαγώγηση των Ελληνόπουλων στο Βέλγιο. Υπολογίζοντας πάντα τον κίνδυνο των ξένων επιδράσεων και της αλλοτρίωσης, θωρακίζονται με τα ήθη κι έθιμα της πατρίδας

Οι πρωταγωνιστές σε μια δραματική φασί του έργου.

και των προγόνων μας. Τέτοιοι πρόθυμοι εργατικοί πυρήνες είναι κι αυτοί που πλαισιώνουν σήμερα τη διοίκηση του ΣΗΒ όπως: ο πρόεδρος Ν. Μούτσιος, ο αντ δρός Στεφ. Τζάλλας ο γραμματέας Μ. Ντούκας, ο ταμίας Ν. Κουλίσης και οι έφοροι στα πολιτιστικά προγράμματα και τη φροντίδα της νεολαίας Χρ. Αγγέλης, Θ. Μπούρμπος, Σπ. Βράκας, Ε. Μπούρμπος, Β. Γκόζκος κ.α.

Έχουν ιδρύσει θεατρικό όμιλο. Έχουν οργανώσει μουσικοχορευτικά συγκροτήματα μικρών και μεγάλων. Αγόρασαν φολκλορικές στολές και άλλα μέσα για τις καλλιτεχνικές τους ανάγκες. Έχουν νοικιασμένα γραφεία. Έφτιαξαν βιβλιοθήκη. Κάθε χρόνο οργανώνουν πολύκροτες εκδηλώσεις. Αξιοποιούν τα ταλέντα τους. Έχουν εκδώσει κατά καιρούς και διαφωτιστικά περιοδικά φυλλάδια. Κι όλ' αυτά με προσωπικό κι ομαδικό μόχθο και θυσίες. Τους λείπει η στέγη. Οφείλει η Κυβέρνηση της μητέρας Ελλάδας, να προσέξει και ν' ανταμείψει. Ιδιαίτερα τα υπουργεία πολιτισμού και α-

Ένα στιγμιότυπο από το «Όραμα του Λυτρωμού» με τη Φωτεινή Παπαδοπούλου, τον Μιχάλη Τσώτση, τον Μ. Μηνά και τον Θ. Μπούρμπο.

Σκηνή από το έργο του Α. Μάλαμα που παίχτηκε στο Βέλγιο.

Ο Καπετάν Κρομίδας απελευθερώνει τον Πελλερέν από τις φυλακές του κάστρου.

ποδήμων πρέπει να βοηθήσουν Συλλόγους που επιτελούν μια κάποια συνεισφορά στο νεώτερο εθνικό μας πολιτισμό. Να τους εξασφαλίσει ένα πνευματικό κέντρο, μια πολιτιστική εστία στις Βρυξέλλες. Να ενισχύει κάθε χρόνο τον ΣΗΒ με γερή οικονομική αρωγή. Υπάρχουν φυσικά ταλέντα που πρέπει ν' αξιοποιούνται, να βρίσκουν το δρόμο τους. Θαυμάσαμε καλλιτέχνες σαν τη Φωτεινή Παπαδοπούλου, τον Μανώλη Μηνά, τον Μιχάλη Τσώτση, που θα τους ζήλευε ακόμα και το Εθνικό Θέατρο. Ας είναι περήφανοι για τα επιτεύγματά τους. Τους ευχόμαστε να προοδεύσουν με το ίδιο ευγενικό πάθος και μεράκι, εγκαρδιότητα και φιλοτιμία. Με τη ρωμείκη ζεστή καρδιά, ας έχουν σύμπνοια, ομόνοια, και ζηλευτή προκοπή. Τα μίση κ' οι αντιζηλίες δεν πρέπει να βρίσκουν θέση στα ξενητεμένα αδέρφια, σ' όλο τον Ελληνισμό της διασποράς, να πρυτανεύει η ομοψυχία κ' η αλληλεγγύη.

Λέβ στο νώιστιφοκ νώνιζομο όκνιζεφοχ.
Π ανίτσιφχ ανίφρλοπκ ήρκιμ η ιακ οίχ
ουλύσοδοπαΠ

Χορευτικά του ΣΗΒ στο Βέλγιο.

Θεαματική φιγούρα του τσάμικου από τον Βαγγέλη Μπούρμπο.

Αριστερά διακρίνεται ο πρόεδρος του ΣΗΒ κ. Ν. Μούτσιος.

Η ζωή στο Βέλγιο

Σήμερα, η οικονομική ζωή στο Βέλγιο δεν προσφέρει σε μετανάστες και ντόπιους παρά «ισχνές αγελάδες» και ζόρικη συντήρηση. Χιλιάδες βρίσκονται σε ταμεία ανεργίας, και παίρνουν 10 χιλ. φράγκα το μήνα. Ο πληθωρισμός μεγαλώνει κι οδηγεί στο χάος. Ο τιμάριθμος είναι σι ύψη. Η φορομπηχτική πολιτική της κυ

βέρνησης του Μαρτένς, έγινε αδίσταχτη και δυσβάσταχτη για το λαό. Η αβεβαιότητα κλονίζει την εμπιστοσύνη του Αύριο. Υπάρχει και μια τρελή σκυλομανία, που μολύνει το περιβάλλον και πολλαπλασιάζει τις αρρώστιες. Οι φόροι στους εργαζόμενους που οι βασικές αποδοχές τους είναι 30 ως 40 χιλ. φράγκα, φτάνουν στο 45%. Το κατώτερο μηνιαίο εισόδημα ενός εργάτη είναι 20 χιλ. φράγκα. Αλλά και σ' όποιες μικροεπιχειρήσεις, δεν υπάρχουν περιθώρια κέρδους. Το βελγικό φράγκο, έχει 2 ελληνικές δρχ., και κάτι. Υπολογίζοντας σε δικό μας χρήμα, το ψωμί φτάνει μέχρι 150 δρχ. το κρέας 900 με 1000. Το αναψυκτικό από 80 ως 150. Μπριζόλα ή φιλέτο 800 δρχ. Ένα εισιτήριο σε θέαμα, από 500 και πάνω. Το ενοίκιο σ' ένα δωμάρι, στα παλιά στενά σπίτια, αρχίζει από 15 και φτάνει στις 65 χιλ. δρχ. Το βιβλίο με 300 σελίδες, έχει από 700 δρχ. και πάνω. Το παπούτσι το βρίσκεις από 4 ως 10 χιλ. δρχ. Ο τουρισμός είναι ελάχιστος. Η δημόσια υγεία, είναι όπως στις Ηνωμ. Πολιτείες, σε χέρια κρατικών και ιδιωτικών επιχειρήσεων. Είναι μικτή. Αλλά κι ένας ορφανός να πεθάνει... κάπου θ' αναζητήσουν ένα συγγενή του, να πληρώσει τα έξοδα.

Η ζωή στο Βέλγιο σήμερα, έγινε πολύ δύσκολη. Ένας εργαζόμενος κι άνεργος κόσμος, κρατιέται με βασανιστικές οικονομίες και στερήσεις. Κουβεντιάσαμε μ' Έλληνες και ξένους. Μας είπαν πως γίνονται στις Βρυξέλλες και πολλά κοινωνικά και ηθικά κακά...

Εδώ έχουμε συχνά και αρκετά παράξενα εγκλήματα. Μας λέει ο Μ. Ένας Ιταλός πιτσιρικάς πριν λίγον καιρό, σκότωσε δύο Βέλγους ταξιδιτζήδες, για να ιδεί πώς ξεψυχάνε!

Ήταν περίεργος βλέπετε!

Έναν Έλληνα πάλι ταξιδιτζή, πριν δύο χρόνια, τον βρήκαν σκοτωμένο μέσα στο «πορτ-μπαγκάζ». Πιο πριν κι έναν άλλον Ροδίτη... τον φόνεψε για ληστεία... ένας νεαρός Βέλγος, που σήμερα βρίσκεται έξω...

Πέρσι ο Μαρτένς ο Ε' μας λέει ο

Ν.— έριξε στο λαό 300 δισεκατομμύρια φράγκα φορολογίες' κι εφέτος άλλα 200 δις... για να καλύψει την «αγορά του αιώνα» στους αφέντες Αμερικάνους. Μας παίζει μπιλιάρδο με τη Φαμπιόλα και τον Μποντουέν...

Έδωσαν μια παραγγελία μεγάλης μηχανής ειδικών τόνων πρώτα στους Ρώσους... Και σαν τους έτριξε τα δόντια ο Ρήγκαν... ο Μαρτένς τα χρειάστηκε... Τον κάλεσε αμέσως στο Λευκό Οίκο μ' αυστηρή προσταγή κι επιτίμηση, σαν ο αφέντης το δούλο, και ακύρωσε τη Συμφωνία με την ΕΣΣΔ, ν' αγοράζει ό,τι του λείπει από τις ΗΠΑ. Σύγκαιρα, αποφασίστηκε και πλάτυνε και η εγκατάσταση των βάσεων για τους πέρσιγκ και κρούζ. Έγιναν διαμαρτυρίες, συλλαλητήρια... Μα τίποτε...

— Εδώ, το πρώτο θύμα, είν' ο εργάτης! Μας λέει ο Σ. Μαύρη ελευθερία. Τι να την κάνεις; Ποιός σ' ακούει; Και που φωνά-

Το καμένο μαγαζί του Έλληνα στις Βρυξέλλες, που τού 'βαλε φωτιά όταν επέδραμε το Μάη να του το κατασχέσει η εφορία.

ζουν πολλοί... κανείς δεν τους ακούει. Η λέξη ελευθερία, όταν ένας λαός υποφέρει... δεν έχει κανένα νόημα. Μαύρη ελευθερία! Ποιός τον υπολογίζει το φτωχό, τον απλό, τον άνεργο, το διαμαρτυρούμενο; Εδώ δεν έχουμε δώρα Χριστούγεννα και Πάσχα. Τα 14μηνα των αποδοχών, έγιναν 12μηνα. Τα επιδόματα τά 'χουνε κόψει. Ένας Παναγιώτης Μακεδόνας, έκαψε προχτές το μαγαζί του, γιατί πήγε η εφορία να του το κατασχέσει... Και τώρα, θα τραβιέται για χρόνια και χρόνια στη φυλακή!...

— Περνάει ο ταχυδρόμος, ή σφυρίζει η αστυνομία... και τρέμ' η καρδιά μας από προστίματα κι εντάλματα... Μαξ εξομολογείται με πίκρα κι αγανάκτηση και ο Κ....

Ο Π. ένας ρωμιός λεβέντης έχει εστιατόριο. Πήγαμε και φάγαμ' ένα βράδυ... Όπως μας είπε ο ίδιος, πλήρωσε ηλεκτρικό ρεύμα μόνο για το μαγαζί του πέρυσι 194.000 βελγ. φράγκα. Και πληρώνει 500.000 εφορία (ΤΕΒΕΑ) 17% (ΟΕΝΕΣΕΣ) 17% στο σύνολο των κερδών με τόκο. Και στη συνέχεια μας είπε ότι:

Πολλοί Έλληνες έχουνε φύγει από το Βέλγιο και μάλιστα νύχτα! Οι νόμοι είναι τόσο αυστηροί, που γίνονται κατασχέσεις... Κι αν κάτι δεν τους ξεφλήσεις... σε κλείνουν φυλακή. Και να χρωστάς κάτι καινούργιο στο κράτος του Βελγίου, ο νόμος είναι αμείλιχτος, και σου βγάζει και τ' όποιο παλιό με τόκο χρέος. Ακόμα και το συγγενή ενός φτωχού μπατήρη άρρωστου που θα περιθάλλουν πρόσκαιρα, θα τον αρπάξουν για τα έξοδα. Μόνο στα σκυλιά και στους τρελούς σκυλομανείς δεν έχουν βάλει ακόμα φόρους (!). Φαίνεται πως σ' αυτούς δεν τους συμφέρει.

— Αλήθεια Π. τι σκυλομανία είν' αυτή εδώ στο Βέλγιο, όταν οι άνθρωποι υποφέρουν;

— Είμαι αγαπητέ μου πυρ και μανία, γιαυτή τη βρώμικη σκυλομανία. Πρόκειται για βρωμιά και δυσωδία. Γίνανε οι δρόμοι και τα σπίτια κοπροχανεία. Πρέπει να πιάνεις τη μύτη σου σαν περπατάς στα πεζοδρόμια. Είναι μια τρελομόδα κι

αυτοί οι φιλόσκυλοι έχουν αναίδεια κι ασέβεια μπροστά στον άνθρωπο. Πολλοί ξεπέφτουν. Κι από την κέντιμη πενία τους» βγαίνουν τις νύχτες για ψαχούλεμα στα σκουπιδοδοχεία, με τα σκυλιά μαζί, να βρουν κάτι να φάνε, να ξεγελάσουνε την πείνα της ημέρας, όπως οι κειναλέοι στην Αμερική. Αυτή είναι η κατάντια δυστυχώς. Μια ξιπασμένη κυρία με το σκύλο της, την πέταξα προχτές έξω από το μαγαζί μου.

— Και πως δεν αποφασίσατε να επαναπατριστείτε;

— Μα δεν είναι εύκολο, για ορισμένους επαγγελματίες. Το κράτος εδώ μοιάζει σαν τον κλέφτη, που τον πιάνεις και τον αφήνεις, γιατί τον φοβάσαι· μα δε σ' αφήνει εκείνος... Ε, λίγο καιρό και θα πασκίσουμε να τα μαζέψουμε...

(Η Συνέχεια στο επόμενο τεύχος)

- Λάμπρος Μάλαμας

**Πολεμώντας
τους
ναζήδες**

ΔΙΗΓΗΜΑΤΑ

1
9
4
3
●
1
9
4
4

«Ελευθερο Πνεύμα»

Λαιογραφικές Σελίδες Ο Μπήλιος ο ρουσομάλλης και το «σιδερικό» του

Κίτσιου Κόκαλη

Θάητανε κανένα γκλιτσοράβδι τ' αφήλου ο ήλιος, όντας εξύπνησε το μπονόρα και γιούρντιξε στη μάνα του και τη φαγώθηκε ντερμεντέ, ναν του δώκει λιανώματα να πάει κα τον Πύργο στα χαλικιάτικα να πάρει σιδερικό, για να βγει και δάφτος στο κλαρί. «Δε μπορώ μάνα, της είπε, να γυρίζω εγώ χωρίς σιδερικό».

«Τι άντρας είμαι». «Δεν είδες τον Καραβίδα που τονε προσκυνάνε ούλοι; να μου δώκεις λεφτά να πάου κι τον κάμπο, ν' αγοράσω σιδερικό, μάνα».

«Ωλωωχ κακοπόπαθα η μαύρη!! Εμουρλάθηκες παιδάκι μου, του Καραβίδα θέλεις να μοιάσεις, φονιάς θέλεις να γενείς;

Αλλά τέτοικα μεράκια, δεν είναι από κείνα που ξανεμίζονται σαν καπινός, και το παιδί ούλο και φορτωνότανε της μάνας του ναν του δώκει λιανώματα για να πάρει σιδερικό.

Από δω την είχε, από κει την είχε τη μαυροκουρούνα τη μάνα του, που δεν την άφηνε να σταθεί σε χλωρό κλαρί — κατά που το λέμε— ώσπου από τα πολλά, απάβδισε η καψοκάρδα και του είπε:

«Μη με φορτώνεσαι βλαστάρι μου και δεν έχω η καφερή· που ναν τα βρω τα λιανώματα να σου τα δώκω;»

«Να πουλήσουμε το «Μελίσση» μάνα» της είπε.

«Αχρόνιαγο! να πουλήσουμε το «Μελίσση» και πως θα καματέψουμε παιδάκι μου, να βάλουμε μια στάλα γέννημα στ' αμπάρι για να πορέψουμε τη χρονιά, άμα πουλήσουμε το καματερό;»

Αλλά ο Μπήλιος, ήθελε ναν το έλεγε και να γενεί άντρας, αλλά νά'χει και το σιδερικό και δεν πισωγνώμιζε με τίποτα.

«Θα πουλήσουμε το «Μελίσση» να πάρω σιδερικό, ή θα πάρω τα μάτια μου να χαθώ». Γης είπε της μάνας του και της έβαλε τη φούρκα στο λαιμό.

Γώρα, θες γιατί το είχε μονοκλήρα η καψοκάρδα το παιδί, θες γιατί πίστεψε η μαυροφύρα από τα καθημερινά τα κλαφουνίσματα, που

δεν την άφηνε σε στασιό ολοημερίς κι ολονυχτίς, αναλίγωσε, κακή της μοίρα.

«Ναι θειά Κανέλα». Έλεγε στη γριά την Κιουλομήτσιενα την ταχινή το μπονώρα.

«Έχει δίκιο το παιδί· θαν το πουλήσω το καματερό να πάρει το παιδί μου σιδερικό· έγινε άντρας πλιόνε».

Η γριά η Κανέλα η μονομμάτα, κούνησε το κεφάλι κι έκρουξε σαν κουκούβάγια, δείχνοντας το μονοδόντι που κρεμότανε στ' απανουσάγονό της.

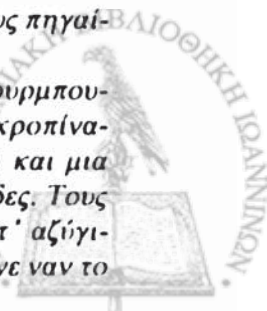
Πουλήθηκε ο «Μελίσσης» στο μακελάρη· πήρε το παιδί τα λιανώματα, τά 'κανε κομπόδεμα και τά 'βαλε κατάσαρκα.

Απόκοντα πήρε το ψωμοτάγαρο και το γκλιτσοράβδι και ξεστράτισε για τα καμπίσια τα παζάρια, εκεί που αλλάζουνε τους «Μελίσσηδες» με μπιστόλες και σιδερικά μαθές.

Ξεκίνησε από το χωργιό με το σκάσιμο της αλετροπόδας και πήγε κα τον Πύργο αγόρασε το σιδερικό, το κουμάντάρισε καλά στο ζερβί του το λαγαρό και πήρε τη στράτα τ' ανήφορου για το χωργιό, πριχού να ζυγιάσει ο ήλιος στο μεσουράνι. Πεζολατόντας χαρούμενος και γιομάτος θάρρος και σιγουριά που τον εγιόμαγε το βάρος του σιδερικού, τό 'ριξε στο τραγούδι κι αμόλικε το ζωνάρι του— που λένε να βρεθεί κανένας ναν το πατήσει για να του ρίξει στο σταυρό και νά 'βγει στο βουνό, να ξεκουραστεί κατά που ήτανε σεβαστός και ξακουσμένος κι ο καπετάνιος ο Καραβίδας.

Το κοντομεσήμερο έφτασε —που να μην έφτανε λαχτάρα στα νιάτα του και τη λεβεντιά του— στο χάνι του Κουτσιουρούμπα και κάθησε να φάει και να ξαποστάσει. Μέσα στο χάνι γλεντοκοπάγανε κάτι κλεφταλογάδες από την Τιρταία από κεί που βγαίνουνε οι ξακουστοί κλεφταλογάδες, που αλλάζουνε με μαστοριά και πειδεξιοσύνη τα χρώματα των αλόγων και τα καλιώνουνε με τα πέταλα τ' αντισρόφου, για να γελαστούνε αυτοί που τους κυνηγάνε ναν τους πιάσουνε ότι πάνε κατά κει που δείγνουνε τ' αγνάγια, ενώ του λόγου τους πηγαίνανε από την άλλη τη μεργιά.

Έτρωγε η παλιοπαρέα κάρμα μπουρμπουλιαστό αζύγιαγο (κλεφτό) και τα μπεκροπίνανε. Περαιστικοί βρεθήκανε στο χάνι και μια ζυγιά καμπίσιοι γύφτοι νταβουλιτζήδες. Τους τραπεζώσανε οι κλεφταλογάδες από τ' αζύγιαγο με μπόλικο κρασί και τους βάλανε ναν το

παίζουνε τ' αφήλου πιι, πιι, πιι, και τούμπα τατούμπα τούμπα τούμπα τουμ κι αυτοί χορευανε αρκουδιάρικα, φέρνοντας φούρλες και τραγουδώντας τα κλέφτικα. Το παλικάρι μας ο Μπήλιος αφού ερόπωσε να στηλωθούνε τα σωθικά του και ήπιε και κάμποσο ροσόλι για να πάρει την κούραση, του καπίνισε να χορέψει λόγου του και μονοστιγμής πήγε κοντά στους πιπιζιέρηδες και τους είπε να σταματήσουνε και να παίξουνε την Παπαλάμπραινα για λόγου του, και κολλώντας το τελευταίο χαρτικό από το κρέας του «Μελίσση» στο κούτελο του πρωτοπιπιζιέρη τον πρόσταξε τα παρακάτου:

«Παίξε μου την Παπαλάμπραινα ρε γύφτο και βάρει καλά το καλάμι ρε, μέχρι που να σηκώσεις την πεντάρα στον αέρα, τι έχω ντέρτι ο καφερός να φέρω κι εγώ μια φούρλα και όγιος του κοτάει να ξαμώσει»· ούλοι μέσα στο χάνι παγώσανε και σταματήσανε οι κάνουλες να τρέχουνε κρασί και τηραχτήκανε οι κλεφταλογάδες συναμεταξύ τους και συναγροικηθήκανε, ποιό νάειναι τάχα τούτο τ' αμούστακο το μαμούρι, τούτος ο ξενομπάτης που μπήκε ανερώτητα στη μέση και μας χάλασε το γλέντι.

Μονοστιγμής γιουρντίζανε κατά πάνου του και μόλις το παλικάρι τσιούλωσε τ' αφτιά κι ετοιμάστηκε να κολληθεί με δάτους, τ' ανάψανε οι κλεφταλογάδες δυο σμπάρα στο «Δόξα Πατρί», πριχού να προλάβει να τραβήξει το σιδερικό και το ξαπλώσανε το παλικάρι το Μπήλιο μας κοτζιάμου δαμάλι στο χώμα καταμεσίς στο χάνι, και πήρε το αίμα αχνίζοντας και κιούλησε μιλάβλακο· και γύρισε και διάεικε ο Μπήλιος... κι αναλήφτηκε, το νιο το ρούσο λεβεντόπαιδο κι ανέβηκε και ξεπέρασε τα βουνά και τα διάσελα και πήγε τόσο ψηλά, που πέρασε και τον Καραβίδα ακόμα, αφήνοντας τα όνειρά του στο χάνι του Κουτσιουρούμπα.

Περαστικοί βρεθήκανε στο φονικό κάτι αγωγιάτες από την Κοντοβάζαινα και φέρανε το μαύρο το μαντάτο στη μάνα του —αλλίμονο σε δάφτηνε— τη χαροκαμένη.

Σαν τ' αγροίκησε η καψοκάρδα το χλιβερό μαντάτο —που μαύρη νάητανε η ώρα— έβαλε τ' αγουρητά και τα σκουσμάργια π' αντιλαλήσανε μέσα τις χούνες και τις ρεματιές· τρομάξανε τα πουλιά στον αέρα και σκατσοχοιριάσανε οι τρίχες των ανθρώπωνε σαν αγροικίσανε κείνο το θρήνο και τον κρηπέτο και σταυροκοπηθήκανε· σταματήσανε οι λαγοί να χλοΐζουνε για ν' αγροικήσουνε το κακό και ούλα

τα σκυλιά του χωργιού ουρλιάζανε χλιβερά, θρήνο, για το χαμό του παλικαργιού.

Ούλο το χωργιό της παραστάθηκε κείνηνε τη μαύρη ώρα, και με τα πολλά τη συνεφέρανε· εφόρεσε τον αβάσταγο κόνο της και πήρε μισότρελη τη μαύρη στράτα και διάεικε πεζολατόντας με τα πόδια στον ακούτραφα αντάμα με συντοπίτες φίλους του παιδιού, ξεριζώνοντας τα μαλλιά και ξεσκίζοντας με τα νύχια τα μάγουλά της, να μαζώσει το μονάκριβό της, την καρδιά της, που ήτανε σταματημένη κα στο χάνι του Κουτσιουρούμπα.

Πάνου στο ξυλοκρέβατο φέρανε το παλικάρι οι βλάμηδες του χωργιού, που το είχανε στολισμένο μεσοστρατίς με βάγια και σμυρτιές.

Η μάνα του παλικαργιού ήταν ανήμπορη να βγάλει άχνα και ακολούθαγε το ξυλοκρέβατο μισοπαράλυτη.

Τα μάτια της είχανε στεγνώσει κλιόνες από τα πολλά τα κλάματα και λιαρίζανε κατακόκκινα σαν του λυσιδιάρικου σκυλιού.

Μοναχά τα κλαψοπούλια κράζανε χλιβερά και τα σκουσμάρια από τ' αγρίμια του λόγγου αντιλαλάγανε μέσα τα ρουμάνια και τις ρεματιές.

Και σαν έσκασε η μέρα του Θεού και ξυπνήσανε τα φτερακωτά τ' ουρανού, φουστά ολόκληρα απ' όρνια και κοράκια μαυριδερά που οσμιστήκανε το κάρμα, αλαφροπετάγανε κράζοντας το χλιβερό τους τραγούδι, και φτιάγνοντας αλώνια και γυροβολιές πάνου από το ξυλοκρέβατο που πάγαιναν τ' αδικοχαϊμένο το παλικάρι το Μπήλιο, μέχρι που φτάσανε στο χωργιό και τ' ακουμπίσανε καταμεσίς στη μονοκάμαρα του σπιτιού της.

Συνάχτηκε ούλο το χωργιό και οι θηλυκές οι ανέγκιαγες τσιούπες βαλθήκανε με ξεσυνέργεια να στολίσουνε το θεόχτιστο το κορμί του ρουσομάλλη του Μπήλιου, που ήτανε ξαπλωταργιά μέσα στο ξυλόλογο· λαχτάρα του, πόσο όμορφος ήτανε σα θεός της νιότης, σα μπουμπούκι της ζωής που δεν επρόλαβε να ξανοίξει, για να φτιάσει καρπό κι εμαράθηκε αλλίμονό του, γιατί του καπίνισε να γενεί ενώρας καπετάνιος. Σαν εκαταλάγιασε η ανατριχίλα από τον πρώτο τον τρόπο, λακίξανε οι πουλακίδες για να φέρουνε απ' ούλα τα μυρουδικά που είχανε φυτεμένα στις λάτες και τα ντενεκεδοκούτια· η μια να φέρει βασιλικό, οι άλλες τσετσέκια, ματζουράνες, δυόσμο, μελισσοχόρταρο, βάγια και δεντρολίβανο, κι ένα στεφάνι από άσπρα γαρούφαλα μυρουδάτα στεφανώσανε το κεφάλι τ' ανέγκιαγου παλι-

«Πάσχα διαβόλοι πάσχα» του Νίκου Καραβασίλη

Βαρέθηκε ο Μήτρος κοντά τα γίδια. Ήταν αντιλικάτος ο έρμος και απόστασε να γυροφέρνει τις ρούγες στο Ξεροβούνι, με το κοπάδι τ' ανάποτο· πότε χορτάτος και πότε νηστικός, πότε στεγνός και πότε βρεμένος κι είπε να το ξεκάμει.

Απόκαμε να σεργιανάει στις γιδόστρατες, γιορτή καματερή, χουγιάζοντας να σκιάζει τ' αγριοζούλαπα στο λόγγο, που βάλθηκαν αντάμα με τ' άλλα τα ζουλάπια, απόχουν από δυο ποδάργια και δύο χέργια να μην τ' αφήσουν από βετούλι για βετούλι, στο μαντρί και το πήρε απόφαση.

Το πήρε απόφαση ν' αλλάξει επάγγελμα.

Να κάνει κάτι που να το μπορεί.

Να συμαζωχτεί κι αυτός σαν άνθρωπος στο χωριό· να τον ιδεί το σπίτι του, να τον χαρούν

καργιού, κι ούλες οι χαροκαμένες οι μανάδες πήρανε τ' αφήλου και μυριολογάγανε την άνοιξη που μαράθηκε ενώρας, ώσπου τον πήρανε ωμοκράτει βλάμηδες μπιστικοί κι εργά-εργά τον πήγανε στο ψηλό το καταράχι, για ν' αγναντεύει τα διάσελα και τα βουνά που νιριαζότανε ναν τα ξουσιάζει και να γυρίζει ανερώτηγα, λέφτερος και καπετάνιος·

«Δεύτε τελευταίον ασπασμόν» έκραξ' ο παπάς κι ένας ένας με τη σειρά οι παραστεκούμενοι περάσανε και φιλήσανε κατά μέτωπο γιομάτοι κλάματα τον ήλιο που δε θα φωτίσει πλιόνες, και κατοπινά τον εσκεπάσανε σωρό ψηλά τα χώματα κι από πάνου θεμωνιά τα μυροβότανα και τα λελουδικά.

Με το στανιό και λιπόθυμη πήρανε τη μάνα του από το κιβούρι του παιδιού της κι ούλοι ένας κατόπι τ' άλλου πιασώσανε στο σπιτικό τους για τη συνέχεια της ζωής. Μα την ταχινή το μπονώρι, σαν εξανάφανε ο ήλιος για το ταχύ της ημερας και φώτισε το καμπαναργιό τ' Αι-Λιά πέρα από τα βερβιτσιέικα τα βουνά, τη βρήκανε ξερή, πάνου στα δεντρολίβανα και στ' άλλα τα μυροβότανα που ήτανε σκεπασμένο το κιβούρι του παιδιού της και τηνε θάψανε και δάφτηνε τη μαυροκουρούνα αντάμα με την καρδιά της, για να μη μείνει ο Μπήλιος μοναχός.

Κίτσιος Κόκαλης
Ο Φιδοβοτανάς

τα παιδιά του, να κοιμηθεί σε στρώμα, να φάει ζεστό ψωμί, να κουβεντιάσει με κόσμο.

Αλλά, ... σαν τι τάχα νάηταν αυτό το κάτι που αυτός ούτε άξιος ήταν να σκάψει, ούτε και κουράγιο είχε για ξένη δουλειά.

Το συλλογιόνταν ο χριστιανός, κι εκεί που το συλλογιόνταν και τον τυράγναγε, του τρύπωσε σαν από Θεού φώτιση στο μυαλό, η σκέψη να γένει παπάς.

Το μολόγησε στη νοικοκυρά του ένα βράδυ, κι εκείνη από τη χαρά της έσκυψε με σεβασμό και του φίλησε το χέρι.

Πρεσβυτέρα... κι έβανε με το νου της, από δω και πέρα, ούτε λάχανα «θα ματαπήγαινε να μάσει, ούτε ροκίσιο ψωμί θα ματακούπωνε στο γάστρο. Χωργιά, τόσα χωργιά τώρα γύρα στο Ξεροβούνι χωρίς παπά, το χωράει ο νους σου, αράδα ψαλσίματα ο βλογημένος και οι «λειτουργιές» με το σακί στο σπίτι, και τι «λειτουργιές» (!) όλες αφράτες, αφράτες και καλοζυμωμένες και το αλεύρι, περασμένο από την νιλή τη σίτα.

Ως εδώ όλα καλά για το Μήτρο. Μα από δω και πέρα η δουλειά σκόνταφτε. Σκόνταφτε στα γράμματα, κι απ' αυτά τα ξικεμένα ο έρμος δε σκάμπαζε. Κάτι λίγα οπόμαθε κρυφά απ' τον Τούρκο κοντά στο γούμενο τον. Ξάδερφο της μάνας του, που τον πήρε από παιδαρέλι να τον βοηθάει στην εκκλησιά, να τον ξελειτουργάει, τόσα χρόνια τώρα με φαμελιά και έγνοιες κοντά τα γίδια, τα λησμόνησε.

Μα και τι δεν κάνει ο άνθρωπος, καθώς λένε με τη θέλησή του, σαν τον σφίξει η ανάγκη και το πάρει απόφαση. Και ο Μήτρος, τό 'χε πάρει απόφαση, να γένει παπάς.

Βρήκε γιδάρη για το κοπάδι κι αυτός, έβαλε ψωμί στον τρουβά έγειρε ράχες και βουνά και πήγε και βρήκε το γέροντα τον καλόγερο, τον ξάδερφο της μάνας του και του είπε την απόφασή του. Εκείνος ο βλογημένος σαν τον είδε έτσι καλοϊδέστατο και αποφασισμένο, τον λυπήθηκε και του είπε «αφού ήρθες τέκνον μου και σαν είναι θέλημα Θεού κάτσε. Κάτσε να μάθεις το ψαλτήρι και τις ευχές, δε χρειάζονται για ώρες και πλειότερα· εγώ θα ιδώ ταχιά το σεβασμιότατο, θα του πάω και τίποτα σαν πεσκέσι, θα του ειπώ ακόμη πως μεθαύριο σαν πουλήσεις με το καλό τα γίδια, δε θα τον λησμονήσεις κι όλα θα σιάσουνε.

Και τό 'καμε ο... Θεός το θάμα του (!)

Γοργά και γρήγορα το σκάλωσε ο Μήτρος το ράσο κι έγινε ένας παπάς μολογάνε, σαν τι παπάς, με τα παραούλα του. Έκρουε την κα-

μπάνα, απάνω στο Τέροβο κι άχαζαν οι ράχες ως αποπέρα στη Μοι-σιωτίτσα. Χώργια στη λειτουργία έτρεμαν, τα κονίσματα από το δόξα πατρί και από το κύργιε λήησον και τό 'λεγε και το ματάλεγε με την καρδιά του και δεν το χόρταινε κι ο ίδιος.

Χώργια το βαγγέλιο, ένα απ' όλα, το καλύτερο κόντευε να το μάθει απόξω' κι όλο εκείό έλεγε σ' όλα τα χωργιά που λειτουργούσε. Τού 'χε βάλει για σημάδι ανάμεσα στα φύλλα ένα πρασόφυλλο, και τό 'βρισκε με το πρώτο.

Στην αρχή καλά και καμωμένα. Όλοι το χάρηκαν το πράμα όλοι το φχαριστήθηκαν. Από τ' ολότελα καλός και χρυσός ήταν ο παπά Μήτρος. Μα με τον καιρό, έβαλε την ουρά του ο κακός της ημέρας, κάτι χωργιανοί κοντήρεψαν κι όλο και βάνανε «αυτί» στα ψαλίσματα του παπά κι όλο και βρίσκανε πως δεν τα λέει σωστά τα γράμματα, και πως τάχα πασκίζει να τη βγάλει πέρα τη λειτουργία θυμιατίζοντας και σταυροκοπιώντας, κι όλο με το «δόξα πατρί και το κύριε ελέησον». Κι όλο και τον πείραζαν τότε κριφά και κότε φανερα. Αλλά εκείνος, το δρόμο του. «Αφού μολογάνε, ό,τι κάποιος αντίχριστος τρύπωσε κριφά στο Ιερό και πήρε από το Βαγγέλιο το πρασόφυλλο, έτσι, για να κάμει χάζι, αντάμα μ' άλλους τέτοιους, και σαν ήρθε η ώρα και το πήρε ο παπάς και βγήκε στην πύλη να το διαβάσει ανοίγοντας δεν πέτυχε το σημάδι και ψάχνοντας φύλλο το φύλλο έλεγε ώσπου να το βρει... το, «είπεν ο κύριος». Αφού το είπε καμιά δεκαριά φορές πετάχτηκε από την όξω μεργιά ένας κολοβός σαϊτάνης και του είπε «καλά παπούλημ' και σαν τι είπε ο κύριος;».

— Είπε ωρέ, να σε πάρει ο διάολος και σένα κι εκείνον όποι' πήρε το πρασόφυλλο από δω μέσα. — φώναξε οργισμένος ο παπά-Μήτρος. Του κακοφάνηκε του παπούλη, μα το συμπάλωσε μοναχός του ο δόλιος. Έτσι είναι, έλεγε μέσα του, η κάθε δουλειά έχει και τις στενοχώριες της, τίποτα δεν είναι μέλι γάλα σ' ετούτον τον κόσμο, μα όλα με τον καιρό διορθώνονται, είναι ψηλά ο Θεός που δίνει κουράγιο και φώτιση. Και διαβάζε τις Κυριακές και διαβάζε μισοβδόμαδα κι ορμήνευε τις κακονίφες ποιά γιορτή ήταν βαργιά και ποιά όχι. Πότε δίνουν λειτουργίες για τα ζωντανά και πότε για τα πεθαμένα. Πήγαινε και στα σπίτια, όπου ήτανε γκρίνια, και διαβάζε για να φύγει το σκέλισμα, διαβάζε και τα μαντριά για να κάμουν προκοπή τα πράματα. Διαβάζε και το χωράφι για τα σπορίματα, όπου τό 'λεγαν να

πάει, ποτέ του δεν είπε όχι, και τού 'χε σαν καμάρι αυτό.

Εκεί όπου σκόνταψτε, εκεί όπου ο παπούλης τα μπέρδευε και δεν μπόραγε να λογαριάσει σωστά, κι όλο και την πάθαινε, ήτανε με τις γιορτές που περπατάνε πότε μπροστά και πότε πίσω, πότε παίρνουν μέρες και πότε αφήνουν, αυτό, δεν το κατάφερνε να το βρει και σε καιρό ζύγωνε και η Πασχαλιά. Και μια και δυό κι αυτός, κίνησε και ματαπήγε στο γούμενο για ορμήνια.

Και τον ορμήνεψε ο γούμενος, και του είπε έτσι, και του είπε αλλιώς, μα ξεμπερδεμό δεν είχαν κι έκατσε ο γέροντας και συλλογίστηκε και σοφίστηκε ένα πράμα που λαθεμό δε θά 'χε.

Μέτρησε όλες τις μέρες απόλειπαν ώσπου να 'ρθει η Λαμπρή, κι απε τις έκαμε κουκιά. Ένα-δυο πλόχερα κουκιά τά 'βαλε στην τσέπη από το ράσο του πακούλη και του είπε κάθε πρωί να τρώει το δίχως άλλο κι απόνα, και άμα σωθούν τα κουκιά έφτασε η Λαμπρή με τα κόκκινα τ' αυγά.

Αυτό δεν το μαρτύρησε ο παπα-Μήτρος σε κανένα, ούτε και στην παπαδιά του είπε τίποτα, τού 'χε σε ντροπή. Και κάθε αυγή σα σκάλωνε το ράσο, το δίχως άλλο όπως ήταν ορμημένος, ροκάνανε κι από ένα κουκί και καθώς ήταν ξερά τα σκισμένα και δεν ροκανιούνταν, τα κλάιδευε στο στόμα ως το γιόμα. Δεν τότε βόθησαν και τα δόντια, έτσι με τα γούλια τα μαμάλαγε.

Μέρα με τη μέρα λιγότειαν τα κουκιά, κένταγε αγάλια αγάλια τη γης η άνοιξη και λογάργιαζε ο παπάς το τι και το πως θα γένει τη Λαμπρή. Μια μέρα, η παπαδιά καθώς ξεκρέμασε το ράσο να το βάλει παρέκτα, αναδείτηκαν στην τσέπη του τα κουκιά, τα κοίταζε η βλογημένη και συλλογίστηκε: Τά 'βαζε ο καημένος για τη σαρακοστή με τη νηστεία, να τρώει από κανένα, έτσι για να ξεκολάει το στόμα του είπε και ξάμωσε στη σακούλα οκούχε κι άλλα κουκιά και τό 'ριξε κι αυτή ένα πλοχεράκι.

Μια μέρα, σαν σώθηκε τ' αλεύρι στο σπίτι του παπά, η παπαδιά ετοιμάσε δύο μεργιές με σόδημα, το φόρτωσε ο παπάς στ' άλογο και κίνησε για το μύλο. Μα ο μύλος έκεφτε αλάργα από το χωργιό. Έγειρε ράχες και βουνά και σαν διακόψε το σύνορο και μήκε σ' άλλο χωργιό, αντάμωσε στο δρόμο δύο γυναίκες που γύριζαν φορτωμένες από το λόγγο ξύλα. Κοντοστάθηκαν να περάσει ο παπα-Μήτρος

ΣτοχασμοίΗμερολογιακές διαπιστώσεις
και παραινέσειςΤου Κώστα Τσιγάρα

24.7.79. Παλαιότερα, τ' ^{πρώην Βουλευτή} αριστουργήματα της λογοτεχνίας, όπως το «Κόκκινο και το Μαύρο» του Σταντάλ, ο «Πόλεμος και Ειρήνη» του Τολστόη, «Οι αδελφοί Καραμαζώφ» του Ντοστογιέφσκη κ.λπ. που χρειάζονται πολλές ημέρες να τα διαβάσεις, ο κινηματογράφος τα έκανε έργα για δυο - τέσσερις, έξη το πολύ ώρες.

Τώρα τα μέτρια και ανούσια μυθιστορήματα, που τα διαβάζεις σε 2-3 μέρες, η ελληνική τηλεόραση τα κάνει σήριαλ, που διαρκούν μήνες και χρόνια!

15.8.79. Το μεγαλύτερο ποσοστό των ανθρώπων στην κάθε χώρα γίνονται όπως τους θέλει το καθεστώς που είναι στην εξουσία. Γίνονται χριστιανοί, ισραηλίτες, υπαδοί του Ισλάμ, βουδιστές, με αστική νοοτροπία, με

και χαμηλοκοιτάζοντας του είπαν «Χριστός ανέστη παπούλη». Του κακοφάνηκε λίγο στην αρχή, μα έδωσε τόπο στην οργή και τράβηξε το δρόμο του. Δεν έφταναν οι άντρες είπε μουρμουρίζοντας αναπόδιασαν τώρα και οι γυναίκες, Κύργιε λήσον.

Παρέκια, παρέκια, συνάντησε κι άλλον κι άλλον, και όλοι σαν και να ήταν ορμηγεμένοι τό 'λεγαν «Χριστός Ανέστη παπούλη». Κάκιωσε κι αυτός κι έκαμε πάλι το σταυρό του, μωρέ συγχώραμε Θε μου όλοι σήμερα κατσιούλα τον έχουνε το σατανά. Όλοι, συρκοί -- θηλκοί τον ίδιο χαβά τραβάνε, και πάει στο δρόμο του μουρμουρίζοντας ακόμα —οι κερατάδες, ορμηγεμένοι είναι σήμερα να μου κάμουν σιακά, αλλά, σε ποιόν φουρτούνα τους και χαλασιά τους σε μένανε όπου... Ώσπου να το καλοσυλλογιστεί έφτασε στο μύλο, και καθώς κράτησε τ' άλογο να το ξεφορτώσει, δίπλα στο πεζούλι πήραν τα μάτια του τσιόφλια από κόκκινο αυγό, το ίδιο και παρέκια. Το πονηρεύτηκε το πράμα. Μωρέ, είπε, θέλεις αλήθεια να... και βάζοντας το χέρι στην τσέπη με τα κουκιά, τότε κατάλαβε ότι κάτι τού 'χαν σκαρώσει, κοιτάζει, και τι να ειδεί, άλλα μαύρα κι άλλα άσπρα κι άλλα παρδαλά, θησαυρό κουκιά, λες και τα γεννοβόλησε η τσέπη του η βαθιά του ράσου του, που οι παπάδες τη λένε «αντερί».

Ετούτα, σλλογίστηκε ο παπάς, δε σώνονται

πραγματικές σοσιαλιστικές αρχές, ή με ψευτοσοσιαλιστικές αντιλήψεις κ.λπ.

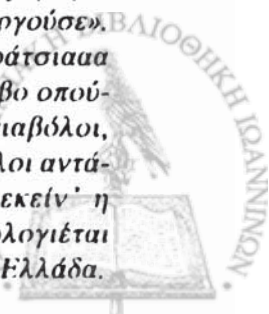
17.8.79. Οι θρησκείες λεν ότι ο Θεός έπλασε τον κόσμο και τον άνθρωπο! Η αλήθεια είναι πως ο άνθρωπος έπλασε το Θεό, και τον έπλασε ανάλογα με το βαθμό της εξέλιξης των γνώσεών του. Στα πρωτόγονα χρόνια θεοποιούσε βράχους, βουνά, ζώα ή μεγάλα πουλιά. Αργότερα έπλασε τους δώδεκα θεούς στον Όλυμπο και τους Βούδες και Δαλαϊλάμες στην Άπω Ανατολή. Όταν μπόρεσε κι ανέβηκε στον Όλυμπο και είδε πως ο Όλυμπος δεν ήταν παρά ένα βουνό, όπως και τ' άλλα, τότε έπλασε τον ένα Θεό στον ουρανό!

21.8.79. Η Σαλώμη, κάτω απ' τις ραδιουργίες της αμαρτωλής μητέρας της, ζήτησε και πήρε «επί πίνακι» το κεφάλι του βαφτιστή Ιωάννη, ο οποίος ξεσκέπαζε και μαστίγωνε τον αυταρχισμό, τις ανομίες και τις αθλιότητες της Ηρωδιάδας και του Ηρώδη.

τα ρημάδια μακάρι να μαρκιούμαι όλον το χρόνο. Και σαν πήγε πάλι ο νους του στους χωργιανούς, τότε ήτανε που άναψε από το κακό του. Μα σαν άγιος που φανταζότανε πως ήταν, κράτησε το θυμό του για ώρα και δεν τό 'δειξε.

Πήρε σειρά στο μύλο, άλεσε, και ώρα δειλινό με τ' αλεύρι φορτωμένο στο ντουρή του, πήρε πάλι τον ανήφορο για το Τέροβο...

Σαν κοντοζύγωνε στην κορφή στη ράχη δειλίνιασε για καλά. Εκεί κράτησε, μολογάνε, τ' άλογο ο παπάς, πήρε κι αυτός μια ανάσα, αγνάντεψε γύρα τα χωργιά οπόμεινε το ποίμνιό του, συλλογίστηκε για λίγο, μα.. άσωτος τόπος, ρέματα και λογκάδια, βουνά και σπανοράχια γιομάτα μαχαλάδες, που να πρωτοπάει; Πότε να πάει και ποιόν να πρωτοχριστιανέψει; Σταυροκοπήθηκε κι αυτός μοναχός του πέντε -δέκα βολές, κατά το χρέος, εκεί απάνω στ' ανάραχο, πήρε με παράπονο μια βαθιά ανάσα και μ' όση δύναμη είχε στα στήθια του, έκραξε ουρλιάζοντας κι αγνατεύοντας τρογύρω ένα, ένα στα χωργιά που «ιερουργούσε». «Μούλιες και Λαγάτορασα, Μπουράτσιασα και Βαρλάμνιι, κι εσύ δγιαβολοτέρωβο οπού-εισαι πίσω απ' το βνοοό, πάσχα, δγιαβόλοι, πάσχααα». Έτσι χριστιανεύτηκαν όλοι αντάμα εκείνη τη βολά, κι έμεινε μύθος εκείν' η πασκαλιά, μύθος σιακάδικος, οπού μολογιέται και τον ξέρουνε σχεδόν σε όλη την Ελλάδα.

Σκέψεις και Αφορισμοί

του Γιώργη Κατσίμπα

Οι «ξύπνιοι» δεν αμαρτάνουν σε βάρος τους
αλλά σε βάρος των άλλων
που φέρνουν και την ευθύνη για τούτο.

Οι μεγάλοι στρατηλάτες κηρύχνουν πολέμους
οι «μεγάλοι» ποιητές σκαρώνουν ποιήματα
για Θερμοπύλες και Ιθάκες.
Η τιμή ανήκει σ' αυτούς που μιλάνε για Θερ-
μοπύλες
κι όχι σ' όσους τις φυλάνε.

Ομιλούν απ' τους εξώστες
«περί ελευθερίας» του 21 και του 41 - 44.
Για «Λευτεριά» ούτε κουβέντα.

Πάνω απ' το κεφάλι τους το συμφέρο.
Κάτω απ' τις σόλες τους το συμφέρο των άλ-
λων.

Αστέρια και κράνος, στο Μάλι - Σπάτ.
Ο ψειριασμένος γιακάς στα χιόνια του Τεπε-
λενιού.
Ο ίδιος, σαν τον ψειριασμένο γιακά
πίσω απ' τα σίδερα.

Καταγραφή: Εκείνοι μετρούσαν το βιός τους,
αυτός τις ανομίες τους.

Η Αθηνά δεν εγκατάλειψε την Αθήνα
αλλά η Σοφία της.
Γι' αυτό ο χρυσός Αιώνας παρέμεινε ένας.

Για να πουν τον καλό λόγο που δεν πρόφτα-
σαν,
πισωγυρίζουν την ύστατη στιγμή οι νεκροί.
Ποτέ πια. Η Σιωπή...

Χιονονυφάδες απ' τους ωκεανούς στο παραθί-
ρι.
Μήνυμα της άνοιξης ή της μεγάλης φυγής...

Ορίστηκε για τον Εικοστό Αιώνα το ραντεβού
μας.
Ας πούμε Καλημέρα, Καληνύχτα πριν φύγου-
με.

Έψαχνε για τη σκιά του.
Τον εγκατέλειψε. Ήταν αχάριστος.

Οι θεοί έστειλαν την κακία
για να υπάρξει Αρετή.

Και για να υπάρξει πατριωτισμός
ο διάβολος έστειλε τον «εθνικόφρονα».

Η ιστορία έπαψε νά 'ναι η γριά κόρνη.
Είναι η θυγατέρες της.

Χρέος των ποιητών: να διδάσκουν την Αρετή.
Κι έχει ολοσδιόλου εξαντληθεί
απ' τη σπατάλη τιμώντων και τιμωμένων.

Λένε οι λύκοι: Αν αφήναμε όλα τ' αρνιά
δεν θα υπήρχε χορτάρι στη γή.

Χιονίζει να λευκανθεί το μέτωπο της γης
βρέχει να ξεπλυθεί ο ρύπος.
Και παρά τον λαμπρόν ήλιο
ο πάγος κυριαρχεί στην καρδιά της.

Ήταν άρρωστος και σώθηκε, λέει.
Απ' την επιδημία της αφάνειας ποιός θα μας
γλιτώσει;

Η περιβολή δε σώνει τη γύμνια μας,
την περιβάλλει.

Γυμνοί, ξεχνάμε τη γύμνια μας
με μια γραβάτα.

Η θεία δημιουργία
δεν έχει ανάγκη απ' το φύλλο της συκτής.

Αν οι εικόνες έβλεπαν τ' αγάλματα
θα γίνονταν εικονοκλάστριες.

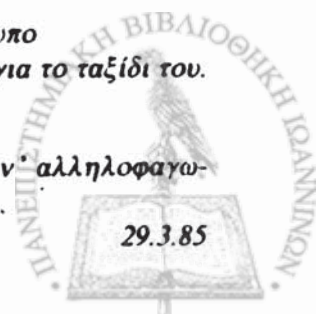
Αν δε βρίσκεις ψήγματα Σοφίας μέσα σου,
περιττεύει η αναζήτηση.
Το άγιο πνεύμα δεν επιφοιτεί κάθε μέρα.

Αοιδοί και συνθέτες βρήκαν τους ήρωες
σε ξένες Ηπείρους και τους τραγουδούν.
Ο δικός μας τόπος έχει στερέψει.

Όταν το χέρι προσφέρει
η καρδιά τοκίζει.

Με τις αποσκευές των παιχνιδιών του
αποδήμησε το γατάκι.
Και τώρα σε κοιτάζει περίλυπο
ικετεύοντας το στερνό χάδι για το ταξίδι του.

Οι άνθρωποι;
Αφαιρέστε τα φίμωτρά τους ν' αλληλοφαγω-
θούνε.

Οι Συγγραφείς και τα Βιβλία

Μικρές αξιολογήσεις, παρουσιάσεις, γνώμες και κρίσεις

Από τον Λάμπρο Μάλαμα

Κάνω κριτική δημιουργώντας και όχι ψάχνοντας να βρω λάθη
Μιχαήλ Άγγελος

Φάνη Μούλιου: «Η Φαμίλια των Λιστινών» Αθήνα '84, σελ. 126. Ένα αδρό νεοθηγογραφικό και ρεαλιστικό μυθιστόρημα. Είναι το ένατο βιβλίο του Ηπειρώτη και Πειραιώτη λογοτέχνη. Γραμμένο με ιδιαίτερη πείρα, μαστοριά και γνώση, πυκνή ουσία και τρανταχτές εικόνες. Στις σελίδες του, ξετυλίγει την πορεία και την υπόσταση μιας οικογένειας των Λιστινών κοντά στην περιοχή Φιλιππών Θεσπρωτίας, με συμβολικό όνομα το χωριό Πέτροβο, που είναι το χωριό του η Λίστα.

Οι εποχές δράσης των ηρώων του, ξεκινάν από την τουρκοκρατία, περνάν περιτομικά την απελευθέρωση, τη δικτατορία του Μεταξά, την Αντίσταση, και φτάνουν στον εμφύλιο, όπου το τέλος εξαφανίζει το δυναμισμό και την ακμή του. Κι έρχεται η παρακμή στην οικογένεια, που γίνεται μπουχός και άνεμος και λήθη, για να κρατήσει ο γύφτος λαός στ' όνομα του Κοτσυφάκου τη μνήμη και την αξία της, δίνοντας ο σ. το μήνυμα μιας καινούριας ζωής. Ζωνιανή κι ανάγλυφη μας δίνει ο Μ. πότερο την ατμόσφαιρα της οθωμανικής σκλαβιάς, με ληστές, αγάδες κι ερυννίες, μιζέριες, προλήψεις και δυσειδαιμονίες, εύκολες, αποδημίες, φόβους κι ανησυχίες. Τότε, που η ζωή του ρωμιού και η τιμή της γυναίκας, αφήνονταν σε μια πεντάρα έλεος του μπέη, του ληστή, του αφέντη. Ο σ. αποκαλύπτει πτυχές μιας παλιάς χωριάτικης ζωής γεμάτες κρουστές και πικρές αλήθειες με αφηγηματική ζωντάνια και δραματικό υπόβαθρο. Κάνει μια κατάδυση στο ριζιμίο το βίο των προγόνων μας. Γερά αγκωνάρια του υλικού του, η σωστή κι εκφραστική ψυχολογία των απλών ξωμάχων και η αναθηματική κι εντυπωσιακή λαογραφία, η αγνοημένη από τους νεότερους στα παλιά ήθη κι έθιμα, κύρια της τραχιάς και στερημένης αγροτιάς. Ταυτόχρονα, εκθέτει τον αυταρχισμό και το δεσποτισμό. Βασικό προτέρημα του έργου η αντιστοιχία της χαμοζωής και των βασάνων μιας οικογένειας, που ενσαρκώνει και αντανακλά τα ψυχικά και πνευματικά δεσμά και την παλικαριά ενός ολάκερου λαού, όταν στέναζε κάτω από αφόρητες, κατωστάσεις δυστυχίας, μα και που αντιδρούσε ανάλογα με τον ενστικτώδη συναισθηματικό δεσμό του, χάρη στην παραδοσιακή φημιλιάρικη πειθαρχία.

Να ένα έργο γνήσιο, πρωτότυπο που εκφράζει με

διδασκτική ανατομική ψυχολογία και τέχνη, το μερικό στο γενικό: ένα, από τα πιο μαστορικά και συγκινητικά έργα του Φ. Μούλιου, που έσκυψε με πόνο και λατρεία στις ρίζες του τόπου του, κοντά στο βουνό της Μουργκάνας κι έσμιξε αρμονικά την ηθογραφία με το ρεαλισμό, και που θυμίζει κάποια ξακουστά ιρλανδικά και λατινοαμερικάνικα μυθιστορήματα. Αλλά, σου προσπορίζει και αναμνήσεις από έργα αδελφών Βαλκάνιων συγγραφέων, σαν του Βάζωφ, του Ιόφκωφ, του Μιγκένη, του Σιουτερίκι κ.ά.

Όσο για τη χώρα μας, τέτοιες περιστάσεις, πολύ ελάχιστα πέρασαν σε πλατιές διαστάσεις στη σύγχρονη λογοτεχνία μας. Και τούτο γιατί, οι αλληπάλληλες δουλείες, διαδέχονταν η μια την άλλη, με γοργό ρυθμό: και οι ευάντοχοι λογοτέχνες, ελάχιστα κατόρθωναν από τις δύσκολες συνθήκες, την αγραμματοσύνη του λαού, και προπάντων την πολιτειακή αδιαφορία και καταφρόνια, να τις προλαβαίνουν και να τις απαθανατίζουν όλες αυτές τις καταστάσεις. Άξιος λοιπόν ο μισθός του Φάνη Μούλιου, που μας χάρισε με το δυναμικό ταλέντο του, ένα λογοτεχνικό και διδακτικό επίτευγμα, γεμάτο αδρές περιγραφές και πρωτοσύλληπτες γοητευτικές παρομοιώσεις, με τη φαμίλια του Αλέξη, Ανέστη Λάμπρου και Θεόφιλου Λιστινών.

Γιώργου Ι. Μυρσιώτη: «Μαρίνος Αντύπας. Η Σοσιαλιστική του Δράση και η Δολοφονία του». Αθήνα '85, σελ. 54. Σ' αυτό

το βιβλίο του ο Μυρ. μας δίνει την πιο υπέροχη, περιεχτική και πυκνοσυνθεμένη ανάλυση του βίου και της πολιτείας, της προσωπικότητας και της δράσης του θρυλικού ηγέτη του λαού μας, του τέλους του 19 και των αρχών του 20 αιώνα Μαρίνου Αντύπα. Μ' ένα λόγο στερεό, γλαφυρό, τεκμηριωμένο κοφτερό και παλικαρίσιο, ο Μυρ. προσφέρει όχι μόνο τον Αντύπα που πέρασε στο μύθο και στο θρύλο, παρά και τους άλλους συνεργάτες του, στο σκληρό αφυπνιστικό αγώνα των πρώτων σοσιαλιστών στην Ελλάδα. Παράλληλα στη ντοκουμενταρισμένη εργασία του, ξεκαθαρίζει, αποδειχνει και φωτίζει ολόπλευρα την αγωνιστική ιδεολογία του Κεφαλλονίτη οδηγητή, που δεν είχε σχέση με τον αναρχικό και

τον ουτοπικό Σοσιαλισμό, παρά μονάχα με τον επισημονικό, κι ας μην είχε ακόμα σπαργανωθεί στη χώρα μας τότε ο μαρξισμός. Σε μικρά κεφάλαια και με ατράνταχτα στοιχεία, περιγράφει τους αγώνες, τους κατατρεγμούς, τις δίκες και τις φυλακίσεις του Αντύπα από το φεουδαρχικό κατεστημένο. Αλλά και κάθε αντίδραση από την ολιγαρχική καθεστηκυία τάξη στη λαοσωτήρια δράση του.

Με απόλυτη εθνική παιδευτική συνείδηση απέναντι στην ιστορική αλήθεια, ο Μιρσιωτής προσωποποιεί έτσι την ψυχή και το πνεύμα, την αγωνιστική λεβεντιά κι αυτοθυσία του ίδιου του λαού μας, μέσα στη διαχρονική αντιστασιακή του πάλη. Ο σ. δίνει μαζί και τ' όραμα και το μήνυμα της διάπλασης, μιας ανθρωπιστικής και λαϊκής παιδείας, για έναν καινούργιο κόσμο δημιουργικής ομορφιάς και παλλαϊκής ευδαιμονίας. Άλλωστε αυτό το είχε πετύχει κι από το έργο και την προσφορά του στην Εθνική Αντίσταση του ΕΑΜ-ΕΛΑΣ όταν συνεργαζόμενος με τον κορυφαίο, κολιφωτισμένο και άγιο παιδαγωγό μας Μ. Παπαμαύρο, έδωσαν το αθάνατο διαμάντι Αναγνώστικό «Ελεύθερη Ελλάδα». Το «Μαρίνο Αντύπα» του, τον κλείνει ακόμα και με την παρακάτω νύξη, παρατήρηση και προτροπή: «Ανοιχτό παραμένει ακόμα και σήμερα το θέμα της απαλλοτρίωσης των τσιφλικιών της περιοσίας των μοναστηριών και των βασιλικών κτημάτων...».

Ανδρέα Α Μπούτσινα: «Η Φραγκοκρατία στην Ηλεία» (1205 — 1478). Αθήνα '85, σελ. 248. Ο κ Α. Μπούτσινας διεκδικεί αναμφισβήτητα και δικαιωματικά μαζί και με το έργο του «Αρχαία Ήλιδα» τον τίτλο του πιο σεμνού και υπεύθυνου ιστορικού συγγραφέα της Ηλείας. Με το δικό του, το μέλλον να του χαρίσει τις δάφνες που του ανήκουν. Τίμια, σοβαρή κι ειαίσθητη ιδιοσυγκρασία ο Μπ. δουλεύει με συνείδηση ευθύνης και βαθιά πατριδολατρεία πάνω στο δι-σειρένητο τομέα και ανασταίνει και ζωντανεύει με πίοτερο κι άπλετο φως, μορφές και αλήθειες, από τη συγχισμένη και σκοτεινή φραγκοκρατία στην Ηλεία, σε περίοδο πριν τη δύση και την κατάρρευση του Βυζαντίου. Στο πολύτιμο τούτο έργο, ακολουθεί και δεύτερος τόμος. Τον παρόντα πρώτο, τον αφιερώνει στον αλησμόνητο φίλο Τάκη Δόξα. Οι αναφορές και οι διαστάσεις στους τοτινούς επιδρομείς και κατακτητές της βυζαντινοκρατίας και φραγκοκρατίας του Μοριά, δίνουν μια γενική εμπεριστατωμένη και τεκμηριωμένη εικόνα και περιγραφή της μακρόχρονης και πολυτάραχης εκείνης περιόδου. Ο λόγος του είναι στρωτός, γλαφυρός και καθάριος και χάρη να διαβάζεις τα 25 κεφάλαια του έργου που χωρίζονται σε δύο μέρη, για τους Σταυροφόρους και Βυζαντινούς στο Μυστρά και στη νότια Ελλάδα, για τους Φράγκους, τα πριγκιπάτα, τους Βιλλεαρδουίνους, τους Καταλάνους, τους Αλβανούς, τους Βαρώνους κι όλους τους ξενοκράτες. Αν υπήρχε Ακαδημία με τη βενουχούς ζωντανούς, αντικειμενικούς και

δίκαιους, θα 'πρεπε τέτοια έργα σαν του κ. Μπούτσινα με γλωσσάρια και βιβλιογραφίες να τα βραβείει.

Γιάννη Γ. Σάρρα: «Ιστορικά — Λαογραφικά περιοχής Ηγουμενίτσας 1500 — 1950». (Αρβανιτικές παροιμίες-τραγουδιάντοκουμένα και άγνωστα στοιχεία) Αθήνα '85,

σελ. 710. Ο με αδιάπντο κέφι και ζωντάνια, αδιάκοπη κλίση και τάση, ανησυχίες και φιλοδοξίες στα γράμματα. Θεσπρωτός, σατιρικός ποιητής Γιάννης Σάρρας, αυτή τη φορά, μας ξάφνιασε αληθινά με τον όγκο ενός νέου βιβλίου του. Η καταπόνητη έρευνα και μελέτη του, η πολυσχιδή και κοπιαστική εργασία του, η επιμέλεια και η κωδικοποίηση του ιστορικού και λαογραφικού υλικού του, δείχνει το ευγενικό του πάθος και το φιλόπονο μεράκι στο λαϊκό μας πολιτισμό. Στο έργο του αυτό που ταυτίζεται δικαιωματικά με τη ζωή και το λαό της Θεσπρωτίας, αξιοποιεί ανθολογημένο κι αντανακλαστικό 450 χρόνων βίο και υπόσταση 12 χωριών ΒΔ της Ηγουμενίτσας. Αντιπαραθέτει με πλούσια βιβλιογραφία πολλά συνθετικά στοιχεία αυτής της περιοχής, στην πορεία της ιστορικής, κοινωνικής και πολιτιστικής εξέλιξης του λαού της. Ο Σ. παραθέτει στις σελίδες του, τα κύρια χαρακτηριστικά, που σημάδεψαν τον καλύτερο και το νεώτερο κοινωνικό βίο των Θεσπρωτών. Το βιβλίο είναι χωρισμένο σε 6 μέρη. Στο πρώτο έχει: εμφάνιση, οργάνωση κι επιβίωση του πληθυσμού από το 1500 ως το 1800. Στο δεύτερο δράση σ' όλους τους τομείς ως το 1913. Στο τρίτο, περιλαμβάνει λαογραφικές παραδόσεις και αποχρώσεις. Στο τέταρτο, τη ζωή μέχρι το 1940. Στο πέμπτο, 1940 — 45 τα γεγονότα της Κατοχής και στο έκτο αναφέρεται σε μεταπελευθερωτικούς καιρούς. Ο σ. χρειάστηκε πολύ χρόνο και ζήλο για τη συγκομιδή και την αλληλουχιακή αντιπαραθέση του υλικού, συγκερασμένοι με δικές του βιοματικές αφηγήσεις στα νεώτερα χρόνια. Αξίζει συγχαρητήρια για αυτόν τον πολυσέλιδο μόχθο του.

Αλέκου Φ. Καλλίνικου και Σπύρου Δενδρινού: «Ιθάκη - Ιτάκα, Ιτηάκα». Αθήνα '85, σελ. 120. Είναι μια πολυτελέστατη έκδοση σε μακρόστενο σχήμα με πρωτότυπη διάταξη ύλης, σε 3 γλώσσες: Ελληνικά, αγγλικά και ιταλικά. Πλούσιο περιεχόμενο για όλα τ' αρχαία ιστορικά και τα νεώτερα τουριστικά ενδιαφέροντα του θρυλικού νησιού του Οδισσέα, του ωραίου και νοσταλγικού για πατρίδα ομηρικού μύθου. Πολλές έγχρωμες φωτογραφίες και χάρτες που ζωντανεύουν παλιές και νέες εικόνες του Θειακιού, τόσο καθάριες και καλοβαλμένες που σε γοητεύουν και σε γεμίζουν υπέρτατη αισθητική χαρά. Το ιλουστρασιόν χαρτί, δίνει περισσότερη χάρη κι ομορφιά. Μια ομορφιά βιβλίου, λόγου, εικόνας, στην κυριολεχτική της έννοια, της αρμονίας όλων των στοιχείων του αντικειμένου.

Με το σφυρί στα Καμώματα

Αλλότρια-συναφή και παραταιρα..... Του Άλκη Φωτεινού

Οι τιμές στο Γιάννη Κάτρη και τ' αδικημένο πνεύμα

Όταν πέθανε ο κορυφαίος κι ένας από τους μαχητικότερους δημοσιογράφους και συγγραφείς του πολιτικού δοκίμιου και της προσούρας των ημερών μας, ο γενναίος αγωνιστής και φίλος Γιάννης Κάτρη στις 17 του Μάη, ενταφιάστηκε στο νεκροταφείο Ζωγράφου. Εκεί λοιπόν στην κηδεία του, παραβρέθηκαν μόνο 100 με 150 άνθρωποι συγγενείς και φίλοι του, καθώς και υπουργοί όπως οι κ. Κακλαμάνης, Κατσιφάρας κ. ά. Η κυβέρνηση κατάθεσε στεφάνι. Κανένας υπουργός δεν τον αποχαιρέτησε, όσο ο Κάτρη κι αν βοήθησε τον φίλο του πρωθυπουργό, την κυβέρνηση και ολόκληρο το προοδευτικό Κίνημα, γιατί ανήκε στην ηρωική γενιά της Εθνικής μας Αντίστασης.

Ένας πρωτότυπος και υπαδειγματικός θα λέγαμε τουριστικός οδηγός, που ανάμεσα στην πληθώρα των άλλων οδηγών, ξεχωρίζει και λάμπει για τη ρωσική και συνθετική δομή του, για το άριστο υλικό και το πάντρεμα της ιστορίας με την εξέλιξη. Την παγκόσμια, κι αναιώνια, διδαχής και γοητείας ομηρική εποποιία, που έκανε την Ιθάκη το διασημότερο νησί του κόσμου. Τη σύγχρονη παράδοση και κάθε πολιτιστική αξία του χιλιετραγουδισμένου κι αγαπημένου ελληνικού νησιού. Ο κ. Καλλίνικος γιατρός στην Αθήνα, αλλά η καρδιά του χτυπάει για το θειάκι κ' η ψυχή του δόθηκε ολόκληρη μέσα σ' αυτό το βιβλίο. Ο τρίγωνσος αυτός οδηγός, το υπέροχο αυτό εγκόλπιο για την Ιθάκη, ευχόμαστε ν' αποδώσει τους καρπούς που προσδοκούν οι συγγραφείς του, γιατί πολύ δούλεψαν για το μοναδικό και μνημειακό τούτο έργο.

Στεφανίας Καλού: «Εκείνος της έργα φ.ε». Αθήνα '85 «Νέα Σκέψη», σελ. 76. Η αγαπητή και σεβαστή ποιήτρια Στεφ. Καλού της γενιάς του 1950-60 που έχει μια μακριά θητεία στη ρομαντική και ρεαλιστική κοινωνικοπολιτική ποίηση, τύπωσε με τον παραπάνω τίτλο ένα υλικό απόθεμα, από συμπυκνωτικά και συγκινητικά βιώματά της. Η Καλού ζει τη μοναξιά της που την ενσωματώνει ευγενικά και τιμια στο γύρω της κόσμο, μ' ένα θαρραλέο

Ευτυχώς όμως, που τιμήθηκε από εκπροσώπους της, σαν τον παλαιόμαχο αγωνιστή Νίκο Καραντινό που εγκωμίασε πληρέστερα τη δράση και το έργο του, καθώς και ο κ. Ε. Μαχαιράς κ.ά.

Όμως είναι αίσχος, που στη χώρα μας, δεν τιμούνται όπως τους αξίζει, οι πνευματικοί αγωνιστές. Αν ήταν κανάς τραγουδιστής, μουζουκτής ή ποδοσφαιριστής, θα ξεσηκώνονταν πλήθη λαού στην κηδεία τους και δάση τα στεφάνια... όπως με Ξυλούρη, Τσιτσάνη κ.λπ. Δυστυχώς εδώ στην πνευματομάνα της Οικουμένης Ελλάδα, το πνεύμα καταφρονείται, και παραμένει φτωχοσυγγενικό κι αδικημένο! Αυτό, μαρτυρεί τη στάθμη και το επίπεδο του νεώτερου πολιτισμού μας.

Συμβολικό πολλές φορές στην τέχνη της παρών και πάνω στα αιτήματα των καιρών. Ενώνει την ποιητική της σκέψη με κρουστές εικόνες της ζωής. Με «επιστολές, λυρικές αφηγήσεις μακρινά ταξίδια, σκέψεις» και μια σκιαγραφία του αλησμόνητου λόγιου και φίλου των λογοτεχνών και καλλιτεχνών Μάριου Βαϊάνου. Γνώρισμα κύριο των ονείρων και η εκτίμηση σε ό,τι άδολο και περασμένο γνωρίζει και αγγίζει η ψυχή της. Η Καλού αρέσκεται κι αγαπάει την ομορφιά και την αγνότητα σε πρόσωπα και πράγματα που θέλει να τα μετουσιώνει και να τα προβάλλει, με τη σεμνότητα και την εναισθησία της και με δροσιά και χάρη. Γιαυτό κι έχει καταξιωθεί στη συνείδηση του λογοτεχνικού μας κόσμου.

Βαγγέλη Κ. Μανώλη: «Ποιήματα» (Α - διάβαση - Νυχτερινό δρομολόγιο). Θεσσαλονίκη '85 σελ. 24. Ένας νέος ποιητής που από τα πρώτα του εκδοτικά ξεκινήματα, αποδειχνει ταλέντο με ειλικρινό αίσθημα και φαντασία. Μια πικρόγευστη από την ηθική χρεωκοπία της αστικής μας κοινωνίας ποίηση, μ' ελκυστικά πραγματιστικά στοιχεία. Στίχοι που αντικαθρεφτίζουν εικόνες μεταπτώσεων από το πρόσωπο αυτής της κοινωνίας. Χαρακτηριστική αδυναμία η απαισιοδοξία και αρετή του ελπιδοφόρα, η πίστη κ' η εμμονή στη δράση και στην αγάπη.

Ο Παλαμάς για τις «μεγαλοσύνες»

«Υπάρχουν άνθρωποι — έλεγε ο Παλαμάς που για να προσέξουν έναν ποιητή, έχουν την αξίωση να βεβαιωθούν (από κάποιον, και μ' όποιον τρόπο) αν αυτός είναι μεγάλος...». Αυτό βέβαια που κάνουν στη χώρα μας δράκες πολιτικών ή άλλων ισχυρών της προσωπολατρίας, να θεοποιούν ορισμένους σε κοινές συνειδήσεις κι ευκολοπαράσυρτα πλήθη, είναι απατηλό. Κι ο κορυφαίος ποιητής συνεχίζει σε άρθρο του για τη δόξα το 1912.

«Αν με ρωτούσαν γιατί αρνιέμαι το δαφνοσκόρπισμα και κάθε παράσημο μεγαλοσύνης... έχω συνείδηση πως αλλού είναι η θέση μου, έξω από τα θριαμβευτικά τόξα, και μακριά από τα κορφοβούνια των Παρνασών, σε κάποιες, μπορεί, απόμερες ραχούλες: κι απ' αυτές πάντως οι ορίζοντες ολάνοιχτοι ξανοίγονται. Ξέρω πως και μεγάλος μέσα στους μεγάλους αν ήμουν, πάλι δε θα είχεν έρθ' η ώρα μου για να μου λογαριαστεί η όποια μου μεγαλοσύνη. Ξέρω πως όχι μόνο για τέτοιου είδους μεγαλεία, μα και για κάθε είδους αθασίες, ο ποιητής πρέπει να κρατεί πάντα στο νου του το στίχο του Σίλλερ:

Πρέπει στην τέχνη για να ζήσεις
πρώτ' απ' τη ζωή να σβήσεις».

Πού να τα ιδούν αυτά τα σεμνά και σοφά λόγια, οι σημερινοί ξιπασμένοι και «μεγαλαυχούντες», οι κορδακίζόμενοι και κλασαυχενιζόμενοι ρωμιοί των πονηρών κι εκμεταλλευτικών «διαγραμμάτων» κ' οι μεθυσμένοι από τύχες και υπερβολές των ψευτοπροβλημένων προσωποπάτων, σημείων και τεράτων; Αλλά, οι γνωστοί αρωματισμένοι και χρησμένοι άνωθεν ντιλετάντηδες, πού να ιδούν ότι οι πραγματικοί πνευματικοί πατέρες του νεοελληνικού μας έθνους πέθαναν πρώτα... κ' ύστερα χρήστηκαν μεγάλοι, από το λαό, την ιστορία, και το χρόνο. Βηλαράς, Κάλβος, Σολωμός, Βαλαωρίτης, Παλαμάς, Βάρναλης, Ψυχάρης, Σικελιανός, Πολίτης κ.ά.

Του ποετιάστρικού Ρίου τα... κωλόκουρα

Η φατρία ενός «ποιητικού» συμπόσιου στο Ρίο, είχε πάλι εφέτος στις αρχές Ιούλη το αλαλούμικο, όπως κάθε χρόνο βαβυλώνιο συναγωγή της. Κλείνουν 5 χρόνια τώρα, που πληρώνει ο κακομοίρης ο λαός για χάρη του ανεξέλεγκτου της παλιάς θεατρίνας κυρα-Μελί-

νας... αρκετά εκατομμυριάκια, για τη φιλική σύναξη και τα πισωχάδια, τα φαγοπότια και την αλλαομπαλαλιά, μιας άνευ συμμετοχής λαού νομεγκλατούρικης παρέας(!). Καμαρώστε θέματα:

Πέρυσι ενταφίασαν το «*Δημοτικό Τραγούδι*» γιατί τους είχε πιάσει η λύσσα της μπουζουκομανίας(!). Πρόπερσι είχαν βρυκολακιάσει και στην Πάτρα με τις ευλογίες του αρχικαβαφιστή κ. Σαβοιδη τον Καβάφη! Παραπρόπερσι είχανε θέμα: «*Κριτική και ποίηση*». Παρα-παραπρόπερσι: «*Η ποίηση στη ζωή*». (Μόνο που αυτοί είναι εκτός πραγματικότητας). Κι εφέτος αναμάσησαν τα λόγια τους, κι έχουνε πάλι: «*Ποίηση και Κοινωνία*»(!) Αλλάζει ο κωλιός δηλαδή, και βάζει την καπότα του αλλιώς(!)

Το αίσχος όμως των Σκαρτ-σήδων είναι ότι: Τα κορόιδα οι σύεδροι, σαν σνομπαρίστες στα περί διαγραμμάτων, πρέπει για την εγγραφή και την προσέλευσή τους, να καταβάλουν κι από την τσέπη τους μια γενναία συνδρομή(!)... Αυτό είναι, (πέρα από την επιχορήγηση των εκατομμυρίων από το ΥΠΠΕ) τ' απανωπρίκι βλέπετε... για τους ημέτερους... ο φόρος βλακειάς και κοροϊδίας, το κωλόκουρο, το καπέλωμα, το φέσωμα, ή το αγγούρι για τον ταλαίπωρο, πω-πό! βοήθειά τους(!)

Απενενοημένο διάβημα παλιού ακαδημαϊκού

Ένας αμνημόνευτος «αθάνατος» ο Άγγελος Τερζάκης (θεός σχωρέστον), για να φορέσει πριν πεθάνει την τήβενο τ' ακαδημαϊκού... δέχτηκε σαν αντάλλαγμα από το άθλιο κατεστημένο, σαν εκαισχυντη πλερωμή, ν' αλλοτριωθεί ολότελα. Έγινε έρμαιο και υποχείριο σε απαιτήσεις σκοτεινών κύκλων. Πολέμησε με την πένα του φανατικά το Σοσιαλισμό. Έγραψε και δημοσίευσε στο «Βήμα» της Αθήνας, μέσα στην αντιδραστική σκοπιμότητα του «Συγκροτήματος» ελεεινές αντικομμουνιστικές επιφυλλίδες. Σε μια μάλιστα από κείνες, είχε χαρακτηρίσει τον Βλ. Ίλιτς Λένιν, άκουσον άκουσον, ως «*Το μεγαλύτερο καρκίνωμα στην εποχή μας...*» Ποιόν; Τον Λένιν, που ορκίζονται στ' όνομά του οι λαοί του κόσμου και τονε θαύμασαν κι όλοι οι νεώτεροι φιλόσοφοι. Αυτό ήταν απενενοημένο διάβημα... και άλλων όσων, ως χτες ζητούσαν τήβενο(!) Τυφλή υποταγή στα κελεύσματα των κούφρων και πουλημένων παρασηνιακών εγκέφαλων. Έτσι είχε ξεπέσει κι ο Τερζάκης. Αλλά, ποιός μιλάει σήμερα γιαυτόν; Αυτού του είδους οι πολιτικές συναλλαγές πέφτουν στα σκουπίδια της ιστορίας. Τέτοιοι

είναι οι πιάστεροι ελληνίσκοι τηβενούχοι, που είναι πεθαμένοι πριν να τους σκεπάσει ο τάφος, και κανείς δεν ασχολείται μ' αυτούς.

Γεναιοδώριες...

Ανακοινώθηκε από τον Τύπο της Αθήνας στις 17 του Μάη, ότι, το υπουργείο πολιτισμού, ενισχύει με πεντέμιση εκατομμύρια 18 λογοτεχνικά σωματεία σ' όλη τη χώρα. Τώρα πόσοι φιλότεχνοι και τζερεμέδες, κάπηλοι και λολοτέχνες θα φάνε γερά και θα ροκανίσουν με πολλές μασέλες, άγνωστο. Αλλά, και ποιά είναι αυτά τα σωματεία, παρασιτικά και ενεργητικά, έγκυρα και άκυρα, αναγνωρισμένα και αναγνώριστα, αργόσχολα και δημιουργικά, τρέχα-γύρευε να βρεις άκρη (καθώς και η μεγαλόψυχη... υπουργός δεν τα γνωρίζει) λοιπόν καμάρωσε τα αναγνώστη μου:

Τα λογοτεχνικά σωματεία που ενισχύονται είναι: *Εθνική Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών, Εταιρεία Συγγραφέων, Εταιρεία Λογοτεχνών Θεσσαλονίκης, Σύνδεσμος Ιστορικών Συγγραφέων, Ενωτική Πορεία Συγγραφέων, Εταιρεία Λογοτεχνών Ν.Α. Ελλάδος, Ένωση Λογοτεχνών Βορείου Ελλάδος, Πανελλήνια Ένωση Λογοτεχνών, Παγκόσμια Εστία Λογοτεχνών, Πανελλήνιος Σύνδεσμος Γραμμάτων και Τεχνών, Ένωση Λογοτεχνών Κύπρου, Εθνική Εταιρεία Ελλήνων Λογοτεχνών Κύπρου, Κύκλος Ελληνικού Παιδικού Βιβλίου, Ελληνική Εταιρεία Ιατρών Λογοτεχνών, Ελληνική Εταιρεία Μεταφραστών, Γυναικεία Λογοτεχνική Συντροφιά και Εταιρεία Γραμμάτων και Τεχνών Πειραιά.*

Γκαστριές και διαστρεβλώσεις

Και τι δε βλέπει κανείς στον Τύπο της Αθήνας από ελεεινά και αναιδέστατα πράγματα που προβάλλουν κι εξυμνούν παρεοκρατικά και ξεπεσμένα σωματεία; Κάθε αηδία και κάθε αναξιότητα στα γράμματα, παρουσιάζεται για μορφή σπουδαία και τρανή(!)

Βράβευσαν είπαν το καλύτερο βιβλίο της χρονιάς. Ποιοί όμως είναι οι βραβεύοντες και ποιοί οι βραβευθέντες; Ανεύθυνα μορμολόκια της ευνοιοδοτικής κριτικής οι πρώτοι, φίλοι τους, ή γλειφοκόλακες οι δεύτεροι. Ποιός βλέπει υπεύθυνα κι αδέκαστα κι αντικειμενικά, όλα τα βιβλία που εκδίδονται στην Ελλάδα της χρονιάς; Αλίμονο, κανένας. Τότε γιατί καπηλεύονται τίτλους στον υπερθετικό βαθμό. Τους λείπει βέβαια η σοβαρότητα και το «γνώθι». Αλλά, έχουν θρυσύτητα και ζετσιπωσιά και...

«γκαστρώνεται ο διάβολος και βγάζει διαβολόπουλα». Κι έτσι, «*Θόδωρας κερνάει και Θόδωρας πίνει*», ή «*έτεκεν όρος και εγέννησε μυν*».

Δόξα στους ταλεντούχους και γεννάρχες της τέχνης, που έκαναν τον άνθρωπο από κάτοικο του δάσους, ήμερο κι ωραίο επισκέπτη του σύμπαντος.

Οδυσσέας Πασχάλης

Λογοτεχνία δεν σημαίνει «σπαζοκεφαλιά». Η φύση απαιτεί σαφήνεια. Όταν ο λογοτέχνης (ποιητής, διηγηματογράφος, νουβελίστας, μυθιστοριογράφος) είναι αναγκασμένος να κάνει διάλεξη για να εξηγήσει τι είναι αυτό που έγραψε, έχει χάσει το τρένο.

Άγγελος Φουριώτης

Παναγιώτη Τσουτάκου

«Αντίδωρο αγάπης»

«Ειρήνη»

Άλλα δυο βιβλία της μακράς ποιητικής θητείας του ευγενικού και τρυφερού ανθρωπιστή τροβαδούρου Τσουτάκου, προσφορά στην πολύπαθη αγάπη και στη μυριοπόθητη ειρήνη.

Γλωσσομοντερνισμοί

Τι παραξενευθήκατε τόσοι και τόσοι δημοσιογράφοι κι εκπαιδευτικοί, που τα παιδιά της νεολαίας μας, στις γραφτές τους εξετάσεις δε γνώριζαν τις λέξεις και τις έννοιές τους «ευδοκίμηση» και «αρωγή»; Λίγο τό' χετε που τα παιδιά έμαθαν αποκλειστικά λέξεις και φράσεις σαν τις παρακάτω, που τις πιπιλίζουν σαν αμερικάνικες τσίχλες και δεν έχουν ανάγκη από άλλες λέξεις κι άλλη γλώσσα;

Τι να τις κάνουν τις άλλες, όταν μας τρυπάνε τ' αυτιά με τα «μπλα-μπλα» και τα «τρα-λα-λα». Ιδού οι καθημερινές σπουδαστικές τους λέξεις, φτύστε τους αυτό το λεξιλόγιο να μη τους βασκαθεί:

«*Σκασίλα μου*», «*τη βρίσκω*», «*μου τη δίνει*», «*μου τη βιδώνει*», «*γούστο μου και καπέλο μου*», «*βασικά*», «*μου τη σπάει*», «*μυλ...*», «*άντε γ...*», «*είσαι ο τύπος μου*», «*μου πάει*», «*είσαι στα μέτρα μου*», «*της τρελής*», «*μ' άναψαν τα λαμπάκια...*», «*μου την έδωσε*», «*της πουτ...* το κάγγελο», «*δυο γ... την ημέρα το κακό το κάνουν πέρα*», κτλ. Κι αφήστε τα «*φαστ φουντ*», τα «*πιγκ πόγκ*», τα «*φλιμπεράκια*» και όλα τα της τρελής ηλεκτρονικά μυαλάκια της συχαιμερης αφέντρας της Αμερικής.

Αυτή είναι γλώσσα μοντέρνα κύριοι, και μη μας λέτε για «ευδοκίμηση» και «αρωγή»!

Παρατραβήγματα τιμών και αδικίες αξιών

Στα εγκαίρως μιας έκθεσης Βιβλίου το Μάη στη Θεσ/νίκη, κάποιιο υπεύθυνο εκδότες για το εμπόριό τους, και ανεύθυνο και άμοιρο για την αξιολόγηση συγγραφέων σαν το Γ. Ιωάννου που πέθανε τον περασμένο χειμώνα, έδωσαν στην κυρά Μελίνα σημείωμα και τον αποκάλεσε «έναν από τους μεγαλύτερους συγγραφείς της νεώτερης Ελλάδας». Να λοιπόν κι από επίσημα χείλη πώς σερβίρεται το ψέμα, η υπερβολή και η αδικία. Κι όμως, οι κοιφιοκέφαλοι ιθύνοντες της συμπρωτεύουσας, έχουν πάρει στα σοβαρά κάτι τέτοια υπαγορευμένα από το αδελφό του κατεστημένου «μεγαλίκια» για τον ταλαιπωρο το σχωρεμένο Γ. Ιωάννου που δεν ήταν από πλευράς ταλέντου και... «μεγάλος». Τα αίσχη που γίνονται στις μέρες μας, σε υπερβολές και διακρίσεις του Τύπου και της τηλεόρασης, δεν έχουν ξαναγίνει. Έχουν ένα ντοκιμαντέρ, για τον ίδιο συγγραφέα... που το σερβίρουν συχνά κι ακαταλόγιστα από την Τ.Β. και το βαρέθηκε ο κόσμος. Μα τούτα τα ψέματα τ' αδιάντροπα και τα χοντρά των ημερών μας, είναι, αλά Γκέμπελς(!) Δημοσία δαπάνη κηδεία, οι μη έχοντες επίγνωση του αντικειμένου δημοτικοί άρχοντες. Πήρανε βέβαια εντολή. Ναι, αλλά, δε ντράπηκαν όταν είδαν —αν είδαν— σίσωμο το αδελφό των τραβεστιάδων της Συγγρού, που αποχαιρέτησε τον Γ.Ι. μετά φανών και λαμπάδων και... κλάαααααααα τα τεκνά, για τον συντεκνό... του τεκνοποιημένου κατεστημένου: Αμ' έχουν γερές διασυνδέσεις τα αδελφάτα, όπως οι μασώνιοι στην εξουσία. Κι έπειτα, περιμένει ένας υγιής λαός ν' ακούσει (όχι ασφαλώς τέτοιες μονοπωλιακές μεγαλόπρεπες τιμές εκεί που δεν ταιριάζουν) να χαρεί δίκαιες αναφορές και μνήμες, τιμές και καταξιώσεις σε τίμιους αγωνιστές λογοτέχνες. Σε βαριά και διακεκριμένα ταλέντα, σε υποδείγματα ήθους και ύφους, όπως είναι πολλοί πνευματικοί άνθρωποι και συγγραφείς που πεθαίνουν και κηδεύονται απλά κι αθόρυβα, όπως πέρασαν μετριόφρονα σεμνά και γνωστικά το δημιουργικό τους βίο, κι άφησαν έργα σπουδαία και διδαχτικά. Κι έδωσαν την ψυχή τους σε αγώνες και ιδεώδη του λαού, μα που κάποτε θα πάρουν τη θέση τους στην ιστορία του πνεύματος και της τέχνης. Τέτοιοι σοβαροί κ' υπέροχοι είναι πολλοί, που φεύγουν και αποχαιρετιούνται από λίγους συγγενείς και φίλους!

Πέστε μου όσοι ξέρετε, το έργο και το βίο πνευματικών ανθρώπων και αγωνιστών σαν τους Θέμο Κορνάρο, Φώτη Αγγουλέ, Νίκο Κατηφόρη, Γεράσιμο Γρηγόρη, Στέλιο Ξεφλούδα κ. α. Έργο και προσωπικότητα πολλών άλλων συγγραφέων που πέφτουνε στην καταφρόνια και στη λησμονιά, συγκριτικά, τι αξία έχει ένας Ιωάννου... για τόσες τιμές, μπροστά σε μεγέθη ύφους και ήθους, που χάνονται και ξεχνιούνται, σα να μην υπήρχαν;

Σ' αυτόν τον κόσμο, πάντα επέπλεαν σαν οι φελοί, οι μέτριοι, οι κίβδηλοι κ' οι αρρωστημένοι, οι

ευκαμψίες, οι γλείφτες και οι κόλακες. Η ιστορία και του νεώτερου ψευτοπολιτισμού μας, θέλει κώνειο και ξαναγράψιμο. Για ν' αξιοποιούνται σωστά και δίκαια και παραδειγματικά προς αληθινή διδασχά και μίμηση, οι γνήσιες μορφές της φύσης και της ύλης πάνω στην εξελιχτική κορεία της προόδου.

Εκδότες και συγγραφείς

Για το κόσο βασανίζονται οι κακόμοιροι λογοτέχνες στην πατρίδα μας που δεν βρίσκουν εκδότες ν' αναλαβαίνουν να εκδίδουν τα έργα τους είναι γνωστό. Μεταπολεμικά στη χώρα μας, η ξένη και η ντόπια καθιερωμένη λογοτεχνία, έπεσε σε κακά κι αφίσικα εκδοτικά χέρια, που δεν έχουν καμιά σχέση με το πνεύμα και την τέχνη. Από τους 300 σχεδόν σ' όλη τη χώρα ίσως μόνο οι 50 νά 'χουν μια οικεία σχέση. Οι πιότεροι εκδότες (τό' χουμε ξαναγράψει) είναι φτηνοί και κυνικοί έμποροι. Γιαυτό και το βιβλίο ασφυκτιά, υποφέρει και περιφρονείται. Κακά προηγούμενα θα μου πείτε. Αυτά συνέβαιναν πάντα. Ιδού οι κοτζάμ βαρυταλεντούχοι Καζαντζάκης και Λουντέμης. Ο πρώτος που αποκάλεσε και το Μυριβήλη «δαγκανιάρη σκύλο» παρακαλούσε τον Γ. Λαδιά, να του πάρει τα πρωτόβγαλτα βιβλία του μ' ένα δίφραγκο το ένα, για να βολέψει λίγα ψωμιά... κι ο ψυχρός βιβλιέμπορος δεν έδινε σημασία. Ο δεύτερος έκανε το ίδιο στον ατσίδα πλασιέ Γ. Καζάντζα για το ταληράκι!...

Να τι γράφει κι ο φίλος Γιάννης Γουδέλης στην «Ελευθεροτυπία» τις 28 2 84 για τον κορυφαίο Κρητικό συγγραφέα: «Προτοί' να βγει στη Γαλλία, ο Καζαντζάκης είχε δημοσιεύσει επιστολή του στις αθηναϊκές εφημερίδες και δήλωνε ότι παραχωρούσε όλα τα έργα του, φτάνει ο εκδότης που θα αναλάμβανε να τα τυπώσει, να του παραχωρούσε τέσσερα αντίτυπα από κάθε έργο! Κανένας δε βρέθηκε να τα αναλάβει.

Ο Δημητράκος αμέσως, μετά την Κατοχή είχε εκδώσει τον «Αλέξη Ζορμπά» και τον φύλαγε αζητήτο για χρόνια στις αποθήκες του, εκεί στην πλατεία Συντάγματος.

Για τα ρεζίλια ενός ποιητή

Το «Ελ. Πνεύμα» αισθάνεται βαθιά ικανοποίηση και περηφάνια, γιατί, πρώτο και από χρόνια είδε και αντιπάλεψε τις ακατάσχετες και απαράδεχτες αισχρολογίες και κοπρολαγνείες στα βιβλία του Γιάννη Ρίτσου που δεν έχουν καμιά σχέση, ούτε με την έμπνευση, ούτε με την αληθινή τέχνη, ούτε με την ευπρέπεια του λαού, ούτε με το Σοσιαλιστικό Ρεαλισμό. Το φωνάσαμε από χρόνια ότι, τέτοια λόγια, μήτε λέγονται και μήτε γράφονται. Πόσο μάλλον και να δημοσιεύονται τέτοιες εξομολογητικές διαστροφές και παραφύση τάσεις και ανωμαλίες του γερο-«θεού» ποιητή, για να «διαπαιδαγωγήσουν» τη

νεολαία του πολυπαθού λαού μας! Όταν εμείς επισημάναμε τα πορνολογήματα και τον κατήφορό του... παραξηγηθήκαμε από πολλούς παθιασμένους και προκαταλειμένους ριτσομανείς και τυφλομάτες. Μα υπεύθυνοι είναι αυτοί, που συνεχίζει εκτός πια εαυτού ντιλετάντης και αρχιβεντέτος μιας παρεοφατρίας, να θίγει και να προσβάλλει έτσι το ιστορικό και μαρτυρικό κόμμα. Οι καλοθελητές που εν ονόματι του κόμματος με τις περγαμηνές των θυσιών των παλικαριών του... τον ανέβασαν το γέρο πορνογράφο τους στα ύψη. Με τις χιλίες δυο βραβεύσεις, τιμές και παραπροβολές. Αυτοί που έθασαν όλους τους άλλους συγγραφείς και ποιητές...

Τώρα αφυπνίστηκαν ορισμένοι και ο τι(ρ)υχερός ποιητής δέχεται τα πυρά «εκ των ένδον». Διαβάστε στο περιοδικό όργανο του ίδιου του κόμματος την «Πολιτιστική» (τεύχος 19 του Μάη) να φρίξετε που εκθέτει τα μαργαριτάρια του πορνομαζοχισμού του Ρ. Αλλά, γιατί δεν ιδρώνει το αυτί ακόμα των φανατικών οπαδών του, που συνεχίζουν το χαβά των παραπροβολών του;

Συγχαίρουμε την επιθεώρηση τέχνης «Πολιτιστική» που με τη νέα αφορμή του βιβλίου του με τίτλο: «Ίσως νά' ναι κι έτσι» ξεσκεπάζει απογυμνώνει κι εκθέτει τα ρεζίλια αποκυήματα κι απωθημένα του Γ. Ρ. Τώρα, μ' αυτά και με άλλα δημοσιεύματα στον αστικό Τύπο, θα μάθει επιτέλους περισσότερος κόσμος για τη σκανδαλώδη υπεραξία και παραξία του θλιβερού ποιητή, που ακόμα η πάσχουσα από αθεράπευτη ριτσιτίδα κλίκα του, εκμειεύει ποικίλα βραβεία του στην Ιταλία... και κοάζει με περισσή προσωπολατρεία «μη μου τους κύκλους τάρατε» από τις ριτσικές δόξες και δάφνες(!) Αυτοί που άνοιξαν διάπλατα τις πύλες, για να δοξάσουν το μεσία και το Λάμα της «παγκόσμιας ποίησης»(!) Αυτοί που είχαν βάλει και κάποιες φαιδρες φαιδρές, κι έγραφαν πως τα ελεεινά πορνό του Ρ. είναι «αριστουργήματα»... κι είχανε παρασύρει με την άγνοιά του ακόμα και τον αρχηγό του κόμματος, κι εγκωμίαζε δημόσια μ' έναν παρόμοιο χαρακτηρισμό, τα εμετικά σεξοφληναφήματα του χιδαίου ποιητή. Ε, αυτοί λοιπόν τώρα, που οι δικές μας από χρόνια καθάριες φωνές, ξύπνησαν συνειδήσεις μέσα στους δικούς μας κόλπους, πρέπει να ντρέπονται για το δικό τους ριτσικό κατόντημα! Όσο για τον τίμιο, ειλικρινό, ανιδιοτελή και μαχητικό αγώνα της Περιοδικής μας Επιθεώρησης (όσο κι αν οι τολμηρές αλήθειες παραξηγούνται στην αρχή... στο τέλος κι αργά δικαιώνονται). Εμείς έχουμε κάθε λόγο να ζυγαριάζουμε:

Νενικήκαμεν και εδικαιώθημεν! Γιατί επιβεβαιώνουμε, με συναίσθηση και συνείδηση της πραγματικότητας και τα λόγια του Ηάκωνα:

«Το διάβασμα κάνει έναν ολοκληρωμένο άνθρωπο, και το γράψιμο έναν ακριβή άνθρωπο».

Ένα «πνευματικό συμπόσιο» ζιζανιοφθόνο συναγώι πολιτικολογίας

Μα, τους επιτήδειους ψευτοθεούς και τους κερδοφόρους σατανάδες, τι σου' ναι τελοσπάντων αυτά τα πονηρά θεομπαιχτικά κυκλώματα των ζοφερών δυνάμεων!... Μάθετε ότι: Στις 10 με 13 Μάη, στα πλαίσια τότε του προεκλογικού αγώνα, αυτές οι δυνάμεις, ιντριγκάρισαν από την Αθήνα, μ' εύσχημο τρόπο «πνευματικού συμποσίου» που τέλεσαν τάχα στα Γιάννινα και στην Άρτα, με μια δράκα λογίους της δεκάρας, μια ευτελέστατου επιπέδου αντιδραστική προπαγάνδα.

Οι απεσταλμένοι τους, γνωστοί και μη εξαιρείται-οι στα προσκήνιά τους, από τον τεμενά και την ευκαμψία, έδωσαν κάποιες θεόφτωχες και πληρωμένες ομιλίες, ελεεινού χαρακτήρα, ανόητες και γελοίες. Προσέχετε μερικούς, και φτύστε τους μη τους βασκάνετε. Επικεφαλής τους ήταν ο καθαρειουσιάνος κ. Πέτρος Γλέζος. Ο κ. Καρ. Μητσάκης (μιμητής του κ. Τωμαδάκη). Ο μεταφυσικός σε θρησκο-λήψεις και παραμύθια της Χαλιμάς ρέκορτμαν θεολόγος κ. Παντ. Πάσχος. Όλοι τους προφασίοι του γλυκού και του θολού νερού. Μαζί τους και ο σνομπ αντιγράφος, ο περιφερόμενος ανά τα πάρκα και τας ρίμας (χαϊδεμένος αλλοτριών διασυνδέσεων) διαφόρων πρωτεουσών της Ευρώπης, ανθολόγος κ. Κ. Ασημακόπουλος, κ.ά. Όλοι αυτοί κι άλλοι εθνικοφρόνοι και θρησκοφρόνοι ως τα μούνια τους: παρντόν, μη ξεχάσω κι έναν κατ' εικόνα κι ομοίωση φίλο τους μισοαφηρημένο, ασυνάρτητο, τάχα μοντέρνο κι αλαλούμη στο λόγο του ανεπίδεχτου σου-ρεαλισμού κ. Κ.

Όλο αυτό το συναπάντημα, πέρασε το τριήμερο συμπόσιό του ευτυχώς με παχιά φαγοπότια και μ' ελάχιστους ακροατές. Είχαν όμως το βαρύγδουπο τίτλο («πούνε μάδε») μελών της «Εθνικής εταιρίας «των» Ελλήνων Λογοτεχνών» (γράφε λολοτεχνών)(!) Και είχαν μαζί τους μη σκυλευτούν και βυσκαθούν και τις ευλογίες και οδηγίες του Σεβαστιανού της Κόνιτσας... Έτσι, εκτός από την αποτυχία και το ρεζιλίκι που πάθανε με τ' ανιαρά τους θέματα, καθώς ήρθε το κατοπινό εκλογικό αποτέλεσμα... η αποστολή τους έπεσε στο κενό.

Βέβαια, με τις αλαλούμικες απόψεις και την καλλιέργεια μίσους και παθών κατά των Αλβανών, προκάλεσαν εθνικοπολιτική ζημιά, και γιούχα, κι ας έκαναν με πλούσια χρηματικά έξοδα την κούφια προπαγανδιστική δουλειά τους. Εξέθεσαν έτσι και την Ηπειρωτική Στέγη Γραμμάτων και τεχνών που είχε με την ΕΗΜ και το «Σκουφά» μερτικό «αιγιόδα». Παρά τις κάποιες λογικές συστάσεις του προέδρου της Στέγης να μη πολιτικολογήσουν, οι φτηνοί κομισσάριοι «αλβανολόγοι» έσπερναν ζιζάνια και κατάπιναν τη γλώσσα τους, πάνω σε μοτίβο βορειοηπειρωτικού επαγγελματισμού, τάχα για «τα κόκαλα του Άι-Κοσμά» και τάχα για τα «ιστορικά της Κυρυτσάς»...

Το κακόμορφο τσίρκο τους, είχε κι αλληλοσυγκρουόμενες θέσεις και πολλές κωμικές πλευρές. Τα θέματά τους ήταν σχεδόν όλα δόλια, κενιχρά, επαναλήψιμα, τραχανοποιημένα, «κλήνθοι και κέραμοι ατάκτως ερριμένοι». Έτσι, τα πιότερα, νυσταλέα κι αποκρουστικά. Θέματα που εξύφαιναν ακόμα κι έξαλλα ζιζανιοφθόνα πάθη, με απώλεια λογικής και ρεαλιστικού εθνικοκοινωνικού συμφέροντος. Ένας μάλιστα φίλος της παρέας είχε απωλέσει και την αίσθηση του γελοίου(!)

Υπήρξε όμως, και μια αναλαμπή στο σκοτάδι. Ήταν ο καθηγητής της φιλοσοφίας κ. Β. Κύρκος, που αναφέρθηκε στις Σχολές του Διαφωτισμού, του συντηρητισμού και της Αναγέννησης τους 4 αιώνες της τουρκοκρατίας στην 'Ηπειρο' και στάθηκε σ' ένα ύψος σεβόμενος την ιδιότητα και τ' όνομά του. Το ίδιο έπραξε και η κ. Μ. Νυσταζοπούλου-Πελεκίδου.

Μα οι πισωδρομούντες προφασόροι, καθώς ήταν προετοιμασμένοι για τον πονηρό σκοπό, έριξαν έμεσα κι άμεσα, έντεχνα άτεχνα κι ανοιχτά, προκλητικά πυρά, φαρμακερά κι αιχμηρά αντιαλβανικά συνθήματα... Μιλούσαν σε 40 και σε 60 άτομα και σφεντόνιζαν σα φίδια ύκουλο δηλητήριο. Και σα να μην έφταναν οι τόσες και τόσες παραθρησκευτικές οργανώσεις που λιμαίνονται και λεηλατούν ψυχοδιανοητικά τον κοσμάκη και στην 'Ηπειρο, είχαμε και τα κενέφια τάχα της λογιουσύνης με τις πληρωμένες και φτηνές προπαγανδιστικές τους εκστρατείες.

Ε, ρε «Σώγιερ» με τους τρόπους σου και τις Σιοδιβολικές επινοήσεις σου, στον άτυχο προεκλογικό αγώνα των παιδιών σου... Ας είναι θαυμαστά τα έργα σου... ότι εν σοφία εκοίησες τα καθέκαστα της ήττας των προστατευομένων σου(!) Γιατί όμως να μην έχεις υπόψει σου τη ρωμική παροιμία: «Όποιος πάει ν' ανοίξει το λάκκο τ' αλλουνού πέφτει ο ίδιος μέσα»;

Λίγα από τα επί μέρους μαργαριτάρια τους(!)

Πώς να τους ευχαριστήσουμε για την ψυχαγωγία που μας χάρισαν;

Ο κ. Πάσχος αντέφασκε συχνά και αυτοδιαψεύδονταν από στοιχεία και λόγους του ίδιου του 'Αι-Κοσμά που έλεγε: «Γ κρεμίστε εκκλησίες και χτίστε σχολεία...». Αλλά ο κ. Πάσχος ως πάσχων και από μανιώδη αντιαλβανισμό, πάσχιζε (καθώς είχε πάει μ' ένα φίλο του Π. Χριστόπουλο στην Αλβανία για τα κόκαλα του Αιτωλού) να συκοφαντεί το καθεστώς λέγοντας πως, «εκεί δεν υπάρχει τίποτε παρά μόνο βοϊδάμαξες» μ' άλλα λόγια πρωτογωνισμός.

Ο κ. Ασημακόπουλος είχε ο κανακάρης με το ανάλογο προοίμιο στα «σκλαβωμένα αδέρφια...» τα παιδρά του και τις κατά κόρο επαναλήψεις του, από αντιγραμμένα κείμενα (παλιά δουλειά του κόσκινοχ!) Χώρισε πρώτα βέβαια τους Ηπειρώτες λογοτέχνες, σε καλόκαρπο στάρι και σε έρα, κι άφησε στη

μπάντα όπως χωρίζει ο τσοπάνος τα στείρα από τα γαλάρια. Αλλά, κι όπως βγαίνουν στην επιφάνεια τα σκύβαλα κι ο καρπός μένει στον πάτο. Σέρβριρε τον κ. Διομ. Πετσάλη σαν «μεγάλο Ηπειρώτη λυρικό» (που του χάριζε και την ελεεινή, γραφτή του ομιλία, την άσχετη με τον ηπειρώτικο λυρισμό. Πάει να γίνει φαίνεται ακαδημαϊκός(!)). Και σε πολλά σημεία του ανέφερε τη λέξη «ομόφυλοι» μα του ξέφυγε και η πρόσθετη συλλαβή κι ακούονταν ως «ομοφυλόφιλοι(!)». Έρωτας βλέπετε κι αυτός. Το βήξιμο και το κλ... δεν κρύβονται!

Μα τι απόλαυση όμως και με τον αλαλοϊμή φίλο της παρέας; Δεν έλεγε ο ταλαίπωρος να τελειώσει τα του παράλογου λόγου του σχήματα, παρά τ'ά γέλοια ακροατών και τα σφυρίγματα... Ακούστε λίγα και μη μου πείτε πως αυτές οι προτάσεις δεν έχουν μέσα τους «φιλοσοφία» του ύψους και του βάθους:

«Οικουμενική συνείδηση ενός χαρταετού στο χάος».

«Το μεγίστω εκείνω αιθχμώ»

«Με τις αφετηρίες της φυλής από την αρχαιότητα ως τη δουλεία»

«Το πανάρχαιο βάρος των γραικυλών στο χάος των Ελλήνων».

«Διασώζοντας την εγνωσμένη βιζαντινή στίλβη της οιδέτερης ζώνης».

«Η όραση δεν έχει περιοχή».

«Διαστρωμένο χάος της περιρέουσας στην κοίτη του αιώνα μας».

«Θύλαση κενού παραληρήματος».

Και σαν να μη τον έφτανε τον τάλα η συχνουρία του... είπε και για τον «παρηκμασμένο εγκέφαλο της πρωτεύουσας», που τσίκωνσε τη μύτη του ο γλωσσαμύντορας ο γέρο-Γλέζος. «Χαίρε, λοιπόν, βάθος αμέτρητον και ύψος δισθεώρητον», των της «Εθνικής» λογίων, του «συμποσίου» αμήν.

«Το γουδί το γουδοχέρι...»

Τον τελευταίο καιρό, η βρωμιά και η τρέλα για τη δόξα του χυδαιολόγου κοιητή Ρίτσου, δεν έρχεται μόνο από την Ιταλία με τα 3 πρόσφατα βραβεία, τις φέστες, του ΥΠΠΕ στη Ρώμη από την ελληνική πρεσβεία. Ούτε κόλλησε η τρέλα μόνο τις διασυνδέσεις και τις διαστροφές των Τσαρούχηδων και των Ιόληδων, ή τις διενέξεις που ξέσπασαν ανάμεσα σ' έντυπα της Αριστεράς για τα κορνό βιβλία του Ρ. που είναι στα μέτρα της «Αυγούλας»... Αυτά τα σύνδρομα δεν μπόρεσαν να τ' αποφύγουν και στις επαρχίες που υποτίθεται πως υπάρχει κάποια πνευματική, ψυχική και σωματική υγεία. Αλλά, η ριτσική επιδημία έφτασε κι ως την απόμερη και ειδυλιακή Πρέβεζα. Μ' εντολή κάποιας πατριάς έκαναν κι εκεί τόν Ρ. όπως και σ' άλλες πόλεις «επίτιμο δημότη». Ο δήμαρχος μάλιστα του προσφώνησε (χωρίς να ξέρει τα γαλουχι(έ)σματα των πρόσφατων ή και των καλιότερων χυδαιοβιβλίων του) τα παρακάτω

Πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα

Λόγια που καίνε
του Στέλιου Κεντρή

Ο Συγγραφέας έχει χρέος να γράφει την αλήθεια. Δηλαδή, δεν πρέπει να την αρνείται, ούτε να την παραλείπει, κι ούτε να την μασκαρεύει. Η αλήθεια είναι χρήσιμη, όταν μετατρέπεται σε ενέργεια.

Ένα συνταραχτικό βιβλίο, μια συγκλονιστική μαρτυρία για τα φρικιαστικά εγκλήματα των Τούρκων κατά των Αρμενίων.

Περί τα τέλη Απρίλη, οι Αρμένιοι στην Αθήνα και Πειραιά που φτάνουν γύρω στις 40.000, γιόρτασαν τη θλιβερή επέτειο των 70 χρόνων από την ανήκουστη τραγωδία των αθώων ομογενών τους, στα 1915. Τα βάρβαρα στίφη των οσμανλήδων εξανδραπόδισαν κι έσφαξαν τότε ενάμιση εκατομμύριο περίπου αρμένικο πληθυσμό σε πόλεις και χωριά ολάκερης της Κιλικίας, όπως τα παρακάτω: Ερζερούμ, Ντερτσούν, Μαράς, Ζεϊτούν, Αίγινα, Βαν, Μπιτλίκ, Σασούν, Μους, Χαλέπιο κλπ.

Οι τρομερές εκείνες σφαγές των Τούρκων,

λόγια, που ασφαλώς θα γέλασαν κι όλα τα τεμπελόψαρα σπάρσι και σκαθαράκια από την παραλία της πόλης: «Τιμούμε τον ποιητή που γαλούχησε και διαπαιδαγώγησε τη μεταπολεμική Ελλάδα». (Τούτο πάει αλά Μύκη: «τι θα γίνονταν η Ελλάδα χωρίς Τσιτσάνη») Και ο πρεβεζιάνος δήμαρχος συνέχισε: «Τιμούμε τον ποιητή που μας γνώρισε με το έργο του την πραγματική μας ιστορία και αναζήτησε μ' αισιοδοξία τον ήλιο και το δίκαιο στα κοινωνικά μας προβλήματα». Ψέμα στο ψέμα λοιπόν, υπερβολή στην υπερβολή, αδικία στην αδικία κι ανευθυνότητα στην ανευθυνότητα. Οι ποιητές που πήραν θέσεις στα κοινωνικά προβλήματα κι αγωνίστηκαν στην πρώτη γραμμή για αυτά, είναι άλλοι, σαν π.χ. ο Βάρναλης, ο Ρώτας, ο Κοτζιούλας, ο Κορνάρος, ο Αγγουλής κ.α. που δεν έγιναν πουθενά επίτιμοι δημότες, και θα τρίζονε τα κόκαλά τους με τα όσα τρελά γίνονται σήμερα στον τόπο μας, για τη θεοποίηση ενός βεντέτου(!). Αλλά, «στων κουφών την πόρτα όσο θέλεις βρόντα». Αυτοί, το χαβά τους. «Το γουδί τό γουδοχέρι». Κι ότι το ξερό τους ξέρει!

έχουν καταγραφεί σαν τα πιο θηριώδη κι ολέθρια κακουργήματα στα διεθνή εγκληματολογικά χρονικά.

Η ωμή γεννοχτονία που διαπράχτηκε κατά των Αρμενίων, κι επηρέασε σαν προσιωνός και τις χιτλερικές ακόμα βαρβαρότητες, δεν θα συγχωρεθεί ποτέ, απ' όποια διεθνή δικαστήρια· αλλά, προπάντων από την ανθρωπιστική συνείδηση λαών και γενεών.

Πρόσφατα κυκλοφόρησε βιβλίο του τότε πρεσβευτή των ΗΠΑ στην Κων/πολη 1913-16 Χένρυ Μορκεντάου, με απομνημονεύματα κι ανέκδοτα ντοκουμέντα των αρχείων του Στέητ Ντιπάρτμεντ στα γαλλικά από τον εκδοτικό οίκο Φλαμαριόν και με πρόλογο τον Ζεράρ Σαλιάν.

Οι συγκλονιστικές αυτές μαρτυρίες που στέλνονταν απόρρητες τότε, υπό μορφήν αναφορών, τηλεγραφημάτων κι επιστολών του Αμερικανού πρεσβευτή που λάβαινε από προξενικές υπηρεσίες και τις έστελνε στην προϊστάμενη αρχή του, έρχονται σε φως δημοσιότητας πρώτη φορά. Έτσι, αποκαλύπτουν εύγλωττα και πειστικά, όχι μόνο τους εξοντωτικούς διωγμούς, κατατρεγμούς, βιασμούς, λεηλασίες και σφαγές των μακελάρηδων Οθωμανών κατά των Αρμενίων, αλλά και τα κακούργα έστιχτα των άξεστων Τούρκων που καλλιεργούνται και διαιωνίζονται ως τα σήμερα και από το θρασύτατο σημερινό μιλιταρισμό και φασισμό της Τουρκίας του Έβρέν, που δε λησμονεί το εγκληματικό προγονικό της παρελθόν.

Και για νεώτερα παραδείγματα έχουμε:

- 1) Στα 1922 τις σφαγές και τις ρεμούλες της Σμύρνης.
- 2) Τους βιασμούς και στα καράβια ακόμα στον πόλεμο της Κορέας το 1951.
- 3) Τον «Ατίλα» στην Κύπρο μας το 1974,
- 4) Τους δυο χιλιάδες όμηρους Έλληνες. Τι έγιναν;
- 5) Τις αλλεπάλληλες προκλήσεις στο Αι-

γαίο, στη Θράκη, στη Βουλγαρία.

6) Τις εκτελέσεις και τον απορφανισμό του ίδιου του λαού τους και τον μόνιμο και γεννοχτόνο πόλεμο κατά των Κούρδων.

7) Ας μη λησμονούμε και τα ανθελληνιστικά επεισόδια, τους βιασμούς και τους κατατρογμούς των Ελλήνων της Κων/πολης και της Σμύρνης το 1956, (σχέδιο Ντάλες), κλπ. κλπ.

Μα τα φονικά, από πείνες, αρρώστιες, φυλακές, εξορίες, θανάτους, αβάσταχτα βάσανα και μαρτύρια τρομερά, που επέβαλαν στις αρχές του αιώνα στον ασμένικο λαό, για να εκδι-

κηθούνε τάχα τους Ρώσους Αρμένιους και να προλάβουν δήθεν επιθέσεις του σοσιαλδημοκρατικού τους κόμματος· αλλά, κι επειδή είχαν ενταχθεί στα ένοπλα επαναστατικά κινήματα στον Καύκασο, δεν περιγράφονται. Υπήρξε από την οσμανική τότε κυβέρνηση της Πόλης, (όπως αποκαλύπτουν τα ντοκουμέντα στο βιβλίο του Χ. Μορκεντάου) «*συστηματικό σχέδιο για την κατάπιξη της αρμενικής φυλής*». Είχαν κάνει σφαγές και το 1895-96... αλλά, τα όργια των εγκλημάτων του 1913-16, δεν τα συλλαβαίνει ανθρώπινη φαντασία.

Μια εικόνα από τη μαζική και μακάβρια σφαγή και γεννοχτονία των Αρμενίων από τον τούρκικο καννιβαλισμό του 1915

Η Τουρκία του Εβρέν

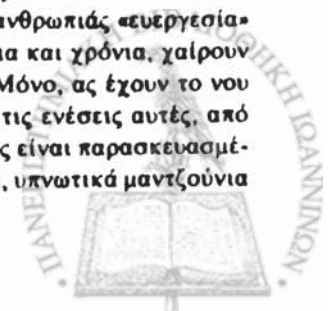
«Στην Τουρκία του Εβρέν και του Οζάλ σήμερα, δεν είναι τίποτ' άλλο, παρά μια στρ/κή δικτατορία, με ορισμένα ανελέητα κτηνώδη χαρακτηριστικά... Δεν υπάρχει κανείς νομικός δυτικής χώρας που θα 'βλεπε αυτά που συμβαίνουν στα τουρκικά στρατοδικεία και δεν θα τον έπιανε απελπισία...».

Άρθουρ Μίλλερ
Αμερικανός Συγγραφέας
(Από πρόσφατη επίσκεψή του εκεί)

Κοινωνική «ευεργεσία»

Μια κοινωνικοπολιτική οργάνωση, η ροταριανή, ιδρυμένη από σκοτεινούς κύκλους των άντρων της υπερατλαντίας χώρας, (καθώς τις εκπορεύει όλες αυτές τις οργανώσεις και τόσες άλλες θρησκοληπτικές, ο ιμπεριαλισμός για το «*διαίρει και βασίλευε*» στους αφελείς αποίκους), θέλει τελευταία, να προσφέρει και σ' ένα εκατομμύριο Έλληνες, εμβόλια κατά της πολυομελίτιδας...

Ω της συμπόνιας και της ανθρωπιάς «ευεργεσία» χαιρεί(!) 'Οτι, δια Σου, χρόνια και χρόνια, χαιρούν οι Έλληνες άκρας υγείας. Μόνο, ας έχουν το νου τους οι εμβολιαζόμενοι για τις ενέσεις αυτές, από και που προέρχονται... μήπως είναι παρασκευασμένες με άλλα πονηρά διάφορα, υπνωτικά μαντζούνια κλπ.
«Φυλάξτε τα ρούχα σας
νά 'χετε τα μισά σας».

Προεδρικοί λόγοι...

Μη μου πείτε πως δεν σας άρεσαν οι μισοκαθα-
ρευουσιάνικοι, με το ρητορικό και πομπώδες ύφος,
επετειακοί ως τώρα λόγοι του κ. προέδρου της Δη-
μοκρατίας. Ε, και τι, αν είχαν με τα γνωστά του
χαμόγελα κάποια δόση αυταρέσκειας και ναρκισ-
σισμού; Πάντως δεν φανταζόμαστε να ντράπηκαν
αυτοί που τον ψήφισαν για νύξεις «μακεδονικού»
στη Μακεδονία «άνευ λόγου». Τέτοιο αξίωμα βέ-
βαια, «του πρώτου πολίτη της χώρας» που τ' αναφέ-
ρει συχνά μ' έπαρση και ο ίδιος, δεν θα το είχε
ονειρευτεί ποτέ. Ποιός άλλωστε τον ήξερε από τους
νεώτερους; Λίγοι τον θυμόμαστε, που εδώ και 22
χρόνια είχε ακουστεί με την ανάκριση στην υπόθε-
ση Λαμπράκη που επόπτευε ο αλησμόνητος και γεν-
ναίος Στυλιανός Μπούτος όταν του είπε: «εγώ Χρή-
στο, δε γίνομαι μασκαράς...».

Ξέρουμε ποιό επικαιρικό συμφέρο υπαγόρευσε τό-
τε να ψηφιστεί ο σημερινός πρόεδρος. Όμως, δε
φτάνουν ίσως τα νομικά, η τιμιότητα και τ' άλλα
σχετικά προσόντα κατά την ταπεινή μας γνώμη, για
να γίνει ένας πρόεδρος της Δημοκρατίας. Πόσο
μάλλον δεν επιτρέπεται να εκφωνεί λόγους προκλη-
τικούς και διασπαστικούς, ανάμεσα σε αδελφούς
βαλκανικούς λαούς. Δεν έφτανε στην επέτειο της
Νάουσας που έθιξε «μακεδονικό» χωρίς λόγο... τι
ήταν εκείνο και στις 12 Μάη, πάλι με το ίδιο θέμα,
σα να κυραδοκούσανε προβοκατόρικα οι σκοτεινές
δυνάμεις; Τι αιχμές κατά Σλάβων και Βουλγάρων
ήταν εκείνες με αφορμή τους Κύριλο και Μεθόδιο;
Σε εγκαίνια ναφσκου που μίλησε και για χριστιανι-
σμό, και θύμιζε όχι «Ελλάς Ελλήνων Χριστιανών»
των ... κλωνέλων, παρά μεσαιώνα. Ποιός εγκεφα-
λος γράφει τέτοιους λόγους; Δε νομίζει ότι έχουμε
παραμυστωθεί από πολιτικάντικες μωρίες; Ο προ-
κάτοχός του, προήγαγε ανάλογα, τις ελληνοβουλγά-
ρικές σχέσεις. Ο νέος πρόεδρος με τις γνωστές πα-
τριδολογίες του, τι σκοπεύει;

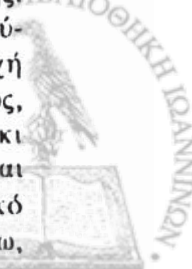
Οι σημερινοί Βούλγαροι φίλοι μας και καλοί γεί-
τονες, δεν αμφισβήτησαν ποτέ την ελληνική κατα-
γωγή των δυο ιεροδιδασκάλων, που έζησαν ίσως τα
περισσότερα χρόνια τους εκεί, και τους ευεργέτη-
σαν και πνευματικά με το αλφάβητό τους. Τι θέση
λοιπόν έχουν στα χείλη του προέδρου της Δημο-
κρατίας ανύπαρχτα μειονοτικά ζητήματα; Ο κ. πρω-
θυπουργός δεν τονε προσέχει; Το αξίωμα του προέ-
δρου οφείλει να κοσμεύεται από ιστορική, κοινωνιο-
λογική, εθνολογική και φιλοσοφική κατάρτιση και
πολύπλευρη μόρφωση. Κι όταν το Βυζάντιο (ας μη
πάμι πιο πίσω) είχε 1400 χρόνια ζωή και η οθωμα-
νοκρατία 450 στα Βαλκάνια και στον τόπο μας, που
δεν υπήρχαν σύνορα κι ο Ελληνισμός έβαζε παντού
δυναμικά την πολιτισμική του σφραγίδα, πως «εί-
μαστανε λαός μόνος και ανάδερφος» που έλεγε ο νέος
πρόεδρος το Πάσχα σε στρατώνες; Δεν έχουμε τους
Βαλκάνιους, «αδερφούς λαούς», όπου στο 3 και στο
34, άρθρα της Χάρτας, του επικαλείται την εξ αίμα-

τος αδερφοσύνη και ο Ρήγας μας; Ένας πρόεδρος
Δημοκρατίας για νά' ναι καθόλα άξιος, πρέπει νά'
ναι πλατιά ενήμερος στα πάντα' και νά' χει τόση
πείρα ζωής και πολιτικής, πού νά' ναι και φιλόσο-
φος. Κάνε όμως υπομονή κακόμοιρε λαέ, που δεν
έχεις ακόμα δικαίωμα να εκλέγεις άμεσα, με τη
κρίση σου, τους άρχοντες της εξουσίας σου' υπομο-
νή για 5 χρόνια και... καλή μελλοντική σου τύχη

Οι υπανάπτυχτοι και τα αίσχη της αυτοκινητομανίας

Οι ψωροκωσταιναίοι, επιδειχτικοί, χαζοε-
γωιστές, του σήμερα, φτωχοί από μυαλό και
γνώσεις καθώς είναι, θα ξεχάσουν να περπα-
τάν και με τα πόδια τους ακόμα, από του δήθεν
«σύγχρονου πολιτισμού» τις παραφορές, την
τρέλα και τη συμφορά της ακαταλόγιστης αυ-
τοκινητομανίας(!) Ξέρουν καλά, οι άπληστοι
για κέρδη εκμεταλλευτές βιομήχανοι, και πο-
λυεθνικές ότι: Οι ημιμαθείς, αμόρφωτοι κι ανά-
γωγοι άποικοι ρωμιοί, σε ό,τι «εισαγόμενο»
καλό-κακό, δεν είναι σε θέση να ξεχωρίσουν
το πράμα της άμεσα αναγκαίας χρήσης' το
εξυπηρετικό από το καταχρηστικό, το απα-
ραίτητο από το περιττό. Στις άλλες χώρες της
Ευρώπης, έχουν οι άνθρωποι τ' αυτοκίνητά
τους μόνο για καμιά εκδρομούλα μακρινή, τα
Σαββατοκύριακα, ή για τις επαγγελματικές
τους ανάγκες. Τις άλλες μέρες της εβδομάδας,
τά' χουν αραγμένα. Εξυπηρετούνται στις δου-
λειές τους με τα πόδια τους, ή με ποδήλατα, για
νά' χουν και σωματική άσκηση και υγεία' ή
χρησιμοποιούνε κι αστικές συγκοινωνίες που
λειτουργούν σωστά και άψογα.

Πηγαίνετε όμως, σ' όποια πόλη στην Ελλά-
δα, με πάνω από 10-20 χιλ. κατοίκους και δε θα
ιδείτε δημόσιο υπάλληλο, που να μην έχει αυ-
τοκίνητο, που να μην τον πάει 5 λεπτά από το
σπίτι στο γραφείο του. Ή τ' όποιο ντιλετά-
ντικο θηλυκό, που να μην πάει για τα ψώνια
της ημέρας στην αγορά, ή το σκύλο του περι-
πατο, με το γιωταχί του. Κι όλ' αυτά τα νευρι-
κά ξόανα, μποτιλιάρουν τους δρόμους, αλλη-
λοβρίζονται, πίνουν το καυσαέριό τους και...
μακελλούνται. Δεν υπάρχει μέτρο ανάγκης.
Έλειψε ο σεβασμός στο περιβάλλον της φύ-
σης. Χάνουν εδώ οι «σνομπιστές» την ψυχή
και τη χαρά τους, με τα παλιοσιδερικά τους,
που 3 χιλ. το χρόνο πάνε και για τον τάφο, κι
άλλες 80 χιλ. τραυματίζονται. Οι νόμοι είναι
ελαστικοί και άφοβοι. Τ' ανόητο επιδειχτικό
πνεύμα της εποχής, σε θέλει σε τιμόνι υπάνω,
για να σε υπολογίσει γι' άνθρωπο! Αλλά, «τι

ράσα δεν κάνουν ποτέ τον πακά». Μέσα σε πόλεις, χωρίς σχέδια πλατιών δρόμων και «πάρκινγκ» δεν έχεις από πού να περάσεις, και πού να σταθείς. Και τα πεζοδρόμια όλα γεμάτα!

Ο υπανάπτυχτος άνθρωπος σε πολλά άλλα βασικά και ζωτικά πράγματα, κατάντησε σιδερόφραχτο κτήνος, και συμφύρει τη ζωή του, με τα μέσα της οικονομικής σπατάλης και μιας ηδονιστικής αυταπάτης. Γίνονται αυτοκατάδικοι αιχμάλωτοι σ' έναν χωρίς τέλος παράφορο τεχνικό πολιτισμό.

Έτσι, παντού, οι υπανάπτυχτοι επιβεβαιώνουν τη λαϊκή παροιμία:

«Απόχτησε ο φτωχός βρακί
κάθε ώρα και το λυεί».

Ανισοτιμίες ψήφων

Τι σύγκριση να κάνει κανείς στην ψήφο ενός μορφωμένου, άξιου κι ευσυνειδήτου Έλληνα πολίτη, μ' εκείνη των τουρκόγυφτων και των τσιγγανόγυφτων, που αιξαινούν και πληθαίνουν κουνελοειδώς, κι έχουν την αγραμματοσύνη, την άγνοια, την ασυνειδησία και την «αδιαφορία» στα πολιτικά μας πράγματα;

Πώς «είναι δυνατόν» (όπως θά' λεγε κι ο καημενής ο Γ. Μαύρος) να ισοτιμιέται και να ισοβαθμίζεται η ψήφος που κρίνει τη διακυβέρνηση της χώρας, ενός πληρωμένου και παρασυρμένου από επιτήδειους πολιτικούς, γυφτοτσιγγανού, μ' ενός άλλου, ώριμου, αναπτυγμένου κι ευσυνειδήτου ιδεολόγου πολίτη; Δεν είναι αδικία, για τους άξιους, συγκροτημένους κι ενήμερους ψηφοφόρους, κοροϊδία στο κοινωνικό σύνολο, και διαστρέβλωση στις αποφάσεις της πλειοψηφίας για τον καθορισμό της τύχης του;

Κι όμως. Οι αρχαίοι Έλληνες είχαν ισοτιμίες ψήφων. Είχαν όλοι μιαν ανάλογη καλλιέργεια υπευθυνότητα στην ετυμηγορία, κι ευσυνειδήτη παρουσία και συμμετοχή στα κοινά. Ποιός λοιπόν, να κάνει στις άθλιες κι αλαλούμικες, τις χρεοκοπημένες και μωσαϊκές αστικές κοινωνίες, ίσιες αξίες και ψηφοδοτικές ισοτιμίες; Αυτά γίνονται μόνο σε σοσιαλιστικές κοινωνίες που μορφώνονται όλ' οι άνθρωποι και στοχάζονται σωτήρια για το γενικό τους συμφέρο.

Είχε πολύ δίκιο ο Ζαν Πώλ Σαρτρ όταν έλεγε:

«Δεν ψηφίζω, γιατί υποτιμώ την αξία της

ψήφου μου και την ισοσταθμίζω με την ψήφο μιας καλωπισμένης πόρνης του Παρισιού».

Ελεύθερες πενιές

Μερικά από τα ΓΙΑΤΙ
και τα ΔΙΟΤΙ του Λαού

— Γιατί οι 300 της Βουλής, από εκφραστές κι αντιπρόσωποι των συμφερόντων και των δικαιωμάτων του λαού ψήφισαν νόμους κατάργησης βασανιστηρίων και κοινής θανάτου των φονιάδων; Δεν αντιλαμβάνονται πως μετατρέπονται έτσι σε ταγούς μιας δήθεν μεγαλοψυχίας που υποθάλπει την ασυδοσία, την αναρχία και το έγκλημα; Η ασυγχώρητη κι ανεπίτρεπτη επιείκεια, δε νομίζουν ότι είναι επιζήμια για το κοινωνικό σύνολο; Δε νομίζουν ότι αφήνουν έτσι ανυπεράσιστα τα θύματα και τους πολίτες, ενώ με την ανυπαρξία νόμων σκληρής τιμωρίας «οδόντα αντί οδόντος» που επιβάλλεται, υπερασπίζονται τους φονιάδες και τους θύτες (όπως στις ΗΠΑ) και στη χώρα μας πού' γινε ξεφραγο αμπέλι; Γιατί, γιατί, γιατί;

— Διότι, οι ουτοπίες, οι αρχολιπαρίες, κ' οι ανευθυνότητες, είναι σαν οι πολλές μαμές που βγάζων στραβό το παιδί του νόμου. Και δεν μπορεί να υπάρξει πρόοδος σε μια κοινωνία, ή σ' ένα κόμμα, χωρίς βαθιά κι αντικειμενική κριτική αντίληψη των πραγμάτων. Και προπάντων χωρίς συναίσθηση ευθυνών απέναντι στους πολλούς και τους αθώους.

— «Η Ελλάδα ανήκει στους Έλληνες» σ' αλήθεια όπως λέει το σύνθημα π' αχολογάει ακόμα σ' αυτιά μας από τα μπαλκόνια του '81 και πρόσφατα:

— Όχι, δεν ανήκει.

— Μα γιατί;

— Διότι, ανήκει στις 530 πολυεθνικές εταιρίες, στις 52 βάσεις των Αμερικάνων, στα τσιφλίκια της παπαδοκρατίας, και στους τζαμπατζήδες και φτηνούς Ευρωπαίους τουρίστες, αλητοτουρίστες, και τουρτουρίστες... με τα «σνακ μπαρ» τα «παμπς» τα «νάιτ κλαμπς», τα «φαστ φουντ», τους «χούλιγκανς» και όλο το κακό μας Σια-πάντημα(!)

Τι ψηφίζει ο ελλην. λαός συχνά στις ύποποιες εκλογές του;

Δεν ψηφίζει.

Ε πως, αφού στήνει κάλπες και εκλέγει.

Δεν εκλέγει συνήθως ψηφίζοντας...

Μα γιατί;

Διότι εκχωρεί την ψήφο του. Υποχρεώνεται, χωρίς να το θέλει!... Αφού τα κόμματα έγιναν λόχοι(!)

Γιατί, η Ν.Δ. τις παραμονές των εκλογών στην Αθήνα έριχνε συνθήματα που δεν μπόρεσα να καταλάβω, σαν τα παρακάτω;

«Ζήτη η Ελλάδα, ζήτη η Τουρκία, ζήτη η Νέα Δημοκρατία».

«Στα κάγγελα η πράσινη μαφία κ' οι κόκκινοι για πάντα εξορία».

«Επιτέλους αυτοκίνητα με τη φιλελεύθερη Νέα Δημοκρατία».

Τι εννοούσαν μ' αυτά;

Για το «ζήτη η Τουρκία» το βλέπω σαν σκίτη μαλ... Για το «στα κάγγελα η πράσινη μαφία» θα ήταν το ευχαριστώ των νουδούδων που στα 3 1/2 χρόνια οι πράσινοι δεν έθιξαν κανένα νουδίτη από τη θέση του.

Για το «επιτέλους αυτοκίνητο με τη φιλελ. Ν.Δ.», αυτό δεν το καταλαβαίνω αφού χρόνια τώρα ξεχείλισαν οι μάντρες, οι δρόμοι, τα χωράφια και τα σπίτια από τα μακελάρικα παλιοσιδερικά... κι αυτοκίνητο μπορεί κι έχει και η κάθε φασινού και σκουπιδιάρα και η κάθε κοκότα κι αλανιάρρα(!)

Τότε γιατί όλ' αυτά;

Τότε γιατί όλ' αυτά;

Διότι η προεκλογική ζούγκλα, ήτανε μια εξωφρενική τρελάρρα(!)

Ποιός φταίει για τις αεροπειρατείες;

Οι «τρομοκράτες» Μεσανατολίτες και η Ελλάδα!

Ποιός τό είπε;

Ο κ. Ρήγκαν παλιός παλιάτσος και φονιάς του Χόλλυγουντ.

Χμ, βέβαια. Όταν φταίει το γομάρι... οι Αμερικάνοι βράνε το σαμάρι!...

Μα γιατί;

Διότι η Αμερική των πολεμοκάπηλων και οι «ιθύνοντες» της, χρωστών της Μιχαλούς και είναι ανθρωποφάγοι. Αφού η ίδια η κυβέρνηση τους εξάγγειλε «το γκαγκστερικό δικαίωμα της να επεμβαίνει παντού, για να πατάσει την ανύπαρκτη «τρομοκρατία», έστω κι αν δεν δια-

θέτει επαρκείς αποδείξεις». Οι λόγοι που δεν αναιρούν τα εγκλήματα των επεμβάσεων σε βάρος τόσων λαών και χωρών, είναι και ότι οι ίδιες οι Ην. Πολιτείες με τοπικούς πολέμους και πραξικοπήματα φκιάχνουν και τροφοδοτούν και συντηρούν στρ/κές χούντες και φασιστικές δικτατορίες που τις διατηρούν με τα όπλα τους και την οικονομική βοήθειά τους στη Χιλή, στις Φιλιππίνες, στην Τουρκία, στο Σαλβαντόρ, στο Πακιστάν, στην Ταϊλάνδη, στο Κογκό κ.α.

— Γιατί τσαμπουνάει συχνά ο κ. Ρήγκαν ότι δεν διαπραγματεύεται με τρομοκράτες;

— Διότι είναι ο ίδιος και η αρχιμαφία του τρομοκράτες, και γίνονται τα λόγια του φτυσίματα μπούμεραγκ.

— Μα τότε πώς βγήκε πάλι στην προεδρία;

— Διότι εκεί λειτουργεί άψογα και καταχθόνια η δική τους δικτατορία. Αφού τα 90 εκατομ. ψηφοφόρων πηγαίνουν στις κάλπες. Τα άλλα 80 εκατομ. έχουν μόνιμη ισόβια αποχή. Άλλωστε ο πρόεδρος εξασφαλίζει την ψήφο, όλων των θρησκευτικών και παραθρησκευτικών ομάδων που είναι μόνιμα αποβλακωμένοι(!) Κι ο ίδιος τους δίνει ηρεμιστικά φάρμακα και ξεγελαστικά καταπλάσματα όταν τους ποτίζει με το όποιο των λόγων του πως:

«Η Αμερική είναι η εκλεκτή χώρα του θεού. Κι αυτοί ο περιούσιος λαός του. Ότι, ο θεός είναι μεγάλος» και ο Ρήγκαν ο προφήτης του εγγυάται ένα χρυσό και περιλαμπρο μέλλον» Γελάτεπαρδαλά κατσίκια(!)

Οι «τρομοκράτες»

Ο αρχιτρομοκράτης κ. Ρήγκαν με τον αρχιμακελλάρη των λαών κ. Κίσειγκερ που εξαντραποδίζουν τα τελευταία χρόνια τους λαούς, της Μ. Ανατολής, της Ασίας, της Αφρικής και της Λ. Αμερικής, αποκαλούν τους Παλαιστίνιους, τους Σιήτες, τους Νέγρους και τους Λατινοαμερικάνους «τρομοκράτες». Είναι κι αυτό μια χοντροκομμένη, απαράδεκτη και γελοία επινόηση, της παρέας των ανθρωποφάγων πολεμοκάπηλων και ΣΙΑ...

Έτσι με το «ζήτη η τρέλα»... λένε οι γάιδαροι τους πετεινούς κεφάλες(!)

«... Κ' η κοπριά στα λάχανα»

Στις 5 του Μάη, ο κ. Ρήγκαν τό'κανε πάλι το βίτσιο και το καπρίτσιο του, καθώς επισκέφτηκε επίσημα (με τη γυναίκα του, τον Κωλ, την Κώλαινα,

και την κουστωδία τους) τα νεκροταφεία των χιτλερικών, Εξ-Εξ του φασισμού, στη Δυτ. Γερμανία.

Δε λογάριασε την οργή και την αγανάκτηση των λαών, τον ξεσηκωμό και τις διαμαρτυρίες των ιδίων των δικών του βουλευτών, γερουσιαστών κλπ, Εβραιοαμερικάνων, που έριχναν βαριές καταλαλιές για να τον αποτρέψουν από μια τέτοια τιμή στο φασισμό.

Ο θεατρίνος καουμπόκς, θρασύς, ωμός και κυνικός, έδειξε το γυμνό εσωτερικό εαυτό του. Βέβαια στη ζωή «όμοιος ομοίω αζί πελάζει»... «κ' η κοπριά στα λάχανα». Τα γνωστά κακά του ένστιχτα, δε χάνουν ευκαιρία να εκδηλώνονται παντού και πάντα, στις ανεύθυνες «ειθύνες» της προεδρικής του καριέρας.

Δε φταίει όμως απόλυτα ένας φονιάς για τα εγκλήματατά του... Τι να σου κάνει ένα ψυχικά απολίτιστο κι αιμοβόρο εκτελεστικό όργανο; Οι ηθικοί αιτουργοί είναι πιότερο υπεύθυνοι, για τα κακά που σωριάζει μια φθονοβόρα και πολεμοβόρα σιλουέτα. Είναι γνωστό, ότι στους ηθικούς αιτουρικούς, μερτικό ευθύνης έχουν και οι μεγιστάνες Εβραίοι, που δεν εκδικήθηκαν στη μνήμη των 6 1/2 εκατομ. ομόγενων ψυχών, που μαρτύρησαν στα χιτλερικά στρατόπεδα! Ξέρουν μόνο να σκοτώνουν με κάθε τρόπο τ' αθάνα εβραϊόπουλα, τα λιβαντζόπουλα και τα παλαιστινόπουλα, στον ατέλειωτο μεσανατολίτικο πόλεμο... και να υποφέρει τον τελευταίο καιρό, ο ισραηλινός λαός, από οικονομικές καχεξίες και πείνες...

Παπικός αφορισμός

Το Βατικανό, όπως είπαν στην επίσκεψη του κ. Χόνεκερ στον Κάπα .. δεν αναγνώρισε ακόμα, από το 1945 το καθεστώς της Λαϊκής Δημοκρατίας της Ανατολ. Γερμανίας, Δηλαδή, και μ' άλλα λόγια, την έχει το «άσπιλο» ιμπεριαλ-κρατίδιο, αφορεσμένη! Και ξέρετε, όπου, αφορίζει το Βατικανό με τους κοντιφικές του... και το χόμα ακόμα, γίνεται χρυσάφι! Συμβαίνει βλέπετε αυτό, γιατί, δε βλογάει ο Θεός των τραπεζών της πολεμοβιομηχανίας και πασών των εγκλημάτων, με την περίσωση και φυγάδευση κι όλων των χιτλερικών τεράτων, Βρε-βρε, καψο-ανατολικο-Γερμανοί τι πάθατε, που' χετε το μεγαλύτερο σχεδόν βιοτικό επίπεδο στην Ευρώπη, με ίση κατανομή των αγαθών σας!

Γιατί όμως βρε παιδιά, δεν μας αφορίζει κι εμάς, τους ανιπρόκοπους Γραικούς, όπως τον τυχερό τον Καζαντζάκη μας, να καταχτήσουμε κι εμείς αυτόχθονα κι αυτόνομα, μεγαλεία προόδου κι ευημερίας; και να τρώμε με χρυσά κουτάλια; Άντε ρε Κάπα, δε μας λυπάσαι που μας τρών οι ευλογίες σου κ' οι προσευχές στον άνεμο... να μας δώσεις κι εμάς τον αφορισμό σου, να ιδοίμε ασπρότερες μέρες; Κρίμα σου(!)

Τα φονικά ποδόσφαιρα και οι «ελευθερίες»

Όπως η Ολυμπιάδα με τις προμελετημένες σκηνές βίας, τρόμου κι εγκλημάτων στις ΗΠΑ πέρσει, έχει ευτελιστεί και καταρακωθεί, έτσι κι εφέτος το ποδόσφαιρο το σκότωσαν τα βάρβαρα στίφη της κ. Θάτσερ στο Βέλγιο, με τους 42 νεκρούς και τους εκατοντάδες τραυματίες!

Είναι λοιπόν αίσχος να μιλάμε για ποδόσφαιρο στον «αγγελοποιημένο» (γράφει κανιβαλικό και μακελλάριο) δυτικό κόσμο(!)

Σαν ευγενικό σπορ και σαν αθλητική αξία, θάφτηκε το φουτμπόλ με το αίμα των αθών στη Δυτ. Ευρώπη του καπιταλισμού, της αναρχίας και της ανθρωποκτονίας!

Αυτή είναι η ελεεινή παραλευθερία του ζωντανού πεθαμού, της τρέλας, και της αλληλοεξόντωσης, που την είχε στιγματίσει ως και ο πούρος αρχιθιασώτης του πολεμοκάπηλου παραλογισμού Τσάρτσιλ, στον λογικό και ειρηνόφιλο Φραγκλίνο Ρούσβελτ, τον καιρό που κηδεμόνευαν τις σαρδανάπαλες κι αλληλοφωνικές κοινωνίες τους, με τις ασύδοτες κι επικίνδυνες ελευθερίες.

Οι υπερβολικές και υπέρμετρες ελευθερίες σημαίνουν τις πιο επίφοβες κι ολέθριες αναρχίες.

Ανυπρόκοπιές...

Απορεί κανείς εύλογα, για το πώς, πότε και πόσοι Έλληνες δουλεύουν εδώ στη μητροπολιτική πατρίδα, εκτός βέβαια, από τους φυσικούς, ή συστηματικούς αγρότες κι εργάτες των εργοστασίων, που είναι υποχρεωμένοι για μιαν άλφα ή βήτα απόδοση. Ο πιότερος κόσμος τι κάνει; Παρασιτικές και ξεγελαστικές δουλειές του ποδαριού, ή άλλες πρόχειρες, αγύρτικες και τυχοδιωκτικές. Όσπου να φύγει τόνα Σαββατοκύριακο, έρχεται τ' άλλο. Το 5ηήμερο γίνεται 3μερο. Κυλάει η μια βδομάδα σα νερό, κι έρχεται η άλλη. Δευτέρα απόγεμα. Τετάρτη απόγεμα = αργία. Πολλοί στο συνεχές ωράριο «τα κάνουν από κούπες». Οι πιότεροι ρωμιοί, είναι, φέρτε να φάμε και να γλεντάμε(!) Οι εργάσιμες μέρες, ούτε που φαίνονται. Περνούν σαν αγέρες, με καφέδες, φουμαρίσματα, φλυαρίες, παρφουμαρίσματα, κτλ. κτλ. Πάνω από το 40% του κρατικού προϋπολογισμού, το καταβροχθίζουν οι δημόσιοι υπάλληλοι. Και πολλές φορές προσφέρουν... «μια τρύπα στο νερό». Το 70% σχεδόν, ξύνει τα νύχια του και κοροϊδεύει. Πώς να πάει η χώρα μας μπροστά; Με ποιιά παραγωγική υποδομή κι απόδοση; Με τα 15 δις δολάρια που χρωστά-

με και με τα συνεχή δάνεια από τους καπιτάλες των ΗΠΑ και της ΕΟΚ, ή μ' ένα μεγάλο ποσοστό εγωιστικής, μικροκαριερίστικης και τεμπέλικης νεολαίας (γράφει νεολέρας) που ζητάει όλο δικαιώματα, γιορτάσια, γλέντια και διασκεδάσεις, χωρίς δουλειές κ' υποχρεώσεις; Χωρίς μελέτες, φιλότιμο και γνώσεις; Πού θα πάει ο ακαταλόγιστος «ζεμανφουτισμός»; Ο ψυχικός πολιτισμός έπεσε στο ναδίρ. Μόνα ενδιαφέροντα για πολλούς, τα της κοιλιάς και κάτω... Απληστία ύλης και διαστροφής στο έπακρο. Ιδεώδη στην πράξη, μηδέν. Παντού καπηλία και υποκρισία. Κόσμος και κοσμάκης σωριάζεται ακόμα στις πόλεις, και χάνουμε τα χωριά! Μα γενικά, και για το μέλλον, «Χάνουμε τ' άλογα και μένουμε με τις σέλλες»!...

«Μπένε Λουξ»

«Μπένε Λουξ» θα πει καλό φως λαμπρότητας και πολυτέλειας. Με μια επίσκεψή μας όμως στο Ρότερνταμ... διαπιστώσαμε ότι, το φως, είναι μουντό κι ανταριασμένο, ψυχρό κι ανακατωμένο με ηθυσκότεινη κι ασύδοτη Αραπιά. Με χασίσινα ελεύθερα από το καθεστώς, να εκτίθενται χοντρικά και λιανικά, να πουλιούνται και να φουμάρονται. Έτσι τον θέλει βλέπετε το λαό, το εκεί κατεστημένο κι εντεταλμένο από άλλες πηγές εξουσίας.

Τον-θέλουν το λαό νά' ναι παραλεύτερος, ασύδοτος και διεφθαρμένος. Να μη κειράζει κανείς τα εκμεταλλευτικά καθέκαστα των πολυεθνικών, του ιμπεριαλισμού. Και παρά την έφορη γη, την πεδιάδα φύση, τα πλουτοφόρα κανάλια του πελάου που διοχετεύονται στην ολλανδική, στεριά, η ακρίβεια σε όλα τ' αγαθά και τα ύψη των τιμών, είναι «φετερόντα». Π.χ. μια μερίδα κοτόπουλο αλάδωτο με λίγα νερόβραστα καρυκείματα 650 δρχ. μέσα στη μεγαλύτερη πηγή των ορνιθίων. Ένα εισιτήριο στον κύργο της πόλης για τ' απαραίτητο βίγλισμα του επισκέπτη... 550 δρχ. κ.ο.κ.

Σκυλο-φονο-ποδοσφαιρο-μανία

Το πρωί στις 29 του Μάη, στις Βρυξέλλες και στο Λονδίνο, οι Βέλγοι και οι Άγγλοι έβγαλαν τα σκυλιά (που κοιμούνται μαζί στα κρεβάτια τους) για κυπρίσματα στους δρόμους, στα πεζοδρόμια και στα παρκάκια, για να επιδείξουν σνομπαρίστικα την ανεπίγνωτη καρκινογόνα φιλοζωία τους(!)

Όμως το ίδιο βράδυ στο Στάδιο Χέιζεν πελεκήθηκαν στο ποδόσφαιρο με 42 νεκρούς και 200 τραυματίες! Την πλήρωσαν βέβαια οι κακόμοιροι οι Ιταλοί! Και σα να μην τους κάρηκε καρφι, συνέχισαν το τρελό παιγνίδι στη ματωβαμένη αρένα τους, χωρίς σημασία για τ' ανθρώπινα φίλαθλα θύματα!...

Καμαρώστε κόσμο δυτικό, φριχτό, σκυλοαναθρεμένο(!)

Φιλοσοφικά αποφθέγματα

Το θείο δεν έχει καμιά σχέση με τους θεούς και με τους ανθρώπους. Είναι κάτι το ξεχωριστό, που βρίσκεται μέσα στη φύση, είναι η ίδια η φύση. Η εξέλιξη της ανθρωπότητας είναι έργο των ίδιων των ανθρώπων. Δεν υπάρχουν εξωκοσμικές, υπερφυσικές δυνάμεις που κυβερνούν το Σύμπαν. Όπως όλα τα όντα, έτσι και ο άνθρωπος, δεν είναι εξωκοσμικό στοιχείο, δεν είναι δημιούργημα κανενός θεού. Ο άνθρωπος είναι προϊόν της κοσμικής ύλης, προέρχεται από τη γη και πεθαίνοντας πάλι σ' αυτήν πηγαίνει.

Ξενοφάνης

Τους φίλους, τους αποχτούμε όχι ευεργετούμενοι απ' αυτούς, αλλά, ευεργετώντας τους.

Θουκυδίδης

Για να εμπορευείται ένας λαός ελεύθερα, πρέπει να μην έχει καμιά εξάρτηση. Τότε είναι πραγματικά ελεύθερος.

Μαρτί Χοσέ

Το μέγα κακό είναι ότι, ενώ τα ιδρυτικά κινήματα, ή οι ιδρυτές των θρησκειών προσκάθησαν να ικανοποιήσουν αυτή την ελπίδα με την υποταγή του ανθρώπου σε ηθικούς κανόνες, το ιερατείο, συμμαχώντας με τις εκάστοτε εξουσίες, υπέταξε τους «πιστούς» στα συμφέροντα αυτών των εξουσιών, με συνέπεια οι θρησκείες να καταντήσουν τα κύρια μέσα υποδούλωσης των λαών. Ιδιαίτερα στο χριστιανισμό, το εκκλησιαστικό του κατεστημένο διέπραξε ειδική εγκλήματα, κατά των πνευματικών και πολιτικών ελευθεριών εν ονόματι του θρησκευτικού, δόγματος, αποκαλώντας «την αμαρτία των δικτατόρων αρετή, και ευλογώντας την μέσα στις εκκλησίες»).

Γιώργος Μουστάκης

Δεν μπορείς να συνυπάρχεις χωρίς να συνεργάζεσαι.

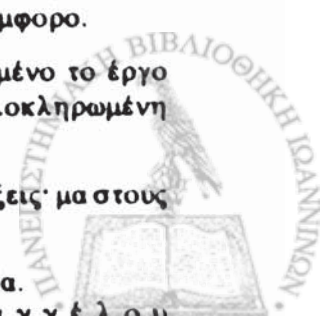
Το συμφέρον που είναι αντίθετο προς τη λογική και το δίκαιο καταντάει ασύμφορο.

Πως μπορεί νά 'ναι ολοκληρωμένο το έργο ενός δημιουργού που δεν έχει ολοκληρωμένη προσωπικότητα;

Όλοι οι άνθρωποι μιλούν με λέξεις· μα στους λογοτέχνες μιλούν οι λέξεις.

Η επιμέλεια είναι μισή εξυπνάδα.

Ιάσων Ευαγγέλου

Με την Πειθώ των Αριθμών

Η πυθαγόρεια λογική σε γεγονότα, από διάφορες επίσημες στατιστικές

- Της Αργεντινής το εξωτερικό χρέος ανέρχεται σε 25,8 δις δολάρια. Στη χώρα αυτή, το 1/5 της γης τό 'χουν οι γαιοκτήμονες. Σε 5 οικογένειες φεουδαρχών, ανήκουν 5 εκατομμύρια εκτάρια. Το 70% των παιδιών είναι αγνώστου πατρότητας και 900 χιλ. παιδιά είναι εγκαταλειμένα στην αστειία και τη δυστυχία. Το 1 εκατομμύριο των ηλικιωμένων είναι σφιλιδικοί και το 1/2 φυματικοί.
- Σε όλη τη Ν. Αμερική 45 εκατομμύρια Λατίνοι βρίσκονται σε έσχατη αθλιότητα.
- Μέσα στον 20 αιώνα, οι πολεμικές επεμβάσεις των ΗΠΑ στις χώρες των Λατίνων, ανέρχονται σε 41. Οι αφέντες τους, στο 1 δολάριο που δίνουν για βοήθεια, εισπράττουν 5 δολάρια κέρδη κ' οι μεγιστάνες των ΗΠΑ απομυζούν χρυσάφι, καφέ, πετρέλαιο κι άλλα προϊόντα.
- Στη Λατ. Αμερική 70 εκατομμύρια είναι αναλφάβητοι, 4 άτομα στο λεπτό πεθαίνουν από πείνες, αρρώστιες και στερήσεις. Στα 15 τελευταία χρόνια διπλασιάστηκε η γενοκτονία.
- Ο Χένρυ Κίσιγκερ σαν πολεμικός εγκέφαλος των ΗΠΑ στην κατάστροση και το άναμα των πολέμων, όπου κι όταν βγάξει λόγους, πληρώνεται με το ποσό των 20.000 δολαρίων σε κάθε ομιλία.
- Ο άστεγοι στις Ην. Πολιτείες φτάνουν τα 3 εκατομμύρια.
- Οι άνθρωποι του δρόμου δηλ. ο υπόκοσμος στο Λος Άτζελες αριθμεί γύρω στις 40.000. Στα πάρκα της πόλης στη Ν. Υόρκη ζούνε 20.000 χωρίς σπίτι. Στο Νητηρόιτ, τους υπολογίζουν σε 25.000, στο Σικάγο μέχρι 25.000 και στην Οιάσιγκτον μέχρι 15.000.
- Στο τέλος του 1984, η ανεργία στις δυτικές χώρες ήταν στο 13%. Στα 1990 υπολογίζεται ότι θα φτάσει στο 19%.
- Το Φλεβάρη του 1985 στη Δυτική Γερμανία ήταν 857.937 άνεργοι που δεν έπαιρναν κανένα βοήθημα από ταμείο ανεργίας. Και άλλα 2.600.000 άνεργοι έχουν ένα ελάχιστο ημερήσιο βοήθημα 10 μάρκων.
- Για την επανεκλογή του Ρήγκαν το κόμμα του έφτασε στην εκλογική δαπάνη των 350 εκατομ. δολαρίων.
- Το 1/3 των ενήλικων Αμερικάνων, δεν ξέρει ανάγωση και γραφή και είναι ανίκανοι να παρακολουθήσουν την πολιτική και οικονομική ζωή στις ΗΠΑ.
- Οι Κινέζοι καταδίκασαν σε πρόστιμα 200.000 άτομα μέσα στο 1985 για το παράπτωμα του «πτύειν». Το φτύσιμο καταγής στην Κίνα απαγορεύεται αυστηρά.
- Στο Σαλβατόρ το 60% του πληθυσμού, ζεί στην έσχατη στέρηση και αθλιότητα. Το 2% είναι φεουδάρχες που κατέχουν το 60% της γής. Το 40% είναι αναλφάβητοι. Το 30% ακτήμονες και τα 2/3 των παιδιών υποφέρουν απο αστειία. Σε 1000 κατοίκους μόνο 3 γιατροί αντιστοιχούν.
- Στις Ηνωμ. Πολιτείες της Αμερικής, 45.000 άτομα χάνουν τη ζωή τους από τροχαία δυστυχήματα. Έτσι στα 20 χρόνια, από αυτά τα ατυχήματα, οι ΗΠΑ θα έχουν νεκρούς, όσους είχαν στο Β' Π. πόλεμο και στο Βιετνάμ.
- Η γιορτή της Αθήνας σαν «πολιτιστική πρωτεύουσα της Ευρώπης» σύμφωνα με τον πίνακα δαπανών κόστισε 765 εκατομμύρια δρχ.

Μηνύματα στο «Ελεύθερο Πνεύμα»

Αγαπητέ μου Λάμπρο.

Χίλια ευχαριστώ για την κριτική σου για το βιβλίο μου. Ιδιαίτερη ικανοποίηση για το συγγραφέα και εκτίμηση για τον κριτικό, επειδή με λίγα λόγια επισήμανες τα σημεία του βαθύτερου ενδιαφέροντος της εργασίας αυτής.

Με την ίδια ικανοποίηση διάβασα και τις θεατρικές σου κριτικές και ιδιαίτερη εντύπωση μου έκανε ο ψυχικός παραλληλισμός που πετυχαίνεις ανάμεσα στον Ουίλλιαμς και τον Τσέχωφ. Είναι κάτι το δύσκολο και το πολύ σωστό. Ιδίως από άποψη αυτοβιογραφική που την αναλύω στο «Βυσινόκηπο» του Τσέχωφ...

Με την αγάπη μου

Αγγελος Δόξας

Συγγραφέας - Κριτικός Αθήνα

Αγαπητέ Λάμπρο,

Πολλά μέχρι σήμερα έχεις γράψει, για τα οποία σου αξίζουν συγχαρητήρια πολλά. Εγώ όμως σήμερα θέλω θερμότερα να σε συγχαρώ για το θαυμάσιο κείμενο της επιφυλλίδας σου που δημοσίευσες στο 54 τεύχος του Ε.Π. με τίτλο «Νεοελλήνων αντινομίες». Υψωμένος σ' ένα ανώτερο επίπεδο αμερόληπτης κριτικής, αγγίζεις θαρραλέα μ' ευστοχότατες κρίσεις μια χρόνια ελληνική πληγή. Όταν διάβασα αυτό το κείμενό σου, μου ξύπνησες

σπουδαίες αναμνήσεις...

Γιάννης Ιωαννίδης

Φιλόλογος μεταφραστής
και συγγραφέας Αθήνα.

...Ο Λ. Μάλαμας ζωντανός άνθρωπος και πνευματικός αγωνιστής, ξύπνιο μυαλό, γλαφυρή πένα, πολύξερος, διαβασμένος, με γερή μνήμη και δημιουργική φαντασία. Στην πλήμμυρα μπορεί να διεκδικήσει επάξια μια πολύ καλή θέση, σαν κραυγή από τις πρώτες... Διαβάζω το Ε. Π. σ' ένα απόγευμα χωρίς να παίρνω ανάσα. Στηλιτεύει «προς πάσαν κατεύθυνσιν». Καλά κάνει. Χτυπά τους ρεζίληδες. Όλα του σωστά... Καλά τα γράφει όποιος τα γράφει, τα «με το σφυρί στα κατώματα» και «πολιτικοκοινωνικά κεντρίσματα» Σε γενική κρίση, η γνώμη μου για το «Ελεύθερο Πνεύμα» είναι άριστη. Μακάρι κι άλλες επαρχιακές πόλεις να είχαν τέτοιες πνευματικές πολεμίστρες, με Λάμπρους Μάλαμα στα στόχαστρό τους...

Αναστάσης Τακάς

Συγγραφέας από Σίδνεϋ - Αυστραλία

...Χαίρομαι τα ωραία λόγια και τα μηνύματα που γράφουν για το «Ελ. Πνεύμα». Οσα γράφουν σωστά και δίκαια τα γράφουν. Είναι το περιοδικό και ο δημιουργός του που αξίζει ακόμα περισσότερα. Σε θαυμάζω αγαπητέ Λ. Μάλαμα που είσαι παραγωγικότερος και στον πεζό λόγο και στην ποίηση και στο θέατρο. Όλα σου θαυμάσια. Είναι κάτι που δεν το συναντάς εύκολα σε άλλους λογοτέχνες.

Ερρίκος Βλάχμπενης

Συγγραφέας - Σέρρες

- Ο Β' Π. Πόλεμος στοίχισε 50 εκατομμύρια νεκρούς. Από αυτά τα 20 εκατ. ήταν νεκροί της ΕΣΣΔ.
- Από κατάλογο της ΟΥΝΕΣΚΟ που έχει 71 χώρες, το ρεκόρ των μεταφράσεων κατέχει πάντα ο Λένιν, με 432 μεταφράσεις σ' όλο τον κόσμο.
- Στη Δυτική Γερμανία 200.000 εξτρεμιστές επικίνδυνοι για τη δημόσια τάξη παρακολουθούνται από την αστυνομία.
- Από το 1960 ως το 1980, οι θάνατοι από καρκίνο στις βιομηχανικές χώρες, αυξήθηκαν 55% στους άντρες και 40% στις γυναίκες.
- Το σχέδιο για τον «πόλεμο των άστρων» του Ρήγκαν θα κοστίσει 26 δισεκ. δολάρια.
- Στις Φιλιππίνες εκπορνεύονται 20.000 ανήλικοι από 7 έως 16 ετών.
- Στα δυο χρόνια τρομοκρατίας που προηγήθηκαν στην Τουρκία όταν το 1980 με στρατικό πραξικόπημα επιβλήθηκε η στυγνή δικτατορία, σκοτώθηκαν 5000 περίπου άτομα.

Αγαπητέ μου Λάμπρο,

Παίρνοντας και το υπ' αριθ. 54 τεύχος του θρυλικού πα «Ελεύθερου Πνεύματος» όπως και κάθε προηγούμενο, τα ξεκοκκαλίζω, όλα, τ' απολαμβάνω και ευφραίνομαι. Τα μικρά, μεσαία, και μεγαλύτερα κείμενά του, καλύπτουν όλους σχεδόν τους χώρους του πράγματος «Ελεύθερου Πνεύματος» σου και Πνεύματός μας! Ανάμεσα σε όλα, είναι κι εκείνα τ' αμέτρητα ευτράπελα, μαχητικά και ειλικρινά σχόλιά του σε πρόσωπα πράγματα και καταστάσεις των Γραμμάτων μας. Το τσουχτερό καυτήριω που χρησιμοποιούν οι κ.κ. Άλκης Φωτεινός και Στέλιος Κεντρής τα καθιστούν αποτελεσματικά, αλλά και ξεκαρδιστικά! Οι οίστρος και το κέφι τους, δεν πέφτει ποτέ! Χτυπάν ανελέητα και χτυκώντας, δημιουργείται αυτό που λέμε ψυχοπνευματική ευφορία! Αγωνιστείτε, γιατί οι ντροπές είναι δυσεκδιήγητες σε πολλούς λεγόμενους «πνευματικούς» ανθρώπους...

Με την αγάπη μου
Κωστής Κοκόροβιτς
Ποιητής - Αθήνα

Έγραψαν για την «Ανθολογία Σύγχρονης Ιταλικής Ποίησης»

Αγαπητέ Μάλαμα,

Σου είμαι πολύ ευγνώμων για το δώρο της Ανθολογίας σου και για την επιμέλεια που θέλησες ν' αφιερώσεις στα ποιήματά μου. Βέβαια, είχα κάποια οικειότητα με τα κλασικά ελληνικά (μεταφράζοντας Αισχύλο, Σοφοκλή, Ευριπίδη, είχα την ευχέρεια να μην τα ξεχάσω όλα...). Δε γνωρίζω τα Νέα Ελληνικά· αλλά, μ' έχει πολύ γοητεύσει η άσκηση της αναγνώρισής μου, ή καλύτερα μαντεύω το στοχασμό μου μέσα στη γλώσσα σου...

Με πίστη και με ζήτω
ειλικρίνεια κι αμοιβαία
αισθήματα
Εδουάρδο Σαγκουινέττι
Ποιητής και Συγγραφέας
Καθηγητής Πανεπιστημίου
Νεάπολη — Ιταλίας

Σας υπερευχαριστώ θερμά για την Ανθολογία των Ιταλών ποιητών. Την εκτίμησα αληθινά. Αλλά, δεν θα μου πήγαινε επαρκώς η αξία να φιγουράρω ανάμεσα σε μεγάλους ποιητές, αν κι απ' αυτούς είμαι πολύ κολακευμένος. Έδειξα το βιβλίο σας σε νέους Έλληνες που σπουδάζουν εδώ και το έχουν πολύ εκτιμήσει. Μας συγκίνησε βαθιά η λατρεία στη δική σας προσπάθεια της κουλτούρας, και για μια αμοι-

βαία ποιητική γνωριμία των δύο λαών μας... Είναι αξιέπαινη η εργασία σας· και το μέλλον βεβαιώνει τη βράβευσή της.

Μ' εγκάρδια αφοσίωση
Φερνάνδο Φραγκολίνι
Ρώμη

Έναν άθλο αποτόλμησε ο ακάματος Λ. Μάλαμας: να μας φέρει σε συνάφεια με την Ιταλική ποίηση. Νομίζω ότι το κατορθωσε. Η μετάφραση έχει ενάργεια, ζωή σαν πρωτότυπο ποιητικό έργο, χωρίς κραυγαλέα λεκτικά κατασκευάσματα. Η ωραία πρωτοτυπία έγκειται και στη δίγλωσση παρουσίαση των ιταλικών ποιημάτων...

Γιώργος Κυριαζόπουλος
Διευθυντής Περιοδικού
«Το Σχολείο και το Σπίτι» — Αθήνα

Η Ανθολογία σου είναι μια ξανατονισμένη μουσική με το παράλληλο κείμενο του πρωτότυπου. Και τι σύχυμη ποίηση η δική σου! Φορές, ξεπερνάει την του συνοδιτη σου μεταγλωττιζόμενου ποιητή! Λοικόν, πρωτοκόρος σε όλα σου και εύδοξος σύντροφος και αγωνιστής. Πώς να μη σε θαυμάζω και να μη σ' αγαπώ. Είσαι ο πρώτος μας.

Γιώργος Παπαστάμος
Λογοτέχνης — στοχαστής και κριτικός

Η «Σύγχρονη Ιταλική Ποίηση» του Λ. Μάλαμα είναι μια Ανθολογία που εξαρχής πρέπει να τονιστεί η πληρότητα της συλλογής, με αισθητικές σημειώσεις και αναλύσεις βάθους. Μόνος του ο Λ. Μ. με οδηγό το ελεύθερο πνεύμα του, μας εισήγαγε «στο οικόδομημα του πνευματικού πολιτισμού της σημερινής Ιταλίας». Κατά τρόπο που μόνο τον έπαινο, από τους, Ιταλούς και Έλληνες, δίκαια αναμένει...

Νίκος Τέντας Ποιητής και κριτικός
Περ. «Ηπ. Εστία»

Κυκλοφόρησε

Σωτήρη Π. Τουφίδη
«Το Χρονικό της Καλλιθέας»

Από την Εθνική Αντίσταση
1940-44

Με πρόλογο κι επιμέλεια
Λάμπρου Μάλαμα

Ομιλίες του Λ. Μάλαμα

• Στο τρίμηνο που πέρασε, ο δ/ντής της Περιοδικής μας Επιθεώρησης Λάμπρος Μάλαμας, προσκλήθηκε κι έδωσε ομιλίες στους ομογενείς του Βελγίου με θέματα: «Η απελευθέρωση της Ηπείρου και Μακεδονίας από τον τούρκικο ζυγό». «Αρχαιότητες και φυσικές ομορφιές του τόπου μας» με ιστορικές ενημερώσεις αισθητικές αναλύσεις και φωτεινές διαφάνειες (σλάιτς) κ.ά.

• Έδωσε επίσης και συνεντεύξεις στη Ραδιοτηλεόραση του Βελγίου.

• Στο Ραδιοσταθμό της ΕΡΤ 2 στην Ήπειρο έδωσε από τον Απρίλη ως τον Ιούνιο, 12 συνολικά ομιλίες πάνω σε ιστορικές μονογραφίες και πορτραίτα πνευματικών αγωνιστών από το 10 ως τον 20 αιώνα, όπως π.χ. των Φιλανθρωπινών, του Γιάννη Βηλαρά, του Γιώργου Ζαλοκώστα, του Γιωσέφ Ελιγιά, του Γιώργου Κοτζιούλα, του Αριστοτέλη Βαλαωρίτη, του Αλέξανδρου Πάλλη κ.ά.

Βουλγάρικη γιορτή στη Θεσ/νίκη

Όπως κάθε χρόνο, έτσι κι εφέτος στις 24 του Μάη, γιορτάστηκε η βουλγάρικη επέτειος παιδείας και πολιτισμού προς τιμή των Κύριλου και Μεθόδιου, στο Ξενοδοχείο «Καψής» στη συμπρωτεύουσα. Τη γιορτή οργάνωσε ο γενικός πρόξενος της φίλης γειτονικής χώρας στη Θεσ/νίκη κ. Ηλίας Πετρώφ και η σύζυγός του, και πήραν μέρος ως προσκεκλημένοι πολλοί εκπρόσωποι των αρχών και πλήθος φίλων.

Ο Τάκης Τσιάκος

Πέθανε προ του Πάσχα και ο Ηπειρώτης ποιητής Τάκης Τσιάκος στην Αθήνα σε γεροντική ηλικία. Ο Τσιάκος υπήρξε ένα πρότυπο

κή ιστορία του λαού μας. Στο φίλτατο Κ. Αβραυμ στέλνω όλα τα τεύχη του Ε.Π. Μα έχω καιρό να πάρω το περιοδικό του. Οι στοχασμοί σου δημοσιεύονται. Νά'σαι πάντα καλά.

Θωμά Παυλίδη, Ν. Ιωνία. Μέσα την πλήμμυρα των εκδόσεων στη χώρα μας, όπου οι 3 στους 5 Έλληνες γράφουν οπωσδήποτε... κι ελάχιστοι διαβάζουν, τιμούμε και το φίλο σας κ. Καλλίνικο, το κατά δύναμη και χώρο και τον συγχαίρουμε θερμά, γιατί παράλληλα με την ανθρωποσωτήρια επιστήμη σας, ασχολείται ευγενικά και προβάλλει την αξία της γενέτειράς του, για την τουριστική της πρόοδο. Έχετε την απέραντη αγάπη μας και στη διάθεσή σας.

Ανδρέαν Ονουφρίου, Λεμεσός Κύπρου. Δεχτείτε

σεμνού, ευγενικού κι αθόρυβου, ευαίσθητου και τρυφερού λυρικού ποιητή, με ιδιάζουσα κι εξαιρετη σκόρπια ποιητική εργασία.

Γιορτή της Καστάνιανης Κόνιτσας στη Θεσ/νίκη

Στις 15 Μάη, σε αίθουσα της οδού Στρ. Καλάρη 2, η Ηπ. Εστία Θεσ/νίκης, πρόσφερε μια εξαιρετική εκδήλωση προβολής του χωριού Καστάνιανη της Κόνιτσας. Με την ευκαιρία για τα 2.300 χρόνια της νύφης του Θερμαϊκού, έγινε η ξεχωριστή αυτή τιμή και για τον Πολιτιστικό Σύλλογο της Καστάνιανης που ίδρισε πριν 3 χρόνια εκεί ο φωτισμένος και δραστήριος πατριώτης δικηγόρος κ. Γιώργος Δ. Μπίμπας.

Το πρόγραμμα της εκδήλωσης ήταν απολαυστικό και πλούσιο, με πρωτότυπη και μεγάλη φωτογραφική έκθεση, με έξοχα τοπία και εικόνες από την Καστάνιανη, την παράδοση και την περιοχή της, που επιμελήθηκε ο κ. Κ. Τσιλιγιάννης

Θεατρικά έργα του Λ. Μάλαμα

Το ιστορικό δράμα του Λ. Μάλαμα «Το Όραμα του Λυτρωμού» (από τον πόλεμο του 1912-13) ανέβηκε σε σκηνή του Κεντρικού Δημοτικού Θεάτρου στις Βρυξέλλες στα τέλη του μήνα Μάη, από τον θίασο του ΣΗΒ και είχε μεγάλη επιτυχία.

Πρόσφατα δόθηκαν παραστάσεις στο Εθνικό Στάδιο του Πειραιά και στο 10 Γυμνάσιο της πόλης με τις κωμωδίες του Λ. Μάλαμα: «Οι Συνέταιροι» και «Η Κυρία με τη σκυλίτσα».

Τις παραστάσεις που χειροκροτήθηκαν από θεατές γονείς κηδεμόνες, καθηγητές και μαθητές, επιμελήθηκε μ'εξαιρετικό ζήλο κι επιτυχία, η ειδική στη θεατρική σπουδή φιλόλογος δίδα Έλσα Δέντσικα.

πολλά ευχαριστήρια για το ενδιαφέρο και την αγάπη σας στο «Ελ. Πνεύμα». Θα νιώσουμε κι εμείς εξαιρετική τιμή να σας χαρούμε από κοντά.

Μαρία Κομνηνού, Γλυφάδα. Το ευχετήριο τετράστιχο σας... μας συγκίνησε βαθιά. Νά'στε καλά μ'όλη την πείρα της ζωής και τη σοφία του λαού μας, παρηγοριά και συντροφιά και περηφάνια.

Νίκο Στ. Δημητρακόπουλο, Αθήνα. Φίλε σεβαστέ, έχετε καταρρίψει ρεκόρ ανιπομονησίας για ό,τι δημοσιεύσιμο φκιάχνετε. Μα γιατί εσείς ο καλός αγωνιστής του λαού, νά'χετε τόση αγωνία κι αδημονία, τόση βιασύνη πάνω σε ζητήματα τέχνης και λόγου, που αυτά όπως έλεγε ο Λένι... αδίξουν τόσο αργά... Το ποιήμά σας δημοσιεύεται